សុវណ្ណសាមជាតក

នេះកាលព្រះសុវណ្ណសាមសម្តែងធម៌ប្រោសបិឡិយក្ស

ដឹកនាំការរៀបរៀងដោយ
ខ្ញុំព្រះករុណាខ្ញុំបាទ
កុល ផេង

ព.ស. ២៥៦៣

សុវណ្ណសាមជាតកពិស្តារ

អធិបតីក្នុងការរៀបរៀង
បណ្ឌិត កុល ផេង
ប្រធានសាកលវិទ្យាល័យបញ្ញាសាស្ត្រកម្ពុជា
និងជាប្រធានក្រុមប្រឹក្សាភិបាលពុទ្ធិកបណ្ឌិតសភា
នៃសាកលវិទ្យាល័យបញ្ញាសាស្ត្រកម្ពុជា

អ្នកបកប្រែពីអដ្ឋកថាភាសាបាលី
លោក **គង់ សំអឿន** *និស្សិតសាកលវិទ្យាល័យបញ្ញាសាស្ត្រកម្ពុជា*

ក្រុមជំនុំពិនិត្យ

បណ្ឌិត **កុល ផេង** *ប្រធាន*

ព្រះភិក្ខុ កិត្តិបាលោ **ពេញ វិបុល**

ព្រះភិក្ខុ វជិរប្បញ្ញោ **គូ សុភាព**

បណ្ឌិត **ប៉ក់ ថាវិន**

បណ្ឌិត **សុខ កុសល**

លោកគ្រូធម្មានន្ទ **វ៉ាន់ ចាន់សាវ៉េន** *អគ្គលេខាធិការពុទ្ធិកបណ្ឌិតសភា*

ព្រឹទ្ធាចារ្យ **ដាំ កុយ**

លោកគ្រូ **លឹម លឿម**

លោកគ្រូ **ដុង សុភឿន**

លោកគ្រូ **ឌិញ្ញ សៅ**

លោកគ្រូ **សំណាង សំណាក់**

លោកគ្រូ **ស៊ីន់ គឹមឈន់**

លោកគ្រូ **កុល ចាន់ថន**

លោក **ហាន សុខេមន្ទ** *លេខាធិការ*

ក្រុមបច្ចេកទេស និងរចនា

លោក **ម៉ម ម៉ានិត** *ប្រធាន*

លោក **ឃុន សុវណ្ណរិទ្ធិ** *វិចិត្រករ សមាជិក*

រចនាសម្ពន្ធពុទ្ធិកបណ្ឌិតសភា
នៃសាកលវិទ្យាល័យបញ្ញាសាស្ត្រកម្ពុជា
ក្រុមប្រឹក្សាភិបាល និងស្ថាបនិក

បណ្ឌិត **កុល ផេង** *ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាភិបាលពុទ្ធិកបណ្ឌិតសភា*

ព្រះធម្មឃោសាចារ្យ បណ្ឌិត **ឃី សុវណ្ណរតនា** *អនុប្រធាន*

ព្រះញាណកោសល **យ៉ន សេងយៀត** *សមាជិក*

ព្រះមហា **សុន្ទរ៍ សាមឿន** *សមាជិក*

ព្រះមហា **ពេញ វិបុល** *សមាជិក*

ព្រះមហា **គូ សុភាព** *សមាជិក*

បណ្ឌិត **សំ សំអាង** *សមាជិក*

បណ្ឌិត **ម៉ក់ ថាវិន** *សមាជិក*

សាស្ត្រាចារ្យ **ម៉ក់ វ៉ាន់** *សមាជិក*

ព្រឹទ្ធាចារ្យ **ហេង គឹមហោ** *សមាជិក*

សាស្ត្រាចារ្យ **ជិត ជន** *សមាជិក*

សាស្ត្រាចារ្យ **ជា គ្រិស្នា** *សមាជិក*

ព្រឹទ្ធាចារ្យ **ដាំ គុយ** *សមាជិក*

លោកគ្រូធម្មានន្ទ **វ៉ាន់ ចាន់សារ៉េន** *អគ្គលេខាធិការ*

ក្រុមជំនុំប្រតិបត្តិ

បណ្ឌិត **គុល ផេង** *ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាភិបាលពុទ្ធិកបណ្ឌិតសភា*

ព្រះញាណវង្ស **ឃឹម សន** *ឧត្តមប្រឹក្សាពុទ្ធិកបណ្ឌិតសភា*

ព្រះធម្មឃោសាចារ្យ បណ្ឌិត **ឃី សុវណ្ណរតនា** *អនុប្រធាន*

លោកគ្រូធម្មានន្ទ **វ៉ាន់ ចាន់សារ៉េន** *អគ្គលេខាធិការ*

ព្រះមហា **គូ សុភាព** *ប្រធានគណៈកម្មការបច្ចេកទេស*

លោកគ្រូ **ហ៊ាត ណាហាំ** *ប្រធានរដ្ឋបាល*

លោក **ហាន សុខេមនុ** *សមាជិកគណៈកម្មការបច្ចេកទេស*

ក្រុមជំនុំអប់រំសីលធម៌ និងស្រាវជ្រាវអក្សរសិល្ប៍

បណ្ឌិត **គុល ផេង** *អធិបតីក្រុមជំនុំ*

ព្រះធម្មឃោសាចារ្យ បណ្ឌិត **ឃី សុវណ្ណរតនា** *សមាជិក*

ព្រះមហា **ពេញ វិបុល** *សមាជិក*

ព្រះមហា **គូ សុភាព** *សមាជិក*

លោកគ្រូធម្មានន្ទ **វ៉ាន់ ចាន់សារ៉ែន** *សមាជិក*

បណ្ឌិត **សុខ កុសល** *សមាជិក*

លោកគ្រូ **ហ៊ាត ណាហំ** *សមាជិក*

លោក **គង់ សំអឿន** *សមាជិក*

លោកគ្រូ **ហួយ វ៉ាន់ថន** *សមាជិក*

ក្រុមជំនុំផ្សាយព្រះធម៌ និងភាសាបាលី

លោកគ្រូ ធម្មានន្ទ **វ៉ាន់ ចាន់សារ៉ែន** *ប្រធាន*

លោកគ្រូ **ហ៊ាត ណាហំ** *សមាជិក*

លោកគ្រូ **ចាន់ ហួរ** *សមាជិក*

លោកគ្រូ **ហួយ វ៉ាន់ថន** *សមាជិក*

លោក **សំ សុផល** *សមាជិក*

ក្រុមជំនុំពិនិត្យ និងបោះពុម្ពផ្សាយសៀវភៅធម៌

ព្រះមហា **គូ សុភាព** *ប្រធាន*

លោកគ្រូ **លឹម លឿម** *អនុប្រធានទី ១*

លោក **គង់ សំអឿន** *អ្នកបកប្រែពីភាសាបាលី អនុប្រធានទី ២*

ព្រះមហា **ពេញ វិបុល** *សមាជិក*

លោកគ្រូធម្មានន្ទ **វ៉ាន់ ចាន់សារ៉ែន** *សមាជិក*

បណ្ឌិត **សុខ កុសល** *សមាជិក*

ព្រឹទ្ធាចារ្យ **ដាំ កុយ** *សមាជិក*

ធម្មាចារ្យ **ហ៊ាត ណាហាំ** *សមាជិក*

លោក **ហាន សុខេមន្ត** *សមាជិក*

លោកគ្រូ **សំណាង សំណាក់** *សមាជិក*

លោកគ្រូ **ជុង សុភឿន** *សមាជិក*

លោកគ្រូ **កុល ចាន់ថន** *សមាជិក*

សូមថ្វាយព្រះរាជកុសល

ព្រះករុណាជាអម្ចាស់ជីវិតតម្កល់លើត្បូង

ព្រះបាទសម្តេច ព្រះបរមនាថ នរោត្តម សីហមុនី ព្រះមហាក្សត្រ

នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ជាទីគោរពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុត

បពិត្រព្រះករុណាជាអម្ចាស់ជីវិតតម្កល់លើត្បូង

តាងនាមសមាជិកសមាជិកា ពុទ្ធិកបណ្ឌិតសភានៃសាកលវិទ្យាល័យបញ្ញាសាស្ត្រកម្ពុជា និងក្នុងនាមទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំផ្ទាល់និងភរិយាព្រមទាំងបុត្រ សូមលំឱនកាយក្រាបបង្គំទូលថ្វាយ ព្រះរាជសព្ទសាធុការពរ បវរមហាប្រសើរ និងប្រកបដោយសិរីសួស្តី ជយមង្គល វិបុលសុខគ្រប់ប្រការ ចំពោះ **ព្រះករុណាជាអម្ចាស់ជីវិតតម្កល់លើត្បូង ព្រះបាទសម្តេច ព្រះបរមនាថ នរោត្តម សីហមុនី** *ជាទីគោរពដ៏ខ្ពស់ខ្ពស់បំផុត ។*

ទូលព្រះបង្គំសូមថ្វាយព្រះរាជមហាកុសល ដែលទូលព្រះបង្គំខ្ញុំព្រះករុណាទាំងអស់គ្នា បានប្រែសម្រួលនិងរៀបរៀងនូវសៀវភៅ **សុវណ្ណសាមជាតកពិស្តារ** *នេះ ដើម្បីតម្កល់ទុកក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។ បពិត្រព្រះករុណាជាអម្ចាស់ជីវិតតម្កល់លើត្បូង សូមព្រះករុណាជាអម្ចាស់អនុមោទនានូវមហាកុសល ដោយព្រះរាជហឫទ័យជ្រះថ្លាដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុត ។ សូមឧទ្ទិសចំពោះបារមីនៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធគ្រប់ព្រះអង្គដែលបានត្រាស់ដឹងកន្លងមកក្នុងលោក ហើយនឹងត្រាស់ក្នុងអនាគត និងដោយតេជានុភាពគុណបុណ្យព្រះរតនត្រៃ*

ទេវតាថែរក្សាព្រះមហាស្វេតច្ឆត្រ និងបារមីនៃអតីតព្រះមហាក្សត្រ ព្រះមហាក្សត្រិយានី គ្រប់ព្រះអង្គ ព្រមទាំងវត្ថុសក្តិសិទ្ធិទាំងឡាយក្នុងលោក សូមជួយអភិបាលរក្សា **ព្រះករុណាជាអម្ចាស់ជីវិតតម្កល់លើត្បូង** *ជាទីគោរពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុត សូមព្រះអង្គទ្រង់ប្រកបដោយព្រះរាជសុខភាពល្អបរិបូណ៌ ព្រះកាយពលមាំមួន ព្រះជន្មយឺនយូរ ព្រះបញ្ញាញាណវាងវៃ និងគង់ប្រថាប់ជាម្លប់ពោធិព្រឹក្សដល់ប្រជានុរាស្រ្ត ដើម្បីទទួលបាននូវសេចក្តីសុខក្សេមក្សាន្តចម្រើនរុងរឿង ជានិច្ចនិរន្តរ៍តរៀងទៅ ។*

សេចក្តីគួរពុំគួរ សូម **ព្រះករុណាជាអម្ចាស់ជីវិតតម្កល់លើត្បូង** *ជាទីគោរពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុត ទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោសព្រះរាជទានទោស ដោយព្រះរាជហឫទ័យអនុគ្រោះដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុត ។*

ក្រាបបង្គំទូលថ្វាយនៅរាជធានីភ្នំពេញ

ថ្ងៃពុធ ៥ កើត ខែមាឃ ឆ្នាំ វក អដ្ឋស័ក ព.ស. ២៥៦០

កុល ផេង

ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាភិបាលពុទ្ធិកបណ្ឌិតសភា

នៃសាកលវិទ្យាល័យបញ្ញាសាស្រ្តកម្ពុជា

សូមថ្វាយព្រះរាជកុសល
សម្តេចព្រះមហាក្សត្រី នរោត្តម មុនីនាថ សីហនុ
ព្រះវររាជមាតាជាតិខ្មែរ ក្នុងសេរីភាព សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និងសុភមង្គល

សម្តេចព្រះមហាក្សត្រី ជាទីគោរពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុត

តាងនាមសមាជិកសមាជិកាពុទ្ធិកបណ្ឌិតសភានៃសាកលវិទ្យាល័យបញ្ញាសាស្ត្រកម្ពុជា និងក្នុងនាមទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំផ្ទាល់ និងភរិយាព្រមទាំងបុត្រ សូមលំឱនកាយក្រាបបង្គំទូលថ្វាយ ព្រះរាជសព្ទសាធុការពរ បវរមហាប្រសើរ និងប្រកបដោយសិរីសួស្តី ជយមង្គល វិបុលសុខគ្រប់ប្រការ ចំពោះ **សម្តេចព្រះមហាក្សត្រី នរោត្តម មុនីនាថ សីហនុ ព្រះវររាជមាតាជាតិខ្មែរ ក្នុងសេរីភាព សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និងសុភមង្គល** *ជាទីគោរពដ៏ខ្ពស់ខ្ពស់បំផុត ។*

ទូលព្រះបង្គំសូមថ្វាយព្រះរាជមហាកុសល ដែលទូលព្រះបង្គំខ្ញុំព្រះករុណាទាំងអស់គ្នា បានប្រែសម្រួលនិងរៀបរៀងនូវសៀវភៅ **សុវណ្ណសាមជាតកពិស្តារ** *នេះ ដើម្បីតម្កល់ទុកក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។ បពិត្រសម្តេចព្រះមហាក្សត្រីជាអម្ចាស់ សូមព្រះអង្គអនុមោទនានូវមហាកុសល ដោយព្រះរាជហឫទ័យជ្រះថ្លាដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុត ។ សូមឧទ្ទិសចំពោះបារមីនៃព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធគ្រប់ព្រះអង្គ ដែលបានត្រាស់ដឹងកន្លងមកក្នុងលោក ហើយនឹងត្រាស់ក្នុងអនាគត និងដោយតេជានុភាពគុណបុណ្យព្រះរតនត្រៃ ទេវតាថែរក្សាព្រះមហាស្វេតច្ឆត្រ និងបារមីនៃអតីតព្រះមហាក្សត្រ ព្រះមហាក្សត្រិយានីគ្រប់*

ព្រះអង្គ ព្រមទាំងវត្ថុសក្តិសិទ្ធិទាំងឡាយក្នុងលោក សូមជួយអភិបាលរក្សា **សម្តេចព្រះមហាក្សត្រី** ជាទីគោរពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុត សូមព្រះអង្គប្រកបដោយព្រះរាជសុខភាពល្អបរិបូណ៌ ព្រះកាយពលមាំមួន ព្រះជន្មយឺនយូរ ព្រះបញ្ញាញាណវាងវៃ និងគង់ប្រថាប់ជាម្លប់ពោធិព្រឹក្សដ៏ត្រជាក់ដល់ប្រជានុរាស្ត្រ ដើម្បីទទួលបាននូវសេចក្តីសុខក្សេមក្សាន្ត ចម្រើនរុងរឿង ជានិច្ចនិរន្តរ៍តរៀងទៅ ។

សេចក្តីគួរពុំគួរ សូម **ព្រះវររាជមាតាជាតិខ្មែរ** ជាទីគោរពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុត ទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោសព្រះរាជទានទោស ដោយព្រះរាជហឫទ័យអនុគ្រោះដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុត ។

ក្រាបបង្គំទូលថ្វាយនៅរាជធានីភ្នំពេញ
ថ្ងៃពុធ ៩ កើត ខែមាឃ ឆ្នាំ វក អដ្ឋស័ក ព.ស. ២៥៦០

កុល ផេង
ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាភិបាលពុទ្ធិកបណ្ឌិតសភា
នៃសាកលវិទ្យាល័យបញ្ញាសាស្ត្រកម្ពុជា

សូមគោរពជូនមហាកុសល
សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន
នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ជាទីគោរពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់

តាងនាមសមាជិកសមាជិកាពុទ្ធិកបណ្ឌិតសភានៃសាកលវិទ្យាល័យបញ្ញាបញ្ញាសាស្ត្រកម្ពុជា និងក្នុងនាមខ្ញុំបាទផ្ទាល់និងភរិយាព្រមទាំងបុត្រសូមលំឱនកាយគោរពជូន សព្ទសាធុការពរ បវរមហាប្រសើរ និងប្រកបដោយសិរីសួស្តី ជយមង្គល វិបុលសុខគ្រប់ប្រការ ចំពោះ **សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន និងសម្តេចកិត្តិព្រឹទ្ធបណ្ឌិត ប៊ុន រ៉ានី ហ៊ុន សែន** *ជាទីគោរពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ។*

ខ្ញុំបាទសូមគោរពជូននូវមហាកុសល ដែលយើងខ្ញុំបានប្រែសម្រួលនិងរៀបរៀងនូវសៀវភៅ **សុវណ្ណសាមជាតកពិស្តារ** *នេះ ដើម្បីតម្កល់ទុកក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។ សូម* **សម្តេចទាំងពីរ** *មេត្តាទទួលអនុមោទនានូវមហាកុសលនេះដោយសទ្ធាជ្រះថ្លា ។ សូមគុណបុណ្យនៃព្រះរតនត្រៃ និងបារមីនៃវត្ថុសក្តិសិទ្ធិក្នុងលោក ជួយបីបាច់ថែរក្សា និង ប្រសិទ្ធពរជ័យជូន* **សម្តេចតេជោ** *និង* **សម្តេចកិត្តិព្រឹទ្ធបណ្ឌិត** *ព្រមទាំង* **បុត្រាបុត្រី** *និង* **ចៅៗ** *ជាទីស្រឡាញ់របស់សម្តេច សូមប្រកបដោយជន្មាយុយឺនយូរ សុខភាពល្អបរិបូណ៌*

បញ្ញាញាណវាងវៃ ដើម្បីដឹកនាំប្រទេសជាតិក្នុងការពង្រឹងសុខសន្តិភាព និងការអភិវឌ្ឍឲ្យបានរុងរឿងដ៏បរិបូណ៌តទៅអនាគត ។

ខ្ញុំបាទសូមកោតសរសើរដោយសុទ្ធចិត្ត នូវវីរភាពនិងវិរិយភាពដ៏អង់អាចរបស់ **សម្តេច** ដែលបានបំពេញនូវបេសកកម្មដ៏លំបាក ក្នុងការស្វែងរកសេចក្តីសុខសន្តិភាពជូនប្រជាពលរដ្ឋ និងការអភិវឌ្ឍព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាយើង ដរាបរៀងមក ។

សូម **សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ** និង **សម្តេចកិត្តិព្រឹទ្ធបណ្ឌិត** ប្រកបដោយសិរីសួស្តី ជយមង្គល វិបុលសុខ មហាប្រសើរ ព្រមទាំងទទួលបាននូវពុទ្ធពរទាំង ៤ ប្រការ គឺ អាយុ វណ្ណៈ សុខៈ និង ពលៈ កុំបីឃ្លៀងឃ្លាតឡើយ ។

រាជធានីភ្នំពេញ

ថ្ងៃពុធ ៩ កើត ខែមាឃ ឆ្នាំ វក អដ្ឋស័ក ព.ស. ២៥៦០

កុល ផេង

ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាភិបាលពុទ្ធិកបណ្ឌិតសភា

នៃសាកលវិទ្យាល័យបញ្ញាសាស្ត្រកម្ពុជា

បុព្វកថា

សុវណ្ណសាមជាតក ជាដំណើររឿងតំណាលពីបុព្វជាតិរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធបរមគ្រូ កាលដែលព្រះអង្គយោនយកកំណើតជាសុវណ្ណសាម មានកតញ្ញូកតវេទិតាធម៌ដ៏កំពូល បានបម្រើបារិកាតាបសិនីនិងទុកូលតាបស ជាម្ដាយឪពុកដែលពិការភ្នែកទាំងពីរនាក់ ។

ខ្លឹមសារចម្បងនៃទសបារមីក្នុងរឿងព្រះមហាសត្វ (សុវណ្ណសាម) នេះ គឺ ព្រះមហាសត្វបានបំពេញមេត្តាបារមីចំពោះមាតាបិតា និងសត្វទូទៅ នៅតាមដងស្ទឹងមិគសម្មតា ព្រមទាំងព្រះបាទបីឡិយក្សរាជា ។ ដោយមេត្តាមហាសាលនេះហើយ ដែលបណ្ដាលឱ្យសត្វតូចធំ យក្ស គន្ធព្វ ព្រមទាំងទេវតាក្នុងព្រៃទាំងអស់ ស្រឡាញ់រាប់អានមហាសត្វជាមិត្តសំឡាញ់ ហើយដោយតេជានុភាពនៃមេត្តាបារមីដែលមហាសត្វបានបំពេញនេះ ទើបព្រះអង្គបានរួចផុតពីគ្រោះថ្នាក់ដល់មរណៈនៃព្រួញពិសពុលរបស់ព្រះបាទបីឡិយក្សរាជា ព្រមទាំងបានញ៉ាំងឱ្យភ្នែករបស់មាតាបិតាព្រះអង្គជាសះស្បើយ ភ្លឺឡើងវិញផង ។

រឿងជាតកនេះ ពុទ្ធសាសនិកខ្មែរយើង សឹងតែបានជ្រាបគ្រប់ៗគ្នាមកហើយ តាមរយៈការស្ដាប់ធម្មកថិក សម្ដែងមហាជាតក ការស្មូត្រ និងការអានសៀវភៅ ។ រីឯសិស្សសាលាកម្រិតមធ្យមរបស់ក្រសួងអប់រំ យុវជន និងកីឡា ក៏បានយល់ដឹងរឿងសុវណ្ណសាមនេះ តាមសៀវភៅទសជាតកសង្ខេប ដែលរៀបរៀងដោយបណ្ឌិត ឈឹម ស៊ុម ក្នុងព.ស. ២៥០២, គ.ស. ១៩៥៩ ដែរ ។

សាកលវិទ្យាល័យបញ្ញាសាស្ត្រ បានសម្រេចចិត្តបកប្រែរឿងសុវណ្ណ-សាមជាតកពិស្តារនេះពីអដ្ឋកថាភាសាបាលីជាថ្មីម្តងទៀត ។ វិធីសាស្ត្រក្នុងការបកប្រែ ពុំបានលើកយកមេពាក្យបាលីក្នុងគាថាមកដាក់ហើយទើបប្រែពន្យល់នោះទេ គឺប្រែយកសេចក្តីទាំងក្នុងបាលីគាថា ទាំងក្នុងសេចក្តីអធិប្បាយនៃអដ្ឋកថាឲ្យចេញជាភាសាខ្មែរល្មមស្តាប់បានតែម្តង ។

គោលបំណងនៃការបកប្រែរៀបរៀងព្រះសុវណ្ណសាមពិស្តារនេះ គឺដើម្បី៖

១- ជាជំនួយក្នុងកម្មវិធីអប់រំជាតិ កម្រិតមធ្យមនិងឧត្តមសិក្សា

២- ជាឯកសារសិក្សាស្រាវជ្រាវសម្រាប់ពុទ្ធសាសនិកជនទូទៅ

៣- ជាការអភិរក្សផ្សព្វផ្សាយអក្សរសិល្ប៍តាមបែបព្រះពុទ្ធសាសនា

៤- ជាកេរមរតកតម្កល់ទុកសម្រាប់កុលបុត្រកុលធីតាជំនាន់ក្រោយ

៥- ជាការផ្សព្វផ្សាយព្រះពុទ្ធសាសនាក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឲ្យរីតតែបានទូលំទូលាយ សម្រាប់ពលរដ្ឋទូទៅ ។

ព្រះសុវណ្ណសាមជាតកពិស្តារនេះ ទោះបីក្រុមជំនុំបានត្រួតពិនិត្យលើខ្លឹមសារ ន័យសេចក្តី អក្ខរៈ ឃ្លាល្បះ ដោយយកចិត្តទុកដាក់និងប្រុងប្រយ័ត្នយ៉ាងណាក្តី ក៏គង់នៅមានសល់សេចក្តីខុសឆ្គងខ្វះជាពុំខាន ។

យើងខ្ញុំសូមអភ័យទោសអំពីសម្នាក់លោកអ្នកប្រាជ្ញ កវីបណ្ឌិតព្រឹទ្ធាចារ្យ និងលោកអ្នកអានជាទីគោរពទាំងអស់ ដោយក្តីអនុគ្រោះដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ បើមានការផ្តាំផ្តែង ឬខ្វះខាតដោយអចេតនា ។ ត្រង់ចំណុចនេះ

យើងខ្ញុំបានទឹកឃើញនូវចំណាររបស់សម្ដេច ព្រះមហាសុមេធាធិបតី **ជួន ណាត ជោតញ្ញាណោ** មួយប្រយោគថា ៖

"ធម្មតា ការងារអ្វីទាំងអស់ក្នុងលោក តែងតែមានភ្លាំងភ្លាត់ខ្លះ បើមិនច្រើន ក៏តិចតួចពុំខាន នេះជាទម្លាប់នៃការងាររបស់បុថុជ្ជន ព្រោះត្រូវជាគូគ្នានឹងខុស ប៉ុន្ដែបើមានត្រូវច្រើន មានខុសតែបន្ដិចបន្ដួច ក៏គង់អាចប្រើការកើតគ្រាន់បើជាងគ្មានសោះទៅដែរ" ។

ជាទីអវសាននៃបុព្វកថានេះ ដោយតេជានុភាពនៃកុសលដែលកើតពីការខិតខំប្រឹងប្រែងឲ្យបានចេញជាស្នាដៃដ៏ប្រពៃនេះ យើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នាសូមឧទ្ទិសនូវផដ្ឋមនុញ្ញផល ជូនចំពោះបុព្វបុរសខ្មែរ មាតាបិតា ជីដូនជីតា បងប្អូន និងញាតិសាច់សាលោហិតទាំងអស់ក្នុងសង្សារវដ្ដ ទាំងអតីតៈ បច្ចុប្បន្ន និងអនាគត សូមឲ្យមានសុខភាពល្អ អាយុយឺនយូរ កម្លាំងកាយមាំមួន ប្រាជ្ញាវាងវៃ កុំបីមានជំងឺតម្កាត់អ្វីតិចតួច មកបៀតបៀនយាយីធ្វើទុក្ខបុកម្នេញឲ្យដល់សេចក្ដីលំបាកតិចតួចឡើយ និងសូមបានជាឧបនិស្ស័យកំពូល គឺការរួចផុតចាកវដ្ដទុក្ខដល់នូវបរមសុខ ពោលគឺព្រះនិព្វាន កុំបីឃ្លៀងឃ្លាតឡើយ ។

រាជធានីភ្នំពេញថ្ងៃទី   ខែមករា ព.ស. ២៥៦០

ភុល ផេង

ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាភិបាលពុទ្ធិកបណ្ឌិតសភា

នៃសាកលវិទ្យាល័យបញ្ញាសាស្ត្រកម្ពុជា

ជំពូកទី១

ត្រកូលសេដ្ឋីក្រុងសាវត្ថី

សេដ្ឋីមានកូនតែមួយ ១
សេដ្ឋីបុត្រសាងផ្នួស ៤
សេដ្ឋីធ្លាក់ខ្លួនក្រ ៦
ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រជួបញោម ១១
ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រផ្គត់ផ្គង់ញោមស្រីប្រុស ១៣
ព្រះសាស្ដាសរសើរភិក្ខុចិញ្ចឹមម្ដាយឪពុក ១៤

ជំពូកទី២

កំណើតព្រះសុវណ្ណសាម

ទុកូលកុមារនិងនាងបារិកា ១៨
បារិកានិងទុកូលទៅសាងផ្នួស ២១
ភពសក្កទេវរាជឡើងកម្ដៅ ២២
ព្រះមហាសត្តចាប់បដិសន្ធិ ២៤
ម្ដាយឪពុកពោធិសត្វពិការភ្នែក ២៧
កំណត់សម្គាល់ ២៨
សុវណ្ណសាមបម្រើម្ដាយឪពុក ២៩

ជំពូកទី៣

ស្តេចបីឡិយក្សជួបសុវណ្ណសាម

ស្តេចបីឡិយក្សបាញ់សុវណ្ណសាម ៣៤
ទំនួញសុវណ្ណសាម ៣៧
ស្តេចបីឡិយក្សជានាបម្រើម្តាយឪពុកសុវណ្ណសាម ៤៤
កំណាត់សម្គាល់ ៥៣
ទេពធីតាពហុសុន្ទរី ៥៦
ស្តេចបីឡិយក្សយកទឹកជូនម្តាយឪពុកសុវណ្ណសាម ៥៨
ម្តាយឪពុកសុវណ្ណសាមតាំងសច្ចាធិដ្ឋាន ៧០
ជនទាំង ៣ ធ្វើសច្ចាធិដ្ឋាន ៧៦
សុវណ្ណសាមដឹងស្មារតីឡើងវិញ ៨០
សុវណ្ណសាមថ្វាយរាជធម៌ ៨៤
ព្រះសាស្តាប្រជុំជាតក ៨៩

ជំពូកទី១

ត្រកូលសេដ្ឋីក្រុងសាវត្ថី

និទានខាងដើម

កាលព្រះបរមសាស្តា គង់នៅក្នុងវត្តជេតពន ទ្រង់បានប្រារព្ធភិក្ខុ ១ អង្គ ដែលជាអ្នកចិញ្ចឹមម្តាយឪពុក ហើយទ្រង់ត្រាស់សម្តែងនូវធម្មទេសនានេះ ដោយផ្តើមពាក្យបាលីជាអាទិ៍ថា «កោ នុ មំ ឧសុនា វិជ្ឈតិ» ។

សេដ្ឋីមានកូនតែមួយ

មានរឿងតំណាលថា ក្នុងក្រុងសាវត្ថី មានត្រកូលសេដ្ឋីមួយ មានទ្រព្យចំនួន ១៨ កោដិ, និងមានកូនប្រុសតែម្នាក់ ។ សេដ្ឋីបុត្រនោះ ជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្តរបស់ម្តាយឪពុកខ្លាំងណាស់ ។ ក្នុងថ្ងៃមួយ សេដ្ឋីបុត្រនោះ នៅលើប្រាសាទដ៏មានក្បូរក្បាច់រចនាល្អ វិចិត្រឆើតឆាយបើកសីហបញ្ជរ[១] ចោលភ្នែកក្រឡេកមើលទៅតាមដងវិថី ក៏ឃើញពពួកជន

---

[១] បង្អួចរបស់អ្នកមានអានុភាពដូចសីហៈ គឺបង្អួចដំណាក់ឬប្រាសាទរបស់ក្សត្រិយ៍ ទ្រង់រាជ្យ : ព្រះរាជាទ្រង់ប្រថាប់ក្បែរសីហបញ្ជរ ។ ឬ បង្អួចមានរង្វង់ដូចជាទ្រង់ជំហរសីហៈ ។

មីរដេរដាសច្រើនកុះករ មានដៃកាន់នូវគ្រឿងក្រអូបនិងផ្កាកម្រងជាដើម កំពុងដើរដង្ហែគ្នាឆ្ពោះទៅកាន់វត្តជេតពន ដើម្បីបានស្តាប់ព្រះធម៌ ។ សេដ្ឋីបុត្រនោះបានថ្វាយបង្គំម្តាយឪពុក សុំសេចក្តីអនុញ្ញាតទៅស្តាប់ព្រះធម៌ជាមួយនឹងមហាជនដែរ ។ ក្រោយពេលបានសេចក្តីអនុញ្ញាតហើយ សេដ្ឋីបុត្របាននាំអ្នកបម្រើឲ្យជួយកាន់គ្រឿងក្រអូបនិងផ្កាកម្រងជាដើម ធ្វើដំណើរទៅវត្ត លុះដល់ហើយគាត់ប្រាប់ឲ្យគេប្រគេននូវសំពត់, ភេសជ្ជៈ និងទឹកបាន[២] ជាដើម ចំពោះភិក្ខុសង្ឃ; រីឯខ្លួនគាត់ផ្ទាល់ បានបូជាព្រះមានព្រះភាគ ដោយគ្រឿងក្រអូប និងផ្កាកម្រងជាដើម រួចជាស្រេចហើយ បានអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ស្តាប់នូវព្រះធម៌ ។ លុះផ្តោតចិត្តស្តាប់តាមក្រសែព្រះធម៌ទៅ ចិត្តរបស់គាត់យល់ជាក់នូវ

---

[២] ទឹក ៨ ប្រភេទ ដែលបព្វជិតពុទ្ធសាសនិកគួរឆាន់ក្នុងវេលាវិកាលបាន គឺទឹកដែលធ្វើដោយផ្លែស្វាយ, --ដោយផ្លែព្រីង, --ដោយផ្លែចេកមានគ្រាប់, --ដោយផ្លែចេកឥតគ្រាប់, --ដោយផ្លែស្រគំ, --ដោយផ្លែច័ន, --ដោយមើមឬឫសនៃជលជាតិមានក្រឪឈូកជាដើម, --ដោយផ្លែមាក់ប្រាង ។ មាន ៨ ប្រភេទដទៃទៀតគឺទឹកដែលធ្វើដោយផ្លែសង្វ៉ារ, --ដោយផ្លែពុទ្រាតូច, --ដោយផ្លែពុទ្រាធំ, --ដោយទឹកដោះគោរាវ, --ដោយប្រេងល្ងជាដើម, --ដោយទឹកដោះស្រស់, --ដោយទឹកបបរ, --ដោយរសជាតិនៃវត្ថុស្រស់ពួកខ្លះមានបន្លែជាដើម (សម្រាប់បព្វជិតមានជំងឺ)។ ហៅចំពោះឈ្មោះមួយៗ ឬហៅត្រឹមតែ *ទឹកបាន* ប៉ុណ្ណោះក៏បាន ។

ទោសក្នុងកាមទាំងឡាយ និងកត់សម្គាល់ឃើញនូវអានិសង្សក្នុងការចេញចាកកាមទៅសាងផ្នួស ។ ពេលបរិស័ទក្រោកចេញទៅអស់, សេដ្ឋីបុត្រក្រាបទូលសុំសាងផ្នួស ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ លុះបានឮទំនៀមព្រះតថាគតមិនដែលបំបួសសេដ្ឋីបុត្រណា ដោយពុំមានការអនុញ្ញាតពីមាតាបិតា ដូច្នោះហើយទើបសេដ្ឋីបុត្រក្រាបថ្វាយបង្គំលាព្រះមានព្រះភាគ ត្រឡប់ទៅគេហដ្ឋានវិញ ។ ដល់ហើយ សេដ្ឋីបុត្រក្រាបថ្វាយបង្គំម្ដាយឪពុកដោយសេចក្ដីគោរពតាមទម្លាប់របស់ខ្លួន ហើយក៏សុំសេចក្ដីអនុញ្ញាតពីពួកគាត់យ៉ាងនេះថា ៖

"បពិត្រអ្នកម្ដាយលោកឪពុក ខ្ញុំសុំទៅបួសនៅក្នុងសម្នាក់របស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ" ។

គ្រានោះ ម្ដាយឪពុករបស់សេដ្ឋីបុត្រ គ្រាន់តែឮពាក្យកូនសុំដូច្នោះភ្លាមពួកគាត់នឹកស្រណោះកូនខ្លោចចិត្តស្ទើរបែកទ្រូងជា ៧ ភាគ ដោយមូលហេតុថា ពួកគាត់មានកូនតែមួយ ។ ពេលនោះ ពួកគាត់អាក់អួលក្ដុកក្ដួល ញាប់ញ័រទ្រូងចំប្រប់ ព្រោះស្រឡាញ់កូនជាពន់ពេក នាំគ្នានិយាយទាំងអួលណែនទៅរកកូនថា ៖

"ហៃកូនសម្លាញ់ស្មើនឹងកែវភ្នែក, ស្មើនឹងបេះដូង, ស្មើនឹងជីវិត កូនជាអ្នកស្នងត្រកូល បើឥតពីកូនទៅ ពួកយើងនឹងរស់នៅដូច

ម្តេចកើត ? ជីវិតរបស់ពួកយើងជាប់ស្អិតនឹងកូនខ្លាំងណាស់ ។ កូនអើយ ជាក់ស្តែងហើយតើនៅពេលនេះ ម្តាយឪពុកឈានចូលដល់វ័យចំណាស់ ចាស់ជរា អាយុច្រើនណាស់ហើយ, ពួកយើងនឹងស្លាប់ក្នុងថ្ងៃនេះ ឬថ្ងៃស្អែក ឬក៏ក្នុងថ្ងៃខានស្អែកក៏ថាបាន, ហេតុដូច្នោះ កូនកុំទៅបួសចោលម្តាយឪពុកឡើយ ។ ហៃកូន, ដែលហៅថា ផ្នួស ៗ នេះ គឺគេធ្វើបានដោយកម្រក្រៃលែង ចង់ត្រជាក់បានក្តៅ ចង់ក្តៅបានត្រជាក់, ដូច្នោះ កូនកុំចេញទៅបួសឡើយណាកូន" ។

សេដ្ឋីបុត្រសាងផ្នួស

ឮដូច្នោះ សេដ្ឋីបុត្រកើតទុក្ខទោមនស្ស ឱនក្បាល អង្គុយសញ្ចប់សញ្ចឹង មិនបរិភោគអាហារ រហូត ៧ ថ្ងៃ ។ ឃើញដូច្នោះ ម្តាយឪពុករបស់សេដ្ឋីបុត្រ ពិភាក្សាគ្នាយ៉ាងនេះថា ៖

"ប្រសិនបើយើងមិនអនុញ្ញាតទេ, គេពិតជាស្លាប់មិនខាន, យើងនឹងលែងបានឃើញគេរហូត, ប៉ុន្តែបើយើងអនុញ្ញាតឲ្យគេចេញបួសវិញ គេនៅមានជីវិតរស់, យើងអាចនឹងឃើញគេបាននៅពេលណាមួយ" ។

លុះប្រឹក្សាគ្នាដូច្នេះហើយ លោកទាំងពីរបានអនុញ្ញាតថា ៖

"ហៃកូនសម្លាញ់ ណ្ហើយចុះ ! យើងអនុញ្ញាតឲ្យអ្នកទៅបួស, ចូរបួសចុះកូន" ។

ព្ធដូច្នោះ សេដ្ឋីបុត្រមានចិត្តត្រេកអរសប្បាយយ៉ាងខ្លាំង បន្ទន់ខ្លួនប្រាណចុះ ក្រាបថ្វាយបង្គំអរគុណម្តាយឪពុក រួចដើរទៅវត្ត ក្រាបទូលសូមសាងផ្នួសចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ។ ព្រះសាស្តាត្រាស់ឲ្យហៅភិក្ខុមួយអង្គមកជួបហើយបង្គាប់ថា "ចូរអ្នកបំបួសសេដ្ឋីបុត្រនេះចុះ" ។ ភិក្ខុអង្គនោះ ក៏បានបំបួសសេដ្ឋីបុត្រនោះ តាមពុទ្ធតម្រាស់ ។

តាំងពីសេដ្ឋីបុត្រនោះសាងផ្នួសមក លោកមានលាភសក្ការៈជាច្រើន និងជាអ្នកឧស្សាហ៍ធ្វើវត្តប្រណិប័តន៍ជាហេតុធ្វើឲ្យអាចារ្យនិងឧបជ្ឈាយ៍គាប់ចិត្ត លោកបានបំពេញឧបសម្បទាជាភិក្ខុ និងរៀនសូធ្យធម្មបរិយត្តិក្នុងសម្នាក់អាចារ្យនិងឧបជ្ឈាយ៍អស់ ៥ វស្សាថែមទៀត ។ ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រគិតថា ៖

"អញនៅទីនេះច្របូកច្របល់ណាស់ ការបួសហើយនៅរបៀបនេះ មិនសមគួរដល់អាត្មាអញសោះ"

គិតដូច្នេះហើយ លោកមានបំណងចង់បំពេញវិបស្សនាធុរៈ ក៏សុំរៀនកម្មដ្ឋានជាបន្តក្នុងសម្នាក់ឧបជ្ឈាយ៍ ចប់សព្វគ្រប់ហើយ ថ្វាយបង្គំលាឧបជ្ឈាយ៍ ចេញអំពីវត្តជេតពនទៅនៅក្នុងព្រៃ ក្បែរស្រុកចុងកាត់មាត់

ញកមួយ ៗ ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រព្យាយាមប្រឹងប្រែងចម្រើនវិបស្សនាក្នុងទីនោះយ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួន អស់ ១២ ឆ្នាំ, ទោះជាព្យាយាមយ៉ាងនេះក៏ដោយ ក៏មិនអាចញុាំងគុណវិសេសឲ្យកើតឡើងបាន ។

សេដ្ឋីធ្លាក់ខ្លួនក្រ

ពេលវេលាចេះតែកន្លងទៅ ញោមប្រុសស្រីរបស់ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រក៏ធ្លាក់ខ្លួនជាមនុស្សក្រីក្រ កម្សត់ ទុគ៌ត ពីព្រោះថា ខ្ញុំប្រុសខ្ញុំស្រីដែលនៅធ្វើស្រែធ្វើជំនួញជូនពួកគាត់ ម្នាក់ ៗ មានគំនិតខិលខូចនាំគ្នាលួចទ្រព្យរត់កៀសខ្លួនទៅនៅទីដទៃ ៗ តាមគាប់ចិត្ត ដោយមាក់ងាយថា "ក្នុងត្រកូលនេះ គ្មានកូនប្រុស ឬបងប្អូនប្រុសឯណា ដែលនៅទូទាត់យកបំណុលវិញទេ" ។ សូម្បីប្រាក់មាសជាដើមដែលមានច្រើននៅក្នុងផ្ទះក៏ត្រូវពួកទាសកម្មករជាដើម លួចវេចខ្ចប់យកទៅអស់ដែរ ។ ចំណេរកាលតមក សេដ្ឋីនិងភរិយា ក៏ក្លាយជាមនុស្សកំព្រា រកត្រឹមតែអ្នកបម្រើគ្រាន់នឹងស្រោចទឹកលាងដៃឲ្យមិនបាន ក្ររហូតដល់ថ្នាក់លក់ផ្ទះសំបែងរកលំនៅស្នាក់នៅពុំបាន ស្លៀកសំពត់ចាស់ ៗ ដើរកាន់អំបែងសុំបាយតាមមុខផ្ទះ មុខគួរឲ្យអាណិតអាសូរជាពន់ពេក ។

ក្នុងកាលនោះ មានភិក្ខុ ១ រូប និមន្តចេញពីវត្តជេតពនធ្វើដំណើរចូលក្នុងព្រៃតាមលំដាប់ រហូតដល់លំនៅរបស់ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រនោះ ។ ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រ ធ្វើវត្តប្រណិប័តន៍ទទួលភិក្ខុអាគន្តុកៈ ដែលទើបនិមន្ត

មកពីវត្តជេតពនថ្មី ៗ នោះ ។ ពេលអាគន្តុកភិក្ខុអង្គុយ ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រ សំណេះសំណាលថា ៖

"បពិត្រលោកម្ចាស់ លោកម្ចាស់និមន្តមកអំពីទីណា ?"

"ខ្ញុំព្រះករុណាមកអំពីវត្តជេតពន អាវុសោ" ភិក្ខុនោះប្រាប់ ។

ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រ ក៏សួរអំពីភាពមិនមានរោគរបស់ព្រះសាស្តា និងមហា-សាវ័កជាដើម រួចក៏សាកសួរអំពីស្ថានភាពរបស់ញោមស្រីញោមប្រុសរបស់ខ្លួនថា ៖

"បពិត្រលោកម្ចាស់ សេដ្ឋីឯណោះក្នុងក្រុងសាវត្ថី
មិនមានរោគទេឬ ?"
"នែអាវុសោ, កុំសួរអំពីស្ថានភាពនៃត្រកូលនោះអី"
អាគន្តុកភិក្ខុឃាត់ ។
"មានរឿងអ្វីទៅ លោកម្ចាស់ ?" ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រសួរបញ្ជាក់ ។
"ម្នាលលោកអ្នកមានអាយុ ឮថាត្រកូលនោះ មានកូនប្រុសម្នាក់ កូនប្រុសនោះ ចូលបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាហើយ, តាំងពីកាលដែលគេចេញបួសមក ត្រកូលនោះចេះតែហិនហោចទ្រព្យសម្បត្តិរហូតអស់ សូម្បីតែផ្ទះក៏គ្មាននៅដែរ, ឥឡូវនេះ មានតែតាហើយនិងយាយពីរនាក់ប៉ុណ្ណោះ ដើរសុំទានតាមមុខផ្ទះគេឯង ចិញ្ចឹម

ជីវិត ដល់នូវក្ដីលំបាក តោកយ៉ាក គួរឲ្យអាណិតអាសូរជាពន់ពេក" ។

ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រ គ្រាន់តែឮពាក្យរៀបរាប់របស់អាគន្ដុកភិក្ខុនោះភ្លាម លោកពុំអាចទប់ចិត្តឲ្យតាំងនៅតាមប្រក្រតីបាន ទឹកភ្នែកក៏ហូរស្រក់អួលដើមក រកកល់ស្រែកទ្រហោយំ ។

អាគន្ដុកភិក្ខុសួរថា ៖

"អាវុសោ ថ្វីក៏អ្នកយំ ?"

ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រប្រាប់ថា ៖

"បពិត្រលោកម្ចាស់, តានិងយាយទាំងនុ៎ះ ត្រូវជាញោមបង្កើតរបស់ខ្ញុំព្រះករុណា, ខ្ញុំព្រះករុណាជាកូនរបស់លោកទាំងពីរ" ។

អាគន្ដុកភិក្ខុពោលថា ៖

"ម្នាលអាវុសោ, ញោមស្រីញោមប្រុសរបស់លោកដល់ក្ដីវិនាសដូច្នេះ ដោយសារតែលោក, ចូរលោកត្រឡប់ទៅផ្គត់ផ្គង់គាត់ទាំងពីរចុះ" ។

ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រគិតថា ៖

"បើទោះបីអាត្មាអញ ព្យាយាមប្រឹងប្រែងអស់ ១២ ឆ្នាំមកហើយ ក៏អញមិនអាចញ៉ាំងមគ្គផល ឲ្យកើតឡើងបាន, អញប្រាកដជាមនុស្សអកព្វដោយពិត, ផ្នួសនឹងមានប្រយោជន៍អ្វីដល់អញទៀត, អញនឹងសឹកទៅជាគ្រហស្ថចិញ្ចឹមម្ដាយឪពុក ធ្វើទាន នឹងមានឋានសួគ៌ជាខាងមុខទៅចុះ"

គិតដូច្នេះហើយ ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្របានរៀបចំកុដិរបស់ខ្លួនក្នុងព្រៃនោះ ប្រគេនចំពោះអាគន្តុកភិក្ខុ ។ លុះព្រឹកស្អែកឡើង លោកបានចេញអំពីព្រៃដើរទៅតាមលំដាប់ដល់វត្តមួយនៅក្រោយវត្តជេតពន ដែលនៅមិនឆ្ងាយអំពីក្រុងសាវត្ថី ។ វត្តនោះមានផ្លូវបែកជាពីរ ផ្លូវមួយទៅចំវត្តជេតពន, ផ្លូវមួយទៅចំក្រុងសាវត្ថី ។ ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រឈប់ឈរនៅទ្រឹងជញ្ជឹងក្នុងចិត្តនៅទីនោះថា ៖

"តើអាត្មាគួរទៅជួបម្ដាយឪពុកមុន ឬទៅជួបព្រះទសពលមុន ?" គិតមួយស្របក់ លោកយល់ថា ៖

"អញធ្លាប់ឃើញម្ដាយឪពុកយូរហើយ, ប៉ុន្តែពីថ្ងៃនេះទៅ អញកម្រនឹងមានពេលបានមកគាល់ព្រះពុទ្ធទៀតណាស់, ព្រោះហេតុនោះ អាត្មាអញនឹងចូលទៅរកព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ស្ដាប់ធម៌ព្រះអង្គសិន សឹមព្រឹកស្អែកឡើងទៅជួបម្ដាយឪពុកចុះ"

គិតដូច្នេះរួច លោកងាកមុខចេញពីផ្លូវទៅចំក្រុងសាវត្ថី បែរមកដើរផ្លូវទៅចំវត្តជេតពនវិញ ក្នុងវេលាល្ងាច ។ ក្នុងវេលាជិតភ្លឺថ្ងៃនោះ ព្រះសាស្តាបរមគ្រូនៃយើងប្រមើលមើលសត្វលោក ក៏បានឃើញនូវការដល់ព្រមនៃឧបនិស្ស័យសម្រេចនូវគុណធម៌របស់ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រនេះ ។ លុះដល់ពេលភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រមកដល់ ព្រះសាស្តាបានសម្តែងពណ៌នាអំពីគុណរបស់ម្តាយឪពុកជាច្រើន តាមមាតុបោសកសូត្រ[៣] ។ ចំណែកភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រនោះ ឈរនៅចុងក្រោយបរិស័ទ ស្តាប់នូវព្រះធម៌របស់ព្រះសាស្តា គិតគ្នាន់គ្នេរក្នុងចិត្តថា ៖

> "អញស្មានថាទាល់តែសឹកទៅជាគ្រហស្ថ ទើបអាចផ្គត់ផ្គង់ម្តាយឪពុកបាន, ប៉ុន្តែព្រះសាស្តាត្រាស់ថា សូម្បីបព្វជិតក៏អាចផ្គត់ផ្គង់ម្តាយឪពុកបានដែរ, បើកុំតែអាត្មាអញមកគាល់ព្រះសាស្តាមុនទេ ម្ល៉េះសមអាត្មាអញនឹងត្រូវបាត់បង់ភេទផ្នួសនេះពុំខាន, ឥឡូវនេះអញមិនចាំបាច់សឹកទៅជាគ្រហស្ថទេ សុខចិត្តនៅជាបព្វជិតចិញ្ចឹមម្តាយឪពុកវិញ" ។

---

[៣] សូត្រដែលសម្តែងអំពីការប្រណិប័តន៍ដែលព្រះពោធិសត្វលោកទំនុកបម្រុងបម្រើម្តាយឪពុកដោយកិច្ចការសព្វសារពើ ។

ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រជួបញោម

ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រនោះ ទៅកាន់រោងស្លាក ចាប់ស្លាកភត្ត[៤]និងស្លាកយាគូ[៥] ហាក់ដូចជាភិក្ខុនៅក្នុងព្រៃ ១២ ឆ្នាំ ត្រូវអាបត្តិបារាជិក ។ ពេលព្រឹក ព្រហាមឡើង លោកចូលទៅក្នុងក្រុងសាវត្ថី គិតថា ៖

"តើអាត្មាអញនឹងទទួលបបរជាមុន ឬទៅជួបញោមស្រីញោមប្រុសមុន?" ក៏នឹកឃើញថា "មិនគួរទាល់តែសោះដែលអាត្មាអញទៅកាន់សម្នាក់ញោមស្រីប្រុសដោយដៃទទេ" ។

គិតដូច្នេះហើយ លោកក៏ត្រាច់បិណ្ឌបាតបានបបរ រួចក៏និមន្តសំដៅទៅទ្វារផ្ទះចាស់របស់ញោមស្រីប្រុស ។ គ្រានោះ ញោមស្រីប្រុសរបស់លោក កំពុងតែនៅក្បែរជញ្ជាំងផ្ទះអ្នកដទៃ សុំបបរគេហូប ។ ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រនិមន្តដើរចូលទៅ ឃើញភ្លាមស្គាល់ច្បាស់ថាជាញោមស្រីប្រុសរបស់ខ្លួន ដែលកំពុងអង្គុយយ៉ាងកម្សត់ដូច្នោះ លោកក៏ឈរទ្រឹងខ្លួនជិតញោមប្រុសស្រី កើតក្តីសោកសៅ ក្តុកក្តួល អួលណែន មានទឹកនេត្ររលីងរលោង ហាមាត់និយាយអ្វីមិនចេញ ។ ញោមស្រីប្រុស ទោះ

---

[៤] ភត្តដែលទាយកប្រគេនភិក្ខុសង្ឃតាមស្លាក ដែលខ្លួនចាប់ត្រូវត្រង់នាមរបស់លោក : ទាយកច្រើនប្រជុំគ្នា ធ្វើសលាកភត្តក្នុងរដូវដើមឆ្នាំ ។

[៥] បបរដែលទាយកប្រគេនភិក្ខុសង្ឃតាមស្លាកដែលខ្លួនចាប់ត្រូវត្រង់នាមរបស់លោក ឧទាហរណ៍ ទាយកច្រើនប្រជុំគ្នាធ្វើសលាកយាគូក្នុងពេលព្រឹក ។

បីឃើញលោកដូច្នោះ ក៏ចំណាំពុំបាន ។ គ្រានោះ ញោមស្រីសម្គាល់ត្រឹមតែថា "ភិក្ខុកំពុងឈរបិណ្ឌបាត" ហើយនិយាយនឹងលោកកូនដែលកំពុងឈរទ្រើងនោះថា ៖

"បពិត្រលោកម្ចាស់ដ៏ចម្រើន, ខ្ញុំព្រះករុណាទាំងពីរនាក់ពុំមានវត្ថុដែលគួរនឹងប្រគេនចំពោះលោកម្ចាស់ទេ, សូមលោកម្ចាស់និមន្តប្រោសសត្វទៅខាងមុខទៀតចុះ" ។

ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រ លោតែឮញោមស្រីមានប្រសាសន៍ដូច្នោះភ្លាម បេះដូងរបស់លោក កាន់តែចុកណែន សៅហ្មង ញ័រចំប្រ៉ប់ និយាយអ្វីមិនចេញបានត្រឹមតែឈរសម្រក់ទឹកភ្នែកនៅចំពោះមុខញោមទាំងពីរប៉ុណ្ណោះ។ បន្ទាប់មក ញោមប្រុសរបស់លោកនិយាយនឹងញោមស្រីថា ៖

"ទៅមើលឲ្យជាក់មើល៍ យាយ ! ក្រែងលោនុ៎ះគឺជាលោកកូនរបស់យើង" ។

ឮដូច្នោះ ញោមស្រីក្រោកឡើងដើរចូលទៅជិត គយគន់មើលទៅ ក៏ចំណាំបានថាជាលោកកូនរបស់ខ្លួន ក៏ក្រាបខ្លួនដល់ដីទៀបព្រះបាទាលោកកូន យំខ្សឹកខ្សួល អណ្ដឹតអណ្ដក, រីឯញោមប្រុសលោកក៏យំខ្សឹកខ្សួលដែរ, ជនទាំង ៣ រូប មុខគួរឲ្យអាណិតអាសូរជាពន់ពេក ។

ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រផ្គត់ផ្គង់ញោមស្រីប្រុស

ចំណែកភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រ ជួបញោមស្រីប្រុសហើយ លោកពុំអាចទប់ស្មារតីឲ្យរឹងមាំបាន ទឹកភ្នែកចេះតែហូរមិនបាត់ ។ បន្ទាប់ពីបានរំសាយសេចក្ដីសោកសៅ ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រលួងលោមញោមស្រីប្រុសថា៖

"ញោមទាំងពីរសូមកុំព្រួយឡើយ, អាត្មាភាពនឹងចិញ្ចឹមញោម

មិនឲ្យញោមលំបាកដូច្នេះទៀតឡើយ" ។

ដូច្នេះហើយ លោកឲ្យញោមស្រីប្រុសបរិភោគបបរ អញ្ជើញគាត់ទាំងពីរឲ្យអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ លោកត្រឡប់ទៅបិណ្ឌបាតបាយមួយសាទៀត យកមកជូនញោមបរិភោគ ត្រឡប់ទៅមួយសាទៀត ស្វែងរកបិណ្ឌចង្ហាន់សម្រាប់ឆាន់ខ្លួនឯង ទើបលោកនិមន្តទៅកាន់សម្នាក់ញោមវិញ អញ្ជើញញោមបរិភោគអាហារមុនម្ដងទៀត ទើបបានឆាន់ខ្លួនឯង ក្នុងកាលជាខាងក្រោយ ។ តាំងអំពីកាលនោះមក ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រតែងតែទំនុកបម្រុងញោមស្រីប្រុស ដោយរបៀបនេះ ជារៀងរហូត ។ ចង្ហាន់ជាដើម ដែលទាយកទាយិកាប្រគេនរៀងរាល់ថ្ងៃពេញបូណ៌មី ឬ ថ្ងៃ ១៥ រោច លោកទទួលហើយ តែងយកទៅជូនញោមទាំងពីរ ខ្លួនឯងសុខចិត្តត្រាច់បិណ្ឌបាត, ចួនបាន ក៏ឆាន់ ចួនមិនបាន ក៏អត់ ។ សូម្បីតែសំពត់ស្បៀកដ្ឋតទឹកផ្សេង ៗ បន្តិចបន្តួច ក៏លោកយកទៅជូនញោមស្រីប្រុសដែរ ។ ក្រណាត់ចាស់ ៗ ដែលសល់ពីញោមស្រីប្រុស

ប្រើ លោកតែងយកទៅដេរប៉ះ រួចជ្រលក់ប្រើប្រាស់ដោយខ្លួនឯង ។ ថ្ងៃដែលឥតបានចង្ហាន់ ច្រើនជាងថ្ងៃដែលបាន ។ ក្នុងសភាពនឿយហត់ក្នុងការបម្រើញោមទាំងពីរ ស្បង់និងចីវរភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រ មើលទៅសៅហ្មងជាខ្លាំង ។

ព្រះសាស្តាសរសើរតិក្ខុចិញ្ចឹមម្តាយឪពុក

កាលដែលភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រទំនុកបម្រុងញោមស្រីប្រុសយ៉ាងនេះគ្រាក្រោយមក លោកក៏ធ្លាក់ខ្លួនស្គមចេញសរសៃរវាម[៦] ពាសពេញប្រាណ សម្បុរលឿងស្លេកស្លាំង ។ គ្រានោះ ភិក្ខុទាំងឡាយជាសន្ទិដ្ឋមិត្រ[៧] និងសម្ភត្តមិត្រ[៨] សួរភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រថា ៖

---

[៦] (គុ.) *ដែលចេញលំនាំក្រវាម ៗ ឬលេចថ្ពោល ៗ ឡើងរសេមរសាម : ស្គាមរវាម, សរសៃរវាម ។ កិ. វិ. ដែលវារ, លូន ឬដើររសេមរសាម : ជន្ទេនវាររវាម, ពស់លូនរវាម, ក្មេងដើររវាម ។*

[៧] (ន.) (បា.),(សំ.) *(សន់-ទិត-ឋៈមិត) (សំទ្ឫ្ដ + មិត្រ)* មិត្តដែលគ្រាន់តែបានចួបឃើញគ្នាមួយដងមួយកាលមិនសូវស្និទ្ធស្នាលប៉ុន្មាន, មនុស្សស្គាល់គ្នា : *លុះខ្ញុំទៅដល់ទីនុះមានពួកសន្ទិដ្ឋមិត្ត និង សម្ភត្តមិត្តមកទទួលឈូឆរអេបអរសាទរ ។ ព. ផ្ទ. សម្ភត្តមិត្ត, អទិដ្ឋមិត្ត ឬ--មិត្រ ។*

[៨] (ន.) (បា.),(សំ.) *(ស័ម-ភ័ត-តៈមិត) (សម្ភត្ត; សំភត្ត ឬ សម្ភក្ត)* មិត្តជិតដិតទុកចិត្តស្និទ្ធស្នាលយ៉ាងមាំ (ទទ្ឈមិត្ត) : *អ្នកនុះជាសម្ភត្តមិត្តរបស់ខ្ញុំ ។ ព. ផ្ទ. សន្ទិដ្ឋមិត្ត ។*

> "ម្នាលអាវុសោ, ដើមឡើយ ពណ៌សម្បុរនៃសរីរកាយរបស់លោក ស្អាតផូរផង់, ចុះឥឡូវនេះម្ដេចក៏លោកស្គាំងស្គម លឿងស្លេក ស្លាំង ចេញសរសៃរវាមម្ល៉េះ ? អាវុសោឯងកើតអាពាធឬ ?"

ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រឆ្លើយថា ៖

> "ទេ អាវុសោ, ខ្ញុំព្រះករុណាមិនមានអាពាធទេ, ប៉ុន្តែថា ខ្ញុំព្រះករុណាមានបលិពោធ[៩]" ។

រួចលោកបន្តរៀបរាប់នូវប្រវត្តិការណ៍ទំនុកបម្រុងញោមទាំងពីរនោះ ។ លំដាប់នោះ ភិក្ខុទាំងឡាយនិយាយនឹងភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រថា ៖

> "ម្នាលអាវុសោ, ព្រះមានព្រះភាគហាមយើងមិនឲ្យញុំាំងទាន ដែលទាយកឲ្យដោយសទ្ធាធ្លាក់ចុះឡើយ, ប៉ុន្តែលោកយកទាន ដែលទាយកឲ្យដោយសទ្ធាទៅផ្គត់ផ្គង់គ្រហស្ថដូច្នេះ ឈ្មោះថា ធ្វើនូវអំពើមិនគប្បី" ។

---

[៩] (ន.) (បា.) (ប៉ៈ លិ ពោធ) សេចក្ដីខ្វល់, សេចក្ដីរវល់ក្នុងកិច្ចការណាមួយ ដែលធ្វើឲ្យខ្វល់ចិត្ត ។ បលិពោធនេះនៅក្នុងកឋិនកម្មមាន ២ គឺៈ អាវាសបលិពោធ (កង្វល់ចំពោះអាវាស), ចីវរបលិពោធ (កង្វល់ចំពោះចីវរ). ឧ. ភិក្ខុនៅមានបលិពោធក្នុងអាវាស, មាតាបិតាមានបលិពោធចំពោះបុត្រធីតា ធ្វើឲ្យគាត់មានកង្វល់រកតែទៅសមាទានសីលមិនកើត ។

ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រ ស្តាប់សម្តីរបស់ពួកភិក្ខុជាមិត្រហើយ លោកអៀនខ្មាស ក្រាញខ្លួនមិនហ៊ានទៅណាមកណា ។ ចំណែកភិក្ខុទាំងឡាយនោះ ថាឲ្យលោកប៉ុណ្ណោះមិនស្កប់ចិត្តនាំគ្នាទៅកាន់សម្នាក់ព្រះមានព្រះភាគ ក្រាបទូលចំពោះព្រះសាស្តាថា ៖

"បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន មានភិក្ខុមួយអង្គឯណោះញុំាងទាន ដែលទាយកប្រគេនដោយសទ្ធាឲ្យធ្លាក់ចុះ គឺភិក្ខុអង្គនោះចិញ្ចឹម គ្រហស្ថ" ។

ព្រះសាស្តាត្រាស់ឲ្យហៅភិក្ខុរូបនោះមកចូលគាល់ ហើយសួរថា ៖

"ម្នាលភិក្ខុ បានឮថាអ្នកយកទានដែលគេឲ្យដោយសទ្ធា ទៅចិញ្ចឹមគ្រហស្ថពិតមែនឬ?"

"ពិតមែន ព្រះអង្គ" ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រ ក្រាបទូល ។

ព្រះសាស្តាមានបំណងឲ្យភិក្ខុនោះពណ៌នាអំពីទង្វើរបស់ខ្លួន និងទ្រង់ មានបំណងប្រកាសសម្តែងនូវបុព្វចរិយា[១០]របស់ព្រះអង្គ ទ្រង់ក៏សួរថា ៖

---

[១០] បុប-ព:-ច:រិយ៉ា) ន. (បា.; សំ. បូវ៌ចយា) ចរិយាដើម គឺការប្រព្រឹត្ត, សំណាង ឬ មារយាទ, ទម្លាប់, សណ្តាប់ធ្នាប់, ដែលបុគ្គលធ្លាប់បានប្រព្រឹត្តពីជាតិមុនៗ មកជាប់ជាស្នាមតាមមកដល់ជាតិនេះ ។

"ម្នាលភិក្ខុ គ្រហស្ថដែលអ្នកចិញ្ចឹមនោះ ជានរណា ?"

ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រក្រាបទូលថា ៖

"គ្រហស្ថនោះ ត្រូវជាញោមស្រីញោមប្រុសបង្កើតរបស់ខ្ញុំព្រះករុណា ព្រះអង្គ" ។

ព្រះសាស្ដាប្រទានសាធុការ ៣ ដងថា "សាធុ សាធុ សាធុ (ប្រពៃណាស់)" ។

ដើម្បីលើកទឹកចិត្តភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រឲ្យកាន់តែមានសេចក្ដីឧស្សាហ៍ ព្រះសាស្ដាទ្រង់ត្រាស់បន្តថា ៖

"អ្នកដើរតាមមាគ៌ារបស់តថាគតហើយ, សូម្បីតថាគត កាលនៅជាពោធិសត្វសាងបុព្វចរិយា ក៏ធ្លាប់ចិញ្ចឹមម្ដាយឪពុកអ៊ីចឹងដែរ" ។

ភិក្ខុសេដ្ឋីបុត្រ បានដកដង្ហើមធូរស្រួល ដោយពុទ្ធពុទ្ធតម្រាស់ដូច្នោះ ។ ភិក្ខុទាំងឡាយ ក្រាបទូលអារាធនាព្រះសាស្ដាឲ្យទ្រង់សម្ដែងបញ្ជាក់អំពីបុព្វចរិយារបស់ព្រះអង្គ ។ ព្រះសាស្ដាក៏នាំអតីតនិទានមកសម្ដែងដូចតទៅនេះ ៖

ជំពូកទី២

កំណើតព្រះសុវណ្ណសាម

ទុកូលកុមារនិងនាងបារិកា

ក្នុងកាលកន្លងបាត់ស្ងាត់យូរលង់ណាស់មកហើយ មានស្រុកអ្នកនេសាទពីរ មួយនៅត្រើយស្ទឹងខាងអាយ, មួយនៅត្រើយស្ទឹងខាងនាយ មិនឆ្ងាយប៉ុន្មានអំពីក្រុងពារាណសី ។ ក្នុងស្រុកនីមួយ ៗ មានត្រកូលនេសាទ៥០០ ៗ និងមានប្រធាននេសាទមួយនាក់ ៗ ក្នុងស្រុកនីមួយ ៗ នោះ ។ ប្រធាននេសាទទាំងពីរនាក់ បានជាសម្លាញ់នឹងគ្នាតាំងពីនៅកំលោះ ៗ បានធ្វើសេចក្ដីប្ដេជ្ញានឹងគ្នាយ៉ាងប្រាកដប្រជាថា ៖

> *"បណ្ដាយើងទាំងពីរនាក់ បើនរណាម្នាក់បានកូនស្រី ហើយម្នាក់ទៀតបានកូនប្រុស, យើងនឹងធ្វើជន្ទងនឹងគ្នារៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍ឲ្យកូនយើងទាំងពីរបានគ្នាជាភរិយាស្វាមី" ។*

ចំណេរកាលតមក ប្រធានស្រុកនេសាទខាងត្រើយអាយ បានកូនប្រុសម្នាក់ ហើយដាក់ឈ្មោះថា ទុកូល[១១] ព្រោះក្នុងពេលកើតមក កូននោះគេទទួលដោយសំពត់សាច់ល្អ ។ ចំណែកខាងប្រពន្ធរបស់ប្រធាន

---

[១១] *ឈ្មោះសំពត់មួយប្រភេទត្បាញដោយសំបកឈើ ជាសំពត់ល្អ ។*

នេសាទនៅត្រើយខាងនាយឯណោះវិញ បានកូនស្រីម្នាក់ ហើយដាក់ឈ្មោះថា **បារិកា** ព្រោះហេតុតែនាងកើតនៅខាងត្រើយនាយនៃស្ទឹង ។ កូន ៗ ទាំង ២ នោះ មានរូបស្អាតក្រៃលែង សម្បុរដូចមាស គួរជាទីជ្រះថ្លានៃចិត្តរបស់មនុស្សផងទាំងពួង ។ កូនទាំងពីរនោះ បើទុកជាកើតនៅក្នុងត្រកូលអ្នកនេសាទក៏ដោយ តែអ្នកទាំងពីរពុំបានធ្វើនូវអំពើបាណាតិបាត គឺអំពើសម្លាប់សត្វបន្តិចបន្តួចណាឡើយ ។

ចំណេរកាលក្រោយមក ពេលទុកូលកុមារគ្រប់អាយុ ១៦ ឆ្នាំ ម្ដាយឪពុកសួរចិត្តគេថា ៖

"ហៃកូនសម្លាញ់ ម្ដាយឪពុកគិតថានឹងស្ដីដណ្ដឹង
កូនក្រមុំគេមកធ្វើជាប្រពន្ធឲ្យកូនឯង" ។

ចំណែកទុកូលកុមារ ហេតុតែជាក្មេងច្យុតមកអំពីព្រហ្មលោក ខ្លួនជាសត្វបរិសុទ្ធ យកដៃខ្ទប់ត្រចៀកទាំងពីរនិយាយថា ៖

"ខ្ញុំមិនត្រូវការគ្រប់គ្រងផ្ទះទេ អ្នកម្ដាយលោកឪពុក !
សូមលោក មេត្តាកុំនិយាយពាក្យបែបនេះអី" ។

ទុកូលកុមារត្រូវម្ដាយឪពុកអង្វររហូតដល់ ៣ លើក យ៉ាងណាក៏ដោយគាត់មិនយល់ព្រមយកប្រពន្ធតាមយោបល់របស់ម្ដាយឪពុកសោះ ។ រីឯកូនក្រមុំ **បារិកា** ឯណោះវិញ នាងក៏ត្រូវម្ដាយឪពុកសួរចិត្តដែរថា ៖

"ហៃកូនស្រីសម្លាញ់, មិត្រភក្តិរបស់ម៉ែឪ គេមានកូនប្រុសរូបស្រស់សង្ហា សម្បុរមាស យើងនឹងលើកកូនឯង ឲ្យជាភរិយារបស់បុរសនោះ" ។

កូនក្រមុំបារិកា យកដៃទាំង ២ ខ្ទប់ត្រចៀកនិយាយដូចកូនកំលោះទុកូល ពីព្រោះនាងក៏ច្យុតចាកព្រហ្មលោកដែរ មិនមានចិត្តចង់បានការរស់នៅបែបឃរាវាស តាមយោបល់របស់ម្ដាយឪពុកឡើយ ។ និយាយពីទុកូល ជាកូនកំលោះឯណោះវិញ គេបានសរសេរសំបុត្រមួយច្បាប់ផ្ញើទៅឲ្យកូនក្រមុំបារិកា យ៉ាងប្រញាប់ ដែលសេចក្តីក្នុងសំបុត្រនោះមានខ្លឹមសារថា ៖

"ហៃបារិកា, ប្រសិនបើនាងមានសេចក្តីប្រាថ្នាមេថុនធម្ម (ការរស់នៅបែបស្វាមីភរិយា) សូមនាងមេត្តាជ្រើសបុរសដទៃធ្វើជាស្វាមីចុះ, ចំពោះខ្ញុំ មិនមានចំណង់ក្នុងមេថុនធម្មទេ" ។

ចំណែកនាងបារិកាក៏សរសេរសំបុត្រមួយ ដែលមានលំនាំសេចក្តីដូចគ្នា ផ្ញើទៅជូនកូនកំលោះទុកូលដែរ ។

ចារិកានិងទុកូលនៅសាងផ្នួស

គ្រានោះ បើទុកណាជាកូនប្រុសស្រីមិនប្រាថ្នាយកគ្នាជាប្ដីប្រពន្ធក៏ដោយ ក៏អ្នកទាំងពីរបង្ខំចិត្តរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍បំពេញបំណងម្ដាយឪពុក ។ ក្រោយពីរៀបការ អ្នកទាំងពីរ ពិតមែនតែនៅជាមួយគ្នា ប៉ុន្តែពុំបានលិចលង់ក្នុងសមុទ្រកិលេសតណ្ហា[១២]ឡើយ មើលទៅដូចជាមហាព្រហ្មទាំងពីររូប ។ ចំណែកទុកូលមិនសម្លាប់ត្រីឬសត្វម្រឹគទេ, ដោយហោចទៅ សូម្បីសាច់ដែលនាំមកស្រាប់ ក៏គាត់ពុំដែលលក់ដូរដែរ ។ លំដាប់នោះ ម្ដាយឪពុកប្រាប់កូនថា ៖

> *"ហៃកូន, កូនឯងកើតមកក្នុងត្រកូលនេសាទ មិនប្រាថ្នាការរស់នៅបែបឃរាវាស[១៣] មិនធ្វើអំពើសម្លាប់សត្វ, តើកូននឹងធ្វើការងារអ្វី ?"*

កូនទាំងពីរនិយាយថា ៖

> *"បពិត្រអ្នកម្ដាយលោកឪពុក, បើលោកអនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំទាំងពីរបួស ខ្ញុំទាំងពីរនាក់នឹងទៅសាងផ្នួស" ។*
>
> *"បើដូច្នោះ ចូរកូនទាំងពីរទៅបួសចុះ" ម្ដាយឪពុកអនុញ្ញាត ។*

---

[១២] ចំណង់ក្នុងការសេពសន្ថវៈដែលកម្របំពេញឲ្យពេញ ប្រៀបដូចមហាសមុទ្រដែលមិនចេះពេញដោយទឹកស្ទឹងនិងទន្លេ ។

[១៣] (ន.) (បា.),(សំ.) (ឃៈរា--) *(គ្ឫហាវាស) ការនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ; អ្នកនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ ។*

ទុកូលនិងបារិកា ត្រេកអររីករាយស្រស់ស្រាយពន់ពេក ក្រាបថ្វាយបង្គំលាម្តាយឪពុក ដើរចេញពីស្រុកទៅតាមឆ្នេរទន្លេគង្គាតាមលំដាប់ រហូតទៅដល់ភ្នំហិមពាន្ត ចុះពីភ្នំហិមពាន្ត ដល់ស្ទឹងគង្គា ដើរតាមនោះផុតពីស្ទឹងគង្គា ក៏បានឆ្ពោះមុខទៅរកស្ទឹង ឈ្មោះ**មិគសម្មតា** ។

ភពសក្កទេវរាជឡើងកម្តៅ

ក្នុងខណៈនោះ ភពរបស់ស្តេចសក្កទេវរាជ បញ្ចេញអាការក្តៅធ្លូលឡើង ។ សក្កទេវរាជប្រមើលមើលទៅ ជ្រាបនូវស្ថានការណ៍នោះ ហៅវិស្សុកម្មទេវបុត្រមកប្រាប់ថា ៖

> "នែវិស្សុកម្មទេវបុត្រ ជនមានគុណធ្ងន់ពីរនាក់នោះ កំពុងចេញចាកស្រុកចូលទៅកាន់ព្រៃហិមពាន្ត ។ ការដែលពួកគេបាននូវជម្រកនៅអាស្រ័យទើបគួរ, លោកចូរទៅនិម្មិតបណ្ណសាលានិងគ្រឿងបរិក្ខារសម្រាប់អ្នកបួសជូនតាបសទាំងពីរ ក្នុងទីប្រមាណកន្លះយោជន៍ជុំវិញក្បែរស្ទឹង**មិគសម្មតា** រួចហើយ សឹមត្រឡប់មកវិញ" ។

វិស្សុកម្មទេវបុត្រនោះ ទទួលព្រះរាជបញ្ជា មកចាត់ចែងសព្វគ្រប់តាមន័យដូចបានចែងក្នុងតេមិយជាតក គឺបានបណ្តេញហ្វូងម្រឹគកាច ៗ និងពួកបក្សីដែលមានសំឡេងមិនជាទីគាប់ចិត្ត និងនិម្មិតផ្លូវថ្មើរជើង

រួចរាល់ហើយ បានវិលត្រឡប់ទៅកាន់លំនៅឋានខ្លួនវិញ ។ ចំណែកឯបុរសទុកូល និងនាងបារិកាទាំងពីររូប មើលឃើញផ្លូវនោះ ក៏បានដើរតាមរៀងរាបដរាបដល់អាស្រមបទមួយ ។ ទុកូលតាបសចូលទៅក្នុងបណ្ណសាលា មើលឃើញនូវគ្រឿងបរិក្ខាររបស់បព្វជិត ដឹងថារបស់អស់ទាំងនេះគឺ សក្កទេវរាជប្រទានដល់ខ្លួន គាត់ក៏ផ្លាស់សម្លៀកបំពាក់គ្រហស្ថចេញ ប្តូរមកស្លៀកសំពត់សំបកធ្មៃពណ៌ក្រហមមួយផ្ទាំងដណ្តប់មួយផ្ទាំង ពាក់ស្បែកខ្លាឥតក្រចកឆៀងស្មាម្ខាង ចងក្តួចសក់ជាជដាមណ្ឌល[១៤]កាន់ភេទជាឥសី រួចហើយបានប្រាប់ឲ្យនាងបារិកាស្លៀកពាក់ជាភេទអ្នកបួសដែរ ។ ក្រោយពេលបួសរួច ជនទាំងពីរនាក់រស់នៅក្នុងទីនោះចម្រើនមេត្តាភាវនា ផ្សាយទៅក្នុងកាមាវចរភូមិ[១៥] ។ ដោយអានុភាពនៃមេត្តាចិត្តរបស់តាបសទាំងពីរ ហ្វូងម្រឹគនិងបក្សីទាំងអស់តែងមានមេត្តាចិត្តចំពោះគ្នាទៅវិញទៅមក ឥតមានសត្វណាបៀតបៀនសត្វណាឡើយ ។ តាំងពីពេលនោះ តាបសិនីបារិកាតែងដងទឹកឆាន់ ទឹកប្រើប្រាស់មកតម្កល់ទុក បោសអាស្រមបទ និងធ្វើកិច្ចការងារទាំងឡាយទាំងពួង ។ វេលាទៅរកអាហារ ជនទាំងពីរនាក់ តែងដើរបណ្តើរគ្នាទៅបេះផ្លែឈើតូចធំ យកមកបរិភោគ រួចចូលទៅកាន់បណ្ណ-

[១៤] ផ្នួងសក់រាងមូលរបស់តាបស ។

[១៥] អបាយភូមិ ៤ (នរក, ប្រេត, តិរច្ឆាន, អសុរកាយ) មនុស្ស ១ ទេវលោក ៦ ជាន់ ។

សាលារៀង ៗ ខ្លួន ធ្វើសមណធម៌ នេះគឺជារបៀបរស់នៅរបស់តាបស ទាំងពីរក្នុងទីនោះ ។

ព្រះមហាសត្វចាប់បដិសន្ធិ

សក្កទេវរាជ តែងមកកាន់ទីឧបដ្ឋានរបស់តាបសទាំងពីរនោះ, ក្នុងថ្ងៃមួយ លោកបានប្រមើលមើលតាមលំដាប់ ក៏ឃើញនូវអន្តរាយថា "តាបសទាំងពីររូបនេះ នឹងខ្វាក់ភ្នែកសងខាងទាំងពីរនាក់" រួចចូលទៅរកតាបសទុកូលតាបស ដល់ហើយថ្វាយបង្គំរួចអង្គុយក្នុងទីសមគួរពោលយ៉ាងនេះថា ៖

"បពិត្រលោកម្ចាស់, អន្តរាយនឹងមានប្រាកដដល់លោកម្ចាស់, ការដែលលោកមានកូនម្នាក់ គ្រាន់នឹងជួយទំនុកបម្រុងបម្រើ ទើបជាការប្រសើរ, ចូរលោកសេពលោកធម៌[១៦]ចុះ" ។

លំដាប់នោះ ទុកូលតាបសតបនឹងសក្កទេវរាជវិញថា ៖

"បពិត្រស្តេចសក្កៈ, ថ្វីក៏ព្រះអង្គមានព្រះបន្ទូលដូច្នេះ, កាលអាត្មាទាំងពីរនាក់ នៅជាគ្រហស្ថគ្រប់គ្រងផ្ទះនៅឡើយ ខ្ពើមលោកធម៌ ដូចខ្ពើមគំនរលាមក ដែលមានហ្វូងដង្កូវវាររវាមអ៊ីចឹង, ចំណង់បើ

---

[១៦] ធម៌សម្រាប់លោក គឺអាការ, សណ្តាប់ធ្នាប់ ឬធម្មតានៃជីវិតរស់នៅក្នុងលក្ខណៈជាប្តីប្រពន្ធ ដែលត្រូវប្រព្រឹត្តជាមួយគ្នាជាធម្មតា ។

ឥឡូវនេះ អាត្មាទាំងពីរនាក់ចូលមកក្នុងព្រៃបួសជាឥសីហើយ តើនឹងឲ្យប្រព្រឹត្តនូវលោកធម៌មានសភាពបែបនោះ ដូចម្ដេចកើតទៅ?”

គ្រានោះ សក្កទេវរាជមានបន្ទូលនឹងទុកូលតាបសថា ៖

“បពិត្រលោកម្ចាស់, ប្រសិនបើលោកមិនអាចធ្វើយ៉ាងនេះកើតទេ, សូមលោក គ្រាន់តែយកដៃបបោសអង្អែលផ្ចិតរបស់តាបសិនីបារិកា ក្នុងពេលមានរដូវចុះ” ។

“ត្រឹមប៉ុណ្ណេះ អាត្មាអាចធ្វើបាន” ទុកូលតាបសយល់ព្រម ។

សក្កទេវរាជ ថ្វាយបង្គំលាទុកូលតាបស វិលទៅកាន់លំនៅឋានរបស់ព្រះអង្គនៅឯត្រៃត្រិង្សវិញ ។

ទុកូលតាបសប្រាប់ហេតុការណ៍នោះដល់តាបសិនីបារិកា រួចបានយកដៃបបោសអង្អែលផ្ចិតរបស់តាបសិនី ក្នុងពេលនាងមានរដូវ ។ គ្រានោះ ព្រះពោធិសត្វច្យុតចាកទេវលោកមកចាប់បដិសន្ធិក្នុងផ្ទៃរបស់តាបសិនីបារិកា ។ ១០ ខែក្រោយមក តាបសិនីបានសម្រាលកូនប្រុសមួយដែលមានពណ៌សម្បុរល្អដូចមាស ហេតុនោះ ទើបម្ដាយឪពុកដាក់ឈ្មោះឲ្យថា “**សុវណ្ណសាម**” ។

ក្នុងពេលតាបសិនីបារិកាចូលទៅក្នុងព្រៃដើម្បីរកបេះផលាផល,

កិន្នរី[១៧] ទាំងឡាយដែលនៅក្នុងព្រៃភ្នំ តែងមកធ្វើកិច្ចជាមេដោះរបស់ព្រះពោធិសត្វ ។ ម្ដាយឪពុកទាំងពីរនាក់ តែងផ្ងូតទឹកព្រះពោធិសត្វរួចយកទៅដាក់ឲ្យដេកក្នុងបណ្ណសាលាម្នាក់ឯង ហើយអ្នកទាំងពីរទៅក្នុងព្រៃរកបេះផ្លែឈើតូចធំ ។ ក្នុងខណៈនោះ កិន្នរទាំងឡាយបីកុមារសុវណ្ណសាមយកទៅផ្ងូតទឹកនៅឯជ្រោះភ្នំគិរិកន្ទរា ជាដើម រួចបីឡើងទៅលើកំពូលភ្នំ តុបតែងខ្លួនប្រាណកុមារដោយផ្កាផ្សេង ៗ ហើយយកហរិតាលមនោសិលា[១៨]ជាដើម មកបុកលើផ្ទាំងសិលាយកផង់មកផ្តិតជាចំណុចត្រង់ថ្ងាសរបស់សុវណ្ណសាមកុមារ ហើយក៏នាំចុះទៅដាក់ផ្ដេកនៅក្នុងបណ្ណសាលាវិញ ។ ចំណែកតាបសិនីបារិកា លុះត្រឡប់មកពីបេះផលាផលវិញ តែងតែបំបៅដោះកូន ។ ចំណេរកាលតមកសុវណ្ណសាម កុមារក៏បានចម្រើនវ័យវឌ្ឍនាការដល់អាយុ ១៦ ឆ្នាំ ម្ដាយនិងឪពុក តែងតែបីបាច់រក្សាដោយព្រហ្មវិហារធម៌ និងតែងប្រាប់ឲ្យអង្គុយក្នុងបណ្ណសាលា ហើយខ្លួនឯងចូលទៅក្នុងព្រៃរកមើមឈើនិងផ្លែឈើតូចធំ ។ ចំណែកឯសុវណ្ណសាមពោធិសត្វគិតក្នុងចិត្តថា ៖

---

[១៧] (ន(. ឈ្មោះបក្សីញីមួយប្រភេទ ថាមានរូបដូចមនុស្ស មានស្លាបហើរបាន មាននិយាយតែក្នុងរឿងបុរាណ ។ បុំកិន្នរ . ។

[១៨] (ន.) (សំ.),(បា.) (**ហរិតាល** “វត្ថុមួយប្រភេទស្មើរជាថ្មតែសាច់ទន់សម្បុរលឿងខ្ចីដុសឬកិនយកផង់ប្រើការធ្វើពណ៌លឿងជាដើម”) ។ **ហរិតាលមនោសិលា** មនោ-សិលាសម្បុរលឿងខ្ចី ។

"នៅថ្ងៃណាមួយ ម្តាយឪពុកអញនឹងជួបគ្រោះថ្នាក់អ្វីមួយពុំខាន" គិតដូច្នេះហើយ ក៏កំណត់ចំណាំផ្លូវដែលម្តាយឪពុកធ្វើដំណើរទៅនោះ ។

ម្តាយឪពុកពោធិសត្វពិការភ្នែក

តមកក្នុងថ្ងៃមួយ កាលដែលតាបសទាំងពីររកមើមឈើនិងផ្លែឈើតូចធំបានហើយ លុះព្រះសុរិយារសៀលទន់ទាប តាបសទាំងពីរធ្វើដំណើរត្រឡប់មកវិញ ជិតដល់អាស្រមបទ ស្រាប់តែមានពពកចុះអព្ភខ្មៅងងឹត ហើយបង្អុរភ្លៀងចុះយ៉ាងខ្លាំង ។ អ្នកទាំងពីរឡើងទៅលើដំបូក ឈរជ្រកនៅក្រោមដើមឈើធំមួយដើម ។ នៅខាងក្នុងដំបូកនោះមានសត្វអាសិរពិសមួយអាស្រ័យនៅ ។ ទឹកភ្លៀងដែលស្រក់លើរូបកាយរបស់តាបសទាំងពីរ បានហូរជ្រាបចូលទៅក្នុងរូងពស់ដោយទាំងក្លិនញើសទៅជាមួយផង ក៏ទៅប៉ះនឹងខ្នងច្រមុះអាសិរពិស បណ្តាលឲ្យអាសិរពិសនោះខឹងឆេវ ហើយក៏បញ្ចេញចំហាយពិសតាមរន្ធច្រមុះ បណ្តាលឲ្យតាបសទាំងពីរងងឹតភ្នែកមើលគ្នាមិនឃើញ ។ ទុកូលតាបសហៅតាបសិនីបារិកាថា ៖

"នែបារិកា ភ្នែកខ្ញុំងងឹតទាំងសងខាងហើយ, ខ្ញុំមើលនាងមិនឃើញទេ" ។

"អ្នកអើយ, ខ្ញុំក៏អ៊ីចឹងដែរ" បារិកាឆ្លើយតប ។

តាបសទាំងពីរ កាលមើលផ្លូវពុំឃើញ ឈរនៅទីនោះយំខ្សឹកខ្សួលថា ៖

"យើងលែងបានរស់តទៅទៀតហើយឥឡូវនេះ" ។

កំណត់សម្គាល់

សំណួរ ៖

តើបុព្វកម្មដូចម្ដេច ដែលបណ្ដាលឲ្យតាបសទាំងពីររូបខ្វាក់ភ្នែក ?

ចម្លើយ ៖

បានឮមកថា កាលពីអតីតជាតិ តាបសទាំងពីរនោះកើតក្នុងត្រកូលពេទ្យ ។ ពេទ្យជាប្ដីបានព្យាបាលរោគភ្នែករបស់បុរសម្នាក់ ដែលជាមហាធន[១៩] ។ បុរសមហាធនមិនបានឲ្យទ្រព្យអ្វីបន្តិចបន្តួចដល់ពេទ្យនោះសោះ ។ លំដាប់នោះ ពេទ្យខឹង ហើយត្រឡប់ទៅផ្ទះខ្លួនវិញប្រាប់ប្រពន្ធថា ៖

---

[១៩] អ្នកមានទ្រព្យច្រើនស្ដុកស្ដម្ភ ។

"នៃភាន[២០], បងបានព្យាបាលរោគភ្នែកឲ្យបុរសម្នាក់, ឥឡូវនេះគេមិនឲ្យថ្លៃឈ្នួលដល់បងទេ, តើយើងនឹងធ្វើដូចម្ដេច ?"

ប្រពន្ធពេទ្យស្ដាប់ហើយ ខឹងឆេវឆាវ ឲ្យយោបល់ដល់ប្ដីថា ៖

"យើងចាំបាច់ត្រូវការថ្លៃឈ្នួលពីគេធ្វើអ្វី បងផ្សំតែថ្នាំមួយមុខដាក់ឲ្យគេខ្វាក់ភ្នែកទាំងសងខាងទៅ វាជាការស្រេច" ។

ពេទ្យជាប្ដីយល់ព្រម ក៏ដើរទៅកាន់សម្នាក់របស់បុរសមហាធន បានផ្សំថ្នាំដាក់តាមយោបល់របស់ប្រពន្ធ ។ បុរសមហាធននោះ មិនយូរប៉ុន្មានក៏ខ្វាក់ភ្នែកទាំងសងខាង ។ ដោយសារបុព្វកម្មនេះ ទើបតាបសទាំងពីរនោះត្រូវខ្វាក់ភ្នែកសងខាងទាំងពីរនាក់ ក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតិនេះ ។

សុវណ្ណសាមបម្រើម្ដាយឪពុក

និយាយពីសុវណ្ណសាមព្រះមហាសត្តនៃយើងវិញ ជញ្ជឹងគិតនៅឯខ្លួនម្នាក់ឯងថា ៖

"ម្ដាយឪពុករបស់អញ សព្វដង តែងតែមកក្នុងវេលានេះ, ឥឡូវ

---

[២០] (បុ. ស.) (ព. បុ.) គេហ៍; ពាក្យសម្រាប់ប្ដីហៅប្រពន្ធ ក្នុងទីចំពោះមុខដោយស្មោះស្មើ ជាសម្ដីរាបសារបស់ប្រជាពលរដ្ឋក្នុងបុរាណសម័យ : ម្នាលភាន, ភានអើយបាយឆ្អិនហើយឬនៅ ?; សម្រាប់ប្រពន្ធហៅប្ដីក៏បាន ។

នេះ អញមិនដឹងពួកគាត់មានរឿងអ្វីកើតឡើងទេ, អញនឹងទៅមើលផ្លូវដែលលោកទាំងពីរតែងធ្វើដំណើរសព្វដងមើល៍" ។

សុវណ្ណសាមដើរទៅតាមផ្លូវ ដង្ហោយហៅខ្លាំង ៗ ថា "ម៉ែ! ពុក! ៗ" ។ ម្ដាយឪពុក ចាំសំឡេងរបស់កូនបាន ក៏ស្រែកតបទៅវិញដោយសេចក្ដីស្រឡាញ់កូនថា ៖

"ហៃសុវណ្ណសាមកូន, កន្លែងនេះមានគ្រោះថ្នាក់,
កុំចូលមកទីនេះអី ណ៎ាកូន" ។

គ្រានោះ សុវណ្ណសាមរកកំណាត់ឈើវែងមួយដើម ហុចទៅឲ្យម្ដាយឪពុក ហើយប្រាប់ពួកគាត់ថា ៖

"បើអ៊ីចឹង សូមលោកកាន់ចុងឈើនេះ ហើយដើរមករកខ្ញុំ" ។ ម្ដាយឪពុកក៏ចាប់ចុងឈើ ដើរសន្សឹម ៗ មករកសុវណ្ណសាម ។ គ្រានោះ សុវណ្ណសាមកុមារសួរម្ដាយឪពុកថា ៖

"ព្រោះហេតុអ្វី បានជាលោកទាំងពីរខ្វាក់ភ្នែកអស់យ៉ាងនេះ?"

គ្រានោះ ម្ដាយឪពុកប្រាប់កូនថា ៖

"ហៃកូនអើយ, នាកាលមេឃកំពុងភ្លៀង យើងនាំគ្នាមកឈរជ្រក

ទៀបគល់ឈើលើដំបូកនេះ, ដោយហេតុប៉ុណ្ណោះឯងណាកូន
អើយ" ។

សុវណ្ណសាម គ្រាន់តែស្ដាប់សម្ដីរបស់ម្ដាយឪពុកភ្នាម យល់ច្បាស់ថា "ក្នុងទីនោះ ជាក់ជាមានអាសិរ្ពិស, វាខឹង ទើបបញ្ចេញផ្សែងតាមច្រមុះ ឲ្យជះចំហាយពិសឡើង" សុវណ្ណសាម សម្លឹងមើលទៅម្ដាយឪពុក ស្រាប់តែយំផង សើចផង ។

ម្ដាយឪពុកសួរថា ៖

"ហៃកូន, ហេតុអ្វីបានជាអ្នកយំផង សើចផង ?"

សុវណ្ណសាម ឆ្លើយថា ៖

"បពិត្រអ្នកម្ដាយលោកឪពុក, ខ្ញុំយំព្រោះសោកស្ដាយភ្នែកទាំងគូរបស់លោកដែលវិនាស ក្នុងពេលដែលខ្ញុំនៅវ័យក្មេងយ៉ាងនេះ ។ ខ្ញុំសើច ព្រោះនឹកឃើញថា ខ្ញុំនឹងបានទំនុកបម្រុងលោកទាំងពីរ ចាប់តាំងពីថ្ងៃនេះតរៀងទៅ ។ បពិត្រអ្នកម្ដាយលោកឪពុក, លោកទាំងពីរ កុំព្រួយបារម្ភអ្វីឡើយ, ខ្ញុំនឹងផ្គត់ផ្គង់លោកទាំងពីរ ឲ្យអស់ពីចិត្ត" ។

សុវណ្ណសាម លួងលោមម្ដាយឪពុក នាំគាត់ទាំងពីរត្រឡប់ទៅអាស្រម-

បទ[21] ។ សុវណ្ណសាមក៏ចាប់ផ្ដើមចងខ្សែធ្វើជាស្ពួគ្រប់ទីកន្លែង គឺកន្លែងសម្រាកវេលាយប់ ១ កន្លែងសម្រាកវេលាថ្ងៃ ១ កន្លែងចង្ក្រម ១ បណ្ណ-សាលា ១ វច្ចដ្ឋាន[22] ១ បស្សាវដ្ឋាន[23] ១ សម្រាប់ឲ្យម្ដាយឪពុក ដើរស្ទួទៅមកបានស្រួល ។ តាំងពីពេលនោះមក សុវណ្ណសាម តែងទុកម្ដាយឪពុក ឲ្យនៅក្នុងអាស្រមបទ ហើយខ្លួនឯងទៅរកជីកមើមឈើ បេះផ្លែឈើ ជាដើម មកទុកក្នុងបណ្ណសាលា សម្រាប់ឲ្យម្ដាយឪពុកបរិភោគតាមសេចក្ដីត្រូវការ ។ ជារៀងរាល់ព្រឹក សុវណ្ណសាមកុមារ តែងភ្ញាក់ពីព្រលឹម បោសសម្អាតកន្លែងរបស់ម្ដាយឪពុក រួចថ្វាយបង្គំពួកគាត់ កណ្ដៀតក្អម ដើរចេញទៅកាន់ស្ទឹង**មិគសម្មតា** ដងទឹកសម្រាប់ផឹក និងទឹកសម្រាប់ប្រើប្រាស់ យកមកតម្កល់ទុក រួចជូនឈើស្ទន់[24] ទឹកលុបមុខ ជាដើមដល់ម្ដាយឪពុក បន្ទាប់មកជូនផ្លែឈើផ្អែម ៗ ឲ្យគាត់ពិសា ។ កាលបើម្ដាយឪពុកបរិភោគ និងខ្ពុរមាត់រួច ទើបសុវណ្ណសាមបរិភោគ ដោយខ្លួនឯងជាខាងក្រោយ ។ រាល់ពេលដែលព្រះមហាសត្ត

---

[21] អាស្រមបទ (--ស្រំ-ម៉ៈបត់; សំ. អាគ្រមបទ; បា. អស្សមបទ) ទីអាស្រម, ទីក្បែរឬជុំវិញអាស្រម : តាបសតែងបោសសម្អាតអាស្រមបទតាមពេលកំណត់ពុំដែលខាន ។

[22] កន្លែងសម្រាប់បន្ទោបង់លាមក ។

[23] កន្លែងសម្រាប់បន្ទោបង់នោម, កន្លែងនោម ។

[24] (ន.) ប្រដាប់សម្រាប់ដុសជម្រះធ្មេញ : ទំពាស្ទន់ស្រស់, ដំស្ទន់ (ខ្មែរច្រើនប្រើវល្លិស្រស់ឬមែកឈើស្រស់ដែលមានរសប្រហាតឬស្មែងដូងស្មែងស្វាស្រស់ក៏ប្រើ) ។

ចូលទៅក្នុងព្រៃរកបេះផ្លែផលាផល លោកតែងថ្វាយបង្គំលាម្ដាយឪពុក។ កាលសុវណ្ណសាមធ្វើដំណើរទៅនោះ តែងមានហ្វូងម្រឹគចោមរោមដើរទៅជាមួយ ។ សុវណ្ណសាមដើរបេះផលាផលនៅតាមជើងភ្នំ មានពួកកិន្នរមកចោមរោមជាបរិវារ ។ លុះដល់វេលាល្ងាច សុវណ្ណសាមត្រឡប់មកអាស្រមបទវិញ កណ្ដៀតក្អមទៅដងទឹក យកមកផ្ងូតនិងលាងជើងតាមសេចក្ដីត្រូវការរបស់ម្ដាយឪពុកនិងរៀបចំអំបែងភ្លើងផ្ដងដៃជើងជូនលោកទាំងពីរ ។ កាលដែលលោកទាំងពីរកំពុងអង្គុយក្បែរអំបែងភ្លើង សាមកុមារតែងជូនផលាផលដល់លោកទាំងពីរបរិភោគ ។ ពេលលោកទាំងពីរបរិភោគរួច ទើបសុវណ្ណសាមបរិភោគដោយខ្លួនឯងជាខាងក្រោយ បន្ទាប់មក បានរៀបចំទុកដាក់របស់របរ មើមឈើ ផ្លែឈើដែលនៅសេសសល់ឲ្យមានរបៀបរៀបរយ ។ សុវណ្ណសាមកុមារ តែងបម្រើម្ដាយឪពុកបែបនេះ ជារៀងរាល់ថ្ងៃ ។

ជំពូកទី៣

ស្ដេចបីឡិយក្សជួបសុវណ្ណសាម

ស្ដេចបីឡិយក្សបាញ់សុវណ្ណសាម

*ក្នុងសម័យនោះ មានព្រះរាជាមួយអង្គព្រះនាមថា **បីឡិយក្ស**[២៥] ទ្រង់សោយរាជ្យក្នុងនគរពារាណសី ។ ស្ដេចបីឡិយក្សនោះ ហេតុតែញៀនញ៉ាមសោយសាច់ម្រឹគ បានដាក់រាជ្យថ្វាយព្រះមាតាស្នងជំនួស ព្រះអង្គឯងរៀបចំសៀតអាវុធទាំង ៥ យាងចូលទៅព្រៃហិមពាន្ត រកបាញ់ម្រឹគយកសាច់សោយ ។ ព្រះអង្គយាង ៗ ទៅ ក៏បានទៅដល់ស្ទឹងមិគសម្មតា យាងទៅមុខទៀតក៏បានទៅដល់កំពង់ដែលសុវណ្ណសាមតែងតែមកដងទឹក ទ្រង់បានប្រទះឃើញស្នាមជើងម្រឹគ ក៏កាច់មែកឈើមានពណ៌ដូចកែវមណីធ្វើជាស៊ុមទ្រុមសំងំពួនក្នុងទីនោះ ហើយដាក់កូនសរដែលលាបដោយថ្នាំពិស យឹតធ្នូត្រៀមចាំបាញ់ម្រឹគ ។*

គាប់ចួនគ្រានោះ ជាវេលារសៀល ចំពេលដែលព្រះមហាសត្តវិលមកពីបេះផលាផល យកទុកក្នុងអាស្រមបទហើយ ថ្វាយបង្គំម្ដាយឪពុកដោយប្រាប់លោកទាំងពីរថា នឹងទៅដងទឹកផឹក រួចកណ្ដៀតក្អមដើរចេញទៅ ដោយមានហ្វូងម្រឹគចោមរោមទៅជាមួយដូចសព្វដង ។

---

[២៥] ព្រះរាជាអង្គនេះ ជាមនុស្សតែមានចំណូលចិត្តសោយសាច់ ។

នៅតាមផ្លូវ ព្រះមហាសត្តបានដាក់ក្អមលើខ្នងសត្វម្រឹគពីរដែលវាដើរទន្ទឹមគ្នា លោកដើរបណ្ដើរយកដៃទប់ក្អមបណ្ដើរក្រែងលោធ្លាក់ រហូតទៅដល់កំពង់ទឹកស្ទឹងដែលតែងដងទឹកដូចសព្វមួយដង ។ ស្ដេចបីឡិយក្ស ឈរពួននៅក្នុងមែកឈើស៊ីមទ្រុម រំពៃព្រះនេត្រសម្លឹងមើលទៅស្រាប់តែឃើញព្រះមហាសត្តកំពុងយាងមកដោយអាការដូច្នោះ ទ្រង់គិតក្នុងព្រះរាជហឫទ័យថា ៖

"អញដើរពនេចរ អស់រយៈពេលមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ មិនដែលឃើញមនុស្សណាម្នាក់សោះ, តើអ្នកនោះ ជាទេវតាឬជានាគហ្ន៎ ? ប្រសិនបើអញចូលទៅជិតសួរ, បើគេជាទេវតា គេនឹងហោះទៅឰដ៏អាកាស, បើគេជានាគ គេនឹងជ្រែកចូលទៅក្នុងផែនដី, ម្យ៉ាងវិញទៀត អញមិនមែនដើរពនេចរក្នុងព្រៃហិមពាន្ត ជារៀងរហូតឯណា អញនឹងត្រឡប់ទៅកាន់នគរពារាណសីវិញ, ប្រាកដជាមានមនុស្សម្នាក្នុងនគរសួរអញថា ពេលព្រះអង្គនៅក្នុងព្រៃហិមពាន្ត តើបានឃើញភាពអស្ចារ្យអ្វីខ្លះ ? កាលបើគេសួរដូច្នេះ អញនឹងប្រាប់ថា យើងបានឃើញសត្វបែបនេះ, កាលបើគេសួរអញថា តើសត្វនោះជាអ្វី, បើអញប្រាប់ថាមិនដឹង ប្រាកដជាពួកគេតិះដៀលអញមិនខាន, ព្រោះហេតុនោះ អញត្រូវបាញ់អ្នកនោះធ្វើឲ្យមានកម្លាំងខ្សោយសិន សឹមសួរគេតាមក្រោយ" ។

គ្រានោះ ហ្វូងម្រឹគទាំងនោះចុះទៅផឹកទឹកជាមុនរួចហើយទើបឡើង មកវិញ ។ រីឯព្រះពោធិសត្វ ដើរចុះសន្សឹម ៗ ដូចព្រះមហាថេរអ្នករៀន វត្តប្រតិបត្តិ លុះរំងាប់សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយរួច សាមកុមារដើរឡើងមក វិញ ស្លៀកសំពត់សំបកឈើពណ៌ក្រហមមួយផ្ទាំងនិងដណ្តប់មួយផ្ទាំង ពាក់ធៀងស្មាដោយស្បែកម្រឹគ លើកក្អមជួតទឹកឲ្យស្អាតរួច ដាក់លើ ចង្កេះស្មាខាងឆ្វេង ។ ពេលនោះឯង ព្រះរាជាត្រិះរិះថា "ដល់ពេល ដែលត្រូវបាញ់ហើយ" ស្តេចក៏ទ្រង់លើកធ្នូដាក់គ្រាប់សរពិសយឹតបាញ់ តម្រង់ ឆ្ពោះទៅព្រះមហាសត្តពីផ្នែកខាងស្តាំ ធ្លុះធ្លាយទៅផ្នែកខាង ឆ្វេង ។ ហ្វូងម្រឹគឮស្នូរព្រួញត្រូវពោធិសត្វលាន់សំឡេងដ៏គួររន្ធត់ ដូច្នោះ ភ័យខ្លាចស្លាប់ ក៏បោលរត់រកអាយុរៀង ៗ តែខ្លួន ។ ចំណែក សុវណ្ណសាម ថ្វីបើត្រូវគ្រាប់ព្រួញមុតធ្លុះទទឹងខ្លួនយ៉ាងពេញទំហឹង យ៉ាងនោះហើយក៏ដោយ ក៏ដំហររបស់លោកនៅតែឈរលើក្អមយ៉ាង នោះដដែល លោកខំតាំងស្មារតីដាក់ក្អមទឹកចុះសន្សឹម ៗ នៅលើគំនរ ដីខ្សាច់ កំណត់ចំណាំនូវទិសហើយ ក៏ប្រះខ្លួនដេកបែរក្បាលទៅត្រង់ ទិសអាស្រមបទរបស់ម្តាយឪពុក ប្រៀបដូចជារូបបដិមាមាសនៅលើដី ខ្សាច់ពណ៌ទឹកប្រាក់ដ៏ចែងចាំងផ្ទេក ៗ ។ សុវណ្ណសាមតាំងស្មារតី រឹងប៉ឹងប្រឹងនិយាយទាំងក្អួតឈាមបណ្តើរថា ៖

"ក្នុងព្រៃហិមពាន្តនេះ រកបុគ្គលអ្នកមានពៀរជាមួយនឹងខ្ញុំ មិន មានទេ, ទាំងអ្នកមានពៀរជាមួយនឹងម្តាយឪពុកខ្ញុំ ក៏មិនមានដែរ"។

សុវណ្ណសាមនិយាយបណ្តើរចេញឈាមតាមមាត់បណ្តើរ តែមើលមិនឃើញព្រះរាជាសោះ ។

ទំនួញសុវណ្ណសាម

សុវណ្ណសាមសួរថា ៖

"កោ នុ មំ ឧសុនា វិជ្ឈិ បមត្តំ ឧទហារកំ
ខត្តិយោ ព្រាហ្មណោ វេស្សោ កោ មំ វិទ្ធា និលីយសិ"។

"នរណាបាញ់ខ្ញុំកំពុងលីក្អមទឹកភ្លេចស្មារតី ដោយព្រួញ ? តើអ្នកជានរណា ? ជាក្សត្រ ឬជាព្រាហ្មណ៍ ឬជាវេស្សៈ ម្តេចក៏បាញ់ខ្ញុំហើយលាក់ខ្លួនពួនអាត្មាអ៊ីចឹង ?"

សុវណ្ណសាមពោលថា លោកភ្លេចស្មារតី គឺលោកមិនបានតាំងស្មារតីក្នុងការចម្រើនមេត្តា (មេត្តាភាវនា) ។ តាមពិត ពាក្យនេះសំដៅយកការភ្លេចតែមួយខណៈប៉ុណ្ណោះ ។

លុះពោលយ៉ាងនេះហើយ ដើម្បីបង្ហាញសាច់ក្នុងរាងកាយរបស់លោកថាជារបស់មិនគួរបរិភោគ ចំពោះអ្នកបាញ់ សុវណ្ណសាមបានពោលបន្តថា ៖

"ន មេ មំសានិ ខជ្ជានិ ចម្មេនត្ថោ ន វិជ្ជតិ
អថ កេន នុ វណ្ណេន វិទ្ធេយ្យំ មំ អមញ្ញថ"។

"សាច់របស់ខ្ញុំ មិនមែនជារបស់គួរបរិភោគទេ ទាំងស្បែកខ្ញុំក៏មិនមែនគួរដល់តម្រូវការណាដែរ កាលបើដូច្នេះ ម្តេចឡើយក៏អ្នកសម្គាល់ខ្ញុំថាគួរបាញ់ទៅវិញ ?"

លុះពោលដូច្នេះរួច សុវណ្ណសាមសួរទៅអ្នកបាញ់ទាក់ទងដោយឈ្មោះជាដើមថា ៖

"កោ វា ត្វំ កស្ស វា បុត្តោ កថំ ជានេមុ តំ មយំ
បុដ្ឋោ មេ សម្ម អក្ខាហិ កិំ មំ វិទ្ធា និលីយសិ"។

"តើអ្នកជានរណា ? ជាកូនរបស់អ្នកណា ? ធ្វើម៉េចខ្ញុំស្គាល់អ្នកបាន? ម្នាលសម្លាញ់ ខ្ញុំសួរអ្នកហើយ ចូរអ្នកប្រាប់មូលហេតុដែលអ្នកពួនបាញ់ខ្ញុំហើយពួនមកមើល" ។

លុះពោលយ៉ាងនេះហើយ សុវណ្ណសាមនៅស្ងៀម ។ ចំណែកព្រះរាជាទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ដូច្នោះ មានព្រះចិន្តាថា ៖

"អ្នកនេះ ទោះបីត្រូវយើងបាញ់កូនសរពិសត្រូវមួយគ្រាប់ដួលម៉ឹងហើយ នៅតែមិនជេរប្រទេចផ្តាសាមករកយើង បែរជាសួររក

យើងដោយពាក្យជាទីស្រឡាញ់ទៅវិញ ហាក់បីដូចជាយកទឹកស្រោចដួងហឫទ័យរបស់យើងឲ្យត្រជាក់, អញនឹងចេញទៅមើលគេ" ។

ព្រះអង្គមានព្រះរាជតម្រិះដូច្នេះ ស្ដេចទ្រង់យាងទៅឈរជិតព្រះមហាសត្វ ហើយមានបន្ទូលថា ៖

"រាជាហមស្មិ កាសីនំ　　បីឡិយក្ខោតិ មំ វិទូ
លោភា រដ្ឋំ បហិត្វាន　　មិគមេសំ ចរាមហំ ។

ឥស្សត្ថេ ចស្មិ កុសលោ　　ទឡ្ហធម្មោតិ វិស្សុតោ
នាគោបិ មេ ន មុច្ចេយ្យ　　អាគតោ ឧសុបាតនំ" ។

"យើងជាព្រះរាជារបស់ពួកអ្នកដែនកាសី យើងឈ្មោះ បីឡិយក្ស យើងបានលះបង់ដែនមកត្រាច់ស្វែងរកម្រឹគ ព្រោះលោភសោយសាច់ម្រឹគ មួយវិញទៀត យើងជាអ្នកឈ្លាសវៃក្នុងសិល្បធ្នូ មានឈ្មោះល្បីល្បាញថាជាខ្មាន់ធ្នូដ៏ស្ទាត់ជំនាញ ទ្រទ្រង់នូវធ្នូដ៏មាំ ទោះបីដំរីក៏ដោយ ឲ្យតែមកចំមុខព្រួញរបស់យើង មិនអាចរួចខ្លួនបានឡើយ" ។

ហេតុដែលស្ដេចបីឡិយក្សប្រាប់ថា ព្រះអង្គជាព្រះរាជា ព្រោះព្រះអង្គមានព្រះបរិវិតក្កៈថា ទោះទេវតាក្ដី នាគក្ដី គង់ចេះនិយាយ

ភាសាមនុស្សដោយពិត អញមិនស្គាល់គេជាទេវតាឬជានាគ ឬក៏ជាមនុស្សទេ ប្រសិនបើគេក្រោធ គេអាចញុាំងអញឲ្យវិនាសបាន ប៉ុន្តែបើអញប្រាប់ថា ខ្លួនអញជាព្រះរាជា, ធម្មតា គ្មានទេអ្នកដែលមិនខ្លាចអំណាចស្តេចផែនដី ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះបាទបីឡិយក្សហាព្រះឱស្ឋដំបូងប្រាប់ថា យើងជាព្រះរាជា (រាជាហមស្មិ) ដើម្បីឲ្យសុវណ្ណសាមដឹងថាព្រះអង្គគឺជាស្តេចផែនដី ។ ការដែលព្រះអង្គប្រាប់ថា ព្រះអង្គឈ្លាសវៃក្នុងសិល្បធ្នូ និងទ្រទ្រង់នូវធ្នូដ៏មាំ គឺទ្រង់ចង់បង្ហាញកម្លាំងថាទ្រង់ជាអ្នកមានសមត្ថភាពអាចលើកឬដាក់ចុះនូវសហស្សថាមធ្នូ គឺធ្នូដែលមានទម្ងន់ខ្លាំង ។

ព្រះរាជាទ្រង់បានពណ៌នាយសសក្តិអំណាចខ្លួនដូច្នេះរួចហើយ ទ្រង់ក៏សាកសួរនាមនិងគោត្ររបស់ព្រះមហាសត្តដូច្នេះ ៖

"កោ វា ត្វំ កស្ស វា បុត្តោ កថំ ជានេមុ តំ មយំ
បិតុនោ អត្តនោ ចាបិ នាមគោត្តំ បវេទយ" ។

"ចុះអ្នកជានរណា ? ជាបុត្ររបស់អ្នកណា ? ធ្វើដូចម្តេចទើបយើងស្គាល់អ្នកបាន ? សូមអ្នកប្រាប់នូវនាមនិងគោត្ររបស់បិតាផងរបស់ខ្លួនផង" ។

ឮដូច្នោះ ព្រះមហាសត្តគិតថា ៖

"ប្រសិនបើអញនិយាយថា ខ្លួនអញជាទេព ជានាគ ជាកិន្នរ ឬជាខត្តិយៈជាដើម ណាមួយ ប្រាកដជាស្តេចអង្គនេះជឿពុំខាន, ប៉ុន្តែការដែលពោលពាក្យសច្ចៈចំពោះព្រះអង្គ ទើបគួរ"

រួចលោកតាំងសតិទាំងខ្លួនក្រើកមិនរួច បានពោលទាំងឈាមក្អួតចេញពីមាត់យ៉ាងនេះថា ៖

"នេសាទបុត្តោ ភទ្ទន្តេ   សាមោ ឥតិ មំ ញាតយោ
អាមន្តយឹសុ ជីវន្តំ   ស្វជ្ជេវាហំ គតោ សយេ ។
វិទ្ធោស្មិ បុថុសល្លេន   សវិសេន យថា មិគោ
សកម្ហិ លោហិតេ រាជ   បស្ស សេមិ បរិប្លុតោ ។
បដិវាមគតំ សល្លំ   បស្ស ធិម្ហាមិ លោហិតំ
អាតុរោ ត្យានុបុច្ឆាមិ   កឹ មំ វិទ្ធា និលីយសិ ។
អជិនម្ហិ ហញ្ញតេ ទីបិ   នាគោ ទន្តេហិ ហញ្ញតេ
អថ កេន នុ វណ្ណេន   វិទ្ធេយ្យំ មំ អមញ្ញថ" ។

"បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ទូលបង្គំជាកូនរបស់ឥសីដែលជាបុត្ររបស់នាយនេសាទ ពួកញាតិហៅទូលបង្គំជាខ្ញុំកាលដែលរស់នៅមុននេះថា **សាម** ៗ មានពាក្យថា មកណេះសាម, ទៅចុះ សាមជាដើម ។ ថ្ងៃនេះ ទូលបង្គំជាខ្ញុំដេកដល់មាត់មច្ចុរាជហើយ ។ ទូលបង្គំត្រូវព្រះអង្គបាញ់ ហាក់ដូចម្រឹគ ត្រូវព្រានព្រៃបាញ់

ដោយព្រួញធំមានពិសដ៏ក្លា ។ បពិត្រព្រះរាជា សូមទ្រង់ទតចុះ ទូលបង្គំជាខ្ញុំដេកត្រាំនៅក្នុងថ្លុកឈាមរបស់ខ្លួន ។ សូមទ្រង់ទត ព្រួញដែលមុតពីខាងស្តាំធ្លាយទៅខាងឆ្វេង ទូលបង្គំជាខ្ញុំខ្ពុរឈាម ទូលបង្គំជាខ្ញុំឈឺចាប់ពេតផ្សាណាស់ ទើបទូលសួរព្រះអង្គរឿយ ៗ ថា ម្តេចក៏ទ្រង់បាញ់ទូលបង្គំហើយពួនក្នុងគុម្ពោតព្រៃអ៊ីចឹង ? ខ្លាដំបងគេសម្លាប់ព្រោះស្បែក ដំរីគេសម្លាប់ព្រោះភ្លុកទាំងគូ កាលបើដូច្នោះ តើព្រះអង្គសម្គាល់នូវទូលបង្គំជាខ្ញុំថា គួរបាញ់ ព្រោះហេតុដូចម្តេច ?"

ព្រះរាជា ទ្រង់ព្រះសណ្តាប់នូវពាក្យរបស់សុវណ្ណសាមហើយ ទ្រង់មិន ប្រាប់តាមពិតទេ ទ្រង់មានព្រះរាជឱង្ការកុហកថា ៖

"មិគោ ឧបដ្ឋិតោ អាសិ   អាគតោ ឧសុចាតនំ
តំ ទិស្វា ឧព្វិជី សាម   តេន កោធោ មមាវិសិ" ។

"ម្រឹគមកប្រាកដចំមុខព្រួញរបស់យើង ឃើញអ្នកហើយក៏ផ្អើល រត់អស់ ម្នាលសាម ព្រោះហេតុនោះ បានជាយើងមានសេចក្តី ក្រោធ គ្របសង្កត់" ។

គ្រានោះ ព្រះមហាសត្តក្រាបទូលតបថា៖

"មានព្រះរាជឱង្ការថាម៉េច មហាបពិត្រ ? ម្រឹគីម្រឹគានៅក្នុងព្រៃហិមពាន្តដែលឃើញទូលបង្គំជាខ្ញុំហើយផ្អើលរត់ មិនមានទេ"

ហើយសុវណ្ណសាមពោលបញ្ជាក់ដូច្នេះថា ៖

"យតោ សរាមិ អត្តានំ　　យតោ បត្តោស្មិ វិញ្ញុតំ
ន មំ មិគា ឧត្តសន្តិ　　អរញ្ញេ សាបទានិបិ ។
យតោ និធឹ បរិហរឹ　　យតោ បត្តោស្មិ យោព្វនំ
ន មំ មិគា ឧត្តសន្តិ　　អរញ្ញេ សាបទានិបិ ។
ភីរូ កិម្បុរិសា រាជ　　បព្វតេ គន្ធមាទនេ
សម្មោទមានា គច្ឆាម　　បព្វតានិ វនានិ ច ។
ន មំ មិគា ឧត្តសន្តិ　　អរញ្ញេ សាបទានិបិ
អថ កេន នុ វណ្ណេន　　ឧត្រាសន្តិ មិគា មមំ" ។

"តាំងពីទូលបង្គំជាខ្ញុំធំដឹងក្តីមក ម្រឹគទាំងឡាយនៅក្នុងព្រៃ ទោះបីស៊ីស្មៅជាអាហារក្តី ស៊ីសត្វដទៃជាអាហារក្តី កាលឃើញទូលបង្គំជាខ្ញុំហើយ ពុំដែលតក់ស្លុតភ័យខ្លាចទេ ។ តាំងពីទូលបង្គំជាខ្ញុំចេះស្ទៀកដណ្តប់សំពត់សំបកឈើ ចម្រើនវ័យវឌ្ឍនាការមក ម្រឹគទាំងឡាយនៅក្នុងព្រៃ ទោះបីស៊ីស្មៅជាអាហារក្តី ស៊ីសត្វដទៃជាអាហារក្តី កាលឃើញទូលបង្គំជាខ្ញុំហើយ ពុំដែលតក់ស្លុត

ភ័យខ្លាចទេ ។ បពិត្រព្រះរាជា កុំថាឡើយម្រឹគ សូម្បីកិន្នរទាំងឡាយដែលជាសត្វច្រើនដោយការភ័យខ្លាច ដោយកំណើតពីធម្មជាតិ នៅនាភ្នំគន្ធមាទន៍ កាលឃើញទូលបង្គំជាខ្ញុំហើយ ពុំដែលតក់ស្លុតទេ យើងទាំងឡាយតែងរីករាយជាមួយគ្នា ដើរទៅកាន់ ភ្នំនិងព្រៃ ។ កាលបើដូច្នោះ ម្រឹគទាំងឡាយឃើញទូលបង្គំជាខ្ញុំហើយតក់ស្លុត ដោយហេតុដូចម្តេច តើព្រះអង្គនឹងឲ្យទូលបង្គំជឿដោយហេតុដូចម្តេច?"

ស្តេចបីឡិយក្សត្រធានាបម្រើម្តាយឪពុកសុវណ្ណសាម

លុះទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ដូច្នោះ ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះតម្រិះថា ៖

"អាត្មាអញច្រុលច្រួសបាញ់មនុស្សឥតកំហុសនេះហើយ ថែមទាំងនិយាយកុហកទៀត, អញនឹងនិយាយតែពាក្យពិតតែម៉្យាងវិញ" ។

ហើយទ្រង់ត្រាស់ថា ៖

"ន តំ តស មិគោ សាម កិំ តាហំ អលិកំ ភណេ
កោធលោភាភិភូតាហំ ឧសុំ តេ តំ អវស្សជី" ។

"ម្នាលសាម ម្រឹគមិនមែនផ្អើលនឹងអ្នកទេ អ្នកមានទស្សនៈល្អ យ៉ាងនេះ ខ្ញុំនឹងនិយាយកុហកអ្នកធ្វើអ្វី ខ្ញុំមានសេចក្ដីក្រោធ និង មានសេចក្ដីលោភគ្របសង្កត់ ទើបបាញ់អ្នកដោយព្រួញដូច្នេះ" ។

ពិតណាស់ ដំបូងឡើយ ម្រឹគមកប្រាកដពីមុខព្រះភក្ត្រព្រះរាជា ព្រះរាជាក៏លើកធ្នូឡើងដើម្បីបាញ់ម្រឹគ ដោយសេចក្ដីក្រោធ ភ្លាមនោះស្រាប់តែទតឃើញសុវណ្ណសាមពោធិសត្វ ព្រះអង្គមិនដឹងថា ជាទេវតា ឬជាអ្វីទេ ទ្រង់ញាំងលោភៈឲ្យកើតឡើងដោយព្រះតម្រិះថា ព្រះអង្គនឹងបាញ់សុវណ្ណសាម ព្រោះហេតុនោះ ទើបព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់ដូច្នោះ ។ លុះពោលយ៉ាងនេះហើយ ទ្រង់មានព្រះតម្រិះទៀតថា ៖

"សុវណ្ណសាមនេះ មិនមែនរស់នៅក្នុងព្រៃតែម្នាក់ឯងទេ, ប្រាកដជាមានពួកញាតិរស់នៅជាមួយដែរ, អញនឹងសួរគេមើល" ។

រួចទ្រង់ត្រាស់សួរទៀតថា ៖

"កុតោ នុ សាម អាគម្ម ကស្ស វា បហិតោ តុវំ
ឧទហារោ នទឹ គច្ឆ អាគតោ មិគសម្មតំ" ។

"ម្នាលសាម តើអ្នកមកអំពីទីណា ទើបបានមកដល់ព្រៃនេះ ?
ឬនរណាប្រើអ្នកមកដងទឹកនៅស្ទឹងមិគសម្មតានេះ ?"

សុវណ្ណសាមពោធិសត្វស្តាប់ព្រះរាជឱង្ការរបស់ព្រះរាជាហើយ លោកប្រឹងអត់សង្កត់ទប់ទល់នឹងទុក្ខវេទនាដ៏ខ្លាំងក្លា ក្រាបទូលព្រះរាជាទាំងមានឈាមហូរតាមមាត់ថា ៖

"អន្ធា មាតាបិតា មយ្ហំ តេ ភរាមិ ព្រហាវនេ
តេសាហំ ឧទកាហារោ អាគតោ មិគសម្មតំ" ។

"មាតាបិតារបស់ទូលបង្គំជាមនុស្សខ្វាក់ភ្នែក ទូលបង្គំជាខ្ញុំតែងរកមើមឈើផ្លែឈើជាដើមមកចិញ្ចឹមពួកគាត់ក្នុងព្រៃធំ ទូលបង្គំជាខ្ញុំជាអ្នកដងទឹកបម្រើអ្នកមានគុណ ទូលបង្គំមកស្ទឹងមិគសម្មតានេះដើម្បីដងទឹក" ។

លុះពោលយ៉ាងនេះហើយ ព្រះមហាសត្តពិលាបប្រារព្ធទៅនឹងម្តាយឪពុកថា ៖

"អត្ថិ នេសំ ឧសាមត្តំ អថ សាហស្ស ជីវិតំ
ឧទកស្ស អលាភេន មញ្ញេ អន្ធា មរិស្សរេ ។
ន មេ ឥទំ តថា ទុក្ខំ លព្ភា ហិ បុមុនា ឥទំ
យញ្ច អម្មំ ន បស្សាមិ តំ មេ ទុក្ខតរំ ឥតោ ។
ន មេ ឥទំ តថា ទុក្ខំ លព្ភា ហិ បុមុនា ឥទំ
យញ្ច តាតំ ន បស្សាមិ តំ មេ ទុក្ខតរំ ឥតោ ។

សា នូន កបណា អម្មា ចិររត្តាយ រុច្ចតិ
អឌ្ឍរត្តេវ រត្តេ វា នទីវ អវសុច្ចតិ ។
សោ នូន កបណោ តាតោ ចិររត្តាយ រុច្ចតិ
អឌ្ឍរត្តេវ រត្តេ វា នទីវ អវសុច្ចតិ ។
ឧដ្ឋានបាទចរិយាយ បាទសម្ពាហនស្ស ច
សាម តាតវិលបន្តា ហិណ្ឌិស្សន្តិ ព្រហាវនេ ។
ឥទម្បិ ទុតិយំ សល្លំ កម្បេតិ ហទយំ មមំ
យញ្ច អន្ធេ ន បស្សាមិ មញ្ញេ ហិស្សាមិ ជីវិតំ" ។

"ម៉ែះសមម្ដាយឪពុកទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ មានត្រឹមតែភោជនបរិភោគប៉ុណ្ណោះ ឥតមានទឹកផឹកទេ បើយ៉ាងនេះ ជីវិតពួកគាត់អាចរស់នៅបានត្រឹមតែ ៦ ថ្ងៃទៀតប៉ុណ្ណោះ ដោយទទួលទានតែផ្លែឈើតូចធំដែលខ្ញុំបានបេះមកនៅសេសសល់ ដោយសារតែពួកគាត់ខ្វាក់ភ្នែក មុខជានឹងដាច់ទឹកស្លាប់ជាក់ជាពុំខាន ។ ដូច្នេះ ពុំមែនតែទូលបង្គំជាខ្ញុំម្នាក់ប៉ុណ្ណោះទេ ដែលត្រូវទទួលទុក្ខដ៏សែនខ្លោចផ្សានេះ ។ ទុក្ខខ្លាំងជាងនេះទៅទៀត ត្រង់ដែលទូលបង្គំជាខ្ញុំ ខានបានឃើញម្ដាយឪពុកទូលបង្គំ ។ ឱម៉ែះសមលោកទាំងពីរនៅកំព្រាទួញយំទាំងអធ្រាត្រនិងពេលជិតភ្លឺ អស់កាលយូរអង្វែងមុខជានឹងរីងស្ងួតដូចស្ទឹងក្នុងរដូវប្រាំងពុំខាន ។ បពិត្រព្រះរាជា

មួយវិញទៀត ទូលបង្គំតែងក្រវើនក្រតើនបម្រើបាទាដោយការ គក់ប្រាប់ នួតដៃដើងរបស់អ្នកម្ដាយលោកឪពុក ដោយសេចក្ដី ឧស្សាហ៍ ពីរបីដង មិនថាពេលយប់ឬពេលថ្ងៃ ។ ម៉្លេះសមលោក ទាំងពីរមិនយល់ទូលបង្គំនៅក្បែរឥឡូវនេះ នឹងដើរចរច្រប់[២៦] ទាំង ងងឹតភ្នែកក្នុងព្រៃធំ ដង្ហោយហៅរកទូលបង្គំថា សាមកូន ៗ ដូច្នេះពុំខានឡើយ ពួកលោកមើលទៅត្រូវបន្ទាមុតហើយ ។ ការ ដែលទូលបង្គំជាខ្ញុំខានឃើញម្ដាយឪពុកខ្វាក់ទាំងពីរនាក់នោះ ការណ៍នេះចាត់ទុកជាសរទីពីរដែលមុតបេះដូងរបស់ទូលព្រះ បង្គំជាខ្ញុំ ឲ្យកាន់តែពើតចុកចាប់ខ្លាំងក្លា រាប់រយ រាប់ពាន់ រាប់ សែនដង រងទុក្ខវេទនាជាងព្រួញពិសទី ១ ទៅទៀត ជីវិតទូលបង្គំ ជាខ្ញុំ មុខជាវិនាសជាក់ជាពុំខាន" ។

ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ការពិលាបរបស់ព្រះមហាសត្តហើយ ទ្រង់ ព្រះចិន្ដាថា ៖

"សុវណ្ណសាមនេះ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តនូវព្រហ្មចរិយធម៌យ៉ាងពេញ លេញ ឋិតនៅក្នុងធម៌ចិញ្ចឹមម្ដាយនិងឪពុក, ថ្វីបើឥឡូវនេះ គេ

---

[២៦] (កិ.), (កិ. វិ.) (ចច្រប់) ដើរចុះដើរឡើងសុសសព្វ (ដូចជាគេច្រប់អន្ទង់), ដើរវក់វី សព្វ : ដើរចរច្រប់ ។ ដើរចរច្រប់អារ៉ប់ គឺដើរចរច្រប់បត់ចុះបត់ឡើងច្រើនបកច្រើន សា ។

ដល់នូវសេចក្តីឈឺចាប់យ៉ាងនេះហើយ ក៏នៅតែពិលាបរកម្តាយឪពុក, អញធ្វើកំហុសចំពោះមនុស្សដែលដល់ព្រមដោយគុណសម្បត្តិយ៉ាងនេះ គួរបើដែរទេ, តើមានទមធ្យោបាយណាដែលអញគប្បីលួងលោមសុវណ្ណសាមនេះ?"

ព្រះអង្គមានព្រះរាជតម្រិះដូច្នេះរួច ទ្រង់ធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានដោយព្រះអង្គឯងថា ៖

"ដោយបាបកម្មនេះ អញនឹងធ្លាក់ទៅឆេះក្នុងនរក តើរាជសម្បត្តិនឹងជួយអញដូចម្តេចបាន, អាត្មាអញនឹងទំនុកបម្រុងម្តាយឪពុករបស់សុវណ្ណសាម ឲ្យដូចដែលសុវណ្ណសាមធ្លាប់ទំនុកបម្រុងមកហើយ, កាលបើដូច្នេះ ការស្លាប់របស់សុវណ្ណសាមនេះ ហាក់ដូចជាមិនស្លាប់" ។

មានព្រះរាជតម្រិះដូច្នេះហើយ ទ្រង់ត្រាស់ថា ៖

"មា ពាឡ្ហំ បរិទេវេសិ សាម កល្យាណទស្សន
អហំ កម្មករោ ហុត្វា ភរិស្សំ តេ ព្រហាវនេ ។
ឥស្សត្ថេ ចស្មិ កុសលោ ទឡ្ហធម្មោតិ វិស្សុតោ
អហំ កម្មករោ ហុត្វា ភរិស្សំ តេ ព្រហាវនេ ។

មិគានំ វិឃាសមន្វេសំ   វនមូលផលានិ ច
អហំ កម្មករោ ហុត្វា   ករិស្សំ តេ ព្រហាវនេ ។
កាតមំ តំ វនំ សាម   យត្ថ មាតាបិតា តវ
អហំ តេ តថា ករិស្សំ   យថា តេ អករី តុវំ” ។

“ម្នាលសាម ជាអ្នកមានរូបល្អ គួរឲ្យគយគន់ អ្នកកុំខ្សឹកខ្សួលខ្លាំងពេកឡើយ ខ្ញុំសូមជានាធ្វើកិច្ចការសព្វសារពើ ចិញ្ចឹមម្ដាយឪពុករបស់អ្នកក្នុងព្រៃធំ ។ មួយវិញទៀត ខ្ញុំជាអ្នកឈ្លាសវៃក្នុងសិល្បធ្នូស្រាប់ មានឈ្មោះល្បីល្បាញថាជាខ្មាន់ធ្នូដ៏ស្ទាត់ជំនាញ ខ្ញុំសូមប្ដេជ្ញាចិញ្ចឹមម្ដាយឪពុករបស់អ្នកក្នុងព្រៃធំ ។ ខ្ញុំនឹងជាអ្នកធ្វើការងារស្វែងរករំពា[២៧]នៃម្រឹគនិងមើមឈើផ្លែឈើទាំងឡាយក្នុងព្រៃ ហើយនឹងចិញ្ចឹមម្ដាយឪពុករបស់អ្នកក្នុងព្រៃធំ ដោយការបាញ់ម្រឹគជាត់ ៗ មកចិញ្ចឹមម្ដាយឪពុករបស់អ្នកដោយរសជាតិសាច់ដ៏ផ្អែម”។

សុវណ្ណសាមទូលថា ៖

---

[២៧] *ន.) ភក្សាហារដែលសត្វកាចពិឃាតបានហើយស៊ីខ្លះរួចទុកដោយហួងហែងបម្រុងនឹងស៊ីតទៅទៀត : រំពាខ្លា, ខ្លាការរំពា ។ ព. ប្រ. កំណាន់ចិត្ត (ស្ត្រីឬបុរសជាកំណាន់ចិត្ត) : ការរំពា, ក្រវែលរំពា ។*

"កុំឡើយមហាបពិត្រ កុំសម្លាប់សត្វមានជីវិត ដោយសារតែពួកទូលបង្គំឡើយ" ។

ព្រះរាជាក៏ត្រាស់ថា៖

"ម្នាលសាម តើម្ដាយឪពុករបស់អ្នកនៅក្នុងព្រៃណា? ព្រៃនោះដូចម្ដេច? អ្នកបានចិញ្ចឹមម្ដាយឪពុករបស់អ្នកយ៉ាងណា ខ្ញុំក៏នឹងចិញ្ចឹមពួកគាត់យ៉ាងនោះដែរ" ។

គ្រានោះ ព្រះមហាសត្តក្រាបទូលព្រះរាជាថា ៖

"ប្រពៃណាស់ មហាបពិត្រ, បើដូច្នោះ សូមព្រះអង្គចិញ្ចឹមម្ដាយនិងឪពុករបស់ទូលព្រះបង្គំជាខ្ញុំ ឲ្យទានផង"

រួចសុវណ្ណសាមក្រាបទូលប្រាប់ផ្លូវចំពោះទ្រង់ថា ៖

"អយំ ឯកបទី រាជ យោយំ ឧស្សីសកោ មម
ឥតោ គន្ត្វា អឌ្ឍកោសំ តត្ថ នេសំ អគារកំ
យត្ថ មាតាបិតា មយ្ហំ តេ ភរស្សុ ឥតោ គតោ" ។

"បពិត្រព្រះរាជា នៅខាងក្បាលដំណេកទូលបង្គំជាខ្ញុំ មានផ្លូវច្រើរដើងមួយខ្សែ ព្រះអង្គយាងទៅពីទីនេះតែកន្លះកោសៈ នឹងឃើញខ្ទមជាលំនៅរបស់ម្ដាយឪពុកទូលបង្គំជាខ្ញុំ សូមព្រះអង្គយាងទៅពីទីនេះ សូមទ្រង់ចិញ្ចឹមពួកគាត់ក្នុងទីនោះផង" ។

សុវណ្ណសាម លុះពិពណ៌នាថ្វាយទូលព្រះរាជាយ៉ាងនេះហើយ ក៏ខំប្រឹងអត់សង្កត់នូវក្តីឈឺចាប់ចុកពឹតបែបនោះ ។ ដោយសារសេចក្តី ស្រឡាញ់ខ្លាំងចំពោះម្តាយឪពុក លោកក៏ផ្គងអញ្ជលីសូមឲ្យស្តេចទ្រង់ចិញ្ចឹមនូវម្តាយឪពុកខ្លួន ដោយពោលបន្ថែមយ៉ាងនេះ ៖

"នមោ តេ កាសិរាជត្ថុ　　នមោ តេ កាសិវឌ្ឍន
អញ្ជលឹ តេ បគ្គណ្ហាមិ　　កាសិរាជ នមត្ថុ តេ
អន្ធា មាតាបិតា មយ្ហំ　　តេ ភរស្សុ ព្រហាវនេ ។
មាតរំ បិតរំ មយ្ហំ　　វុត្តោ វជ្ជាសិ វន្ទនំ" ។

"បពិត្រព្រះរាជាជាធំក្នុងដែនកាសី ទូលបង្គំជាខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ បពិត្រព្រះរាជា ទ្រង់មានសេចក្តីចម្រើនក្នុងដែនកាសី ទូលបង្គំជាខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ ម្តាយឪពុកទូលបង្គំជាខ្ញុំជាមនុស្សខ្វាក់ សូមទ្រង់ចិញ្ចឹមពួកគាត់ក្នុងព្រៃធំ ឲ្យទានផង ។ ទូលបង្គំ សូមផ្គងអញ្ជលីចំពោះព្រះអង្គ បពិត្រព្រះរាជាជាធំក្នុងដែនកាសី ទូលបង្គំជាខ្ញុំសូមថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ ទូលបង្គំជាខ្ញុំសូមផ្តាំឲ្យទ្រង់ជម្រាបនូវការថ្វាយបង្គំរបស់ទូលបង្គំចំពោះម្តាយឪពុកទូលបង្គំជាខ្ញុំផងថា សុវណ្ណសាមកូនលោកត្រូវសរពិសមុតនៅក្បែរឆ្នេរស្ទឹង ដេកផ្អៀងខាងស្តាំ នៅលើពំនូកខ្សាច់ចាំងផ្ទេកដូចផ្ទាំងប្រាក់ កំពុងផ្គងអញ្ជលីថ្វាយបង្គំបាទាលោកទាំងពីរ" ។

ព្រះរាជា ស្ដេចទ្រង់ទទួលនូវសេចក្ដីស្នើនោះ ។ ចំណែកសុវណ្ណសាម កំលោះអ្នកមានរូបល្អគួរពិតពិលរមិលមើល លុះបានផ្ដាំផ្ញើការថ្វាយបង្គំរបស់ខ្លួនដល់ម្ដាយឪពុកហើយ ក៏សន្ទប់បាត់ស្មារតី ដោយកម្លាំងពិសដ៏ខ្លាំងក្លាជ្រាបចូលពេញខ្លួន ។

អំណាត់សម្គាល់

ពិតណាស់ កាលដែលសុវណ្ណសាម ពោលពាក្យបានប៉ុណ្ណោះ ក៏ដល់សភាពហាក់ដូចជាឥតមានដង្ហើមចេញចូល ។ ប៉ុន្តែបើនិយាយពីតំណនៃកវដ្តចិត្តរបស់លោកវិញ ដែលប្រព្រឹត្តទៅអាស្រ័យនឹងហទយរូបវិញ គឺមានកម្លាំងខ្សោយ ព្រោះឥទ្ធិពលពិសជ្រាបពេញខ្លួននាពេលនោះ ។ ដូច្នោះហើយ សម្ដីក៏ដាច់ឈប់និយាយ, មាត់បិទ, ភ្នែកបិទ, ដៃជើងរឹង, រាងកាយទាំងមូលស្ដូកស្ដឹង ប្រឡាក់ដោយឈាម ។

ព្រះរាជាពិចារណាខ្យល់ដង្ហើមចេញចូលរបស់សុវណ្ណសាមថា តើសុវណ្ណសាមនេះមានរឿងអ្វីកើតឡើង អម្បាញ់មិញគេនិយាយនឹងអញសោះ ។ ធម្មតា មនុស្សស្លាប់តែងមានរាងកាយរឹង ។ ព្រះរាជាទតឃើញស្ថានភាពដូច្នោះ ទ្រង់មិនអាចទប់សេចក្ដីសោកស្ដាយបាន ក៏លើកព្រះហស្តទាំងពីរ តម្កល់លើព្រះសីសៈ ស្រែកខ្សឹកខ្សួលខ្លាំង ៗ

ថា "ឥឡូវសាមស្លាប់ហើយ ៗ" ។ ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះកន្សែងរៀបរាប់ដោយសេចក្តីករុណា និងសង្វេគក្នុងព្រះទ័យថា ៖

"ស រាជា បរិទេវេសិ   ពហុំ ការុញ្ញសញ្ហិតំ
អជរាមរោហំ អាសិំ   អជ្ជេតំ ញាមិ នោ បុរេ
សាមំ កាលង្កតំ ទិស្វា   នត្ថិ មច្ចុស្ស នាគមោ ។
យស្សុ មំ បដិមន្តេតិ   សវិសេន សមប្បិតោ
ស្វជ្ជ ឯវំ គតេ កាលេ   ន កិញ្ចិមភិភាសតិ ។
និរយំ នូន គច្ឆាមិ   ឯត្ថ មេ នត្ថិ សំសយោ
តទា ហិ បកតំ បាបំ   ចិររត្តាយ កិព្វិសំ ។
ភវន្តិ តស្ស វត្តារោ   គាមេ កិព្វិសការកោ
អរញ្ញេ និម្មនុស្សម្ហិ   កោ មំ វត្តុមរហតិ ។
សារយន្តិ ហិ កម្មានិ   គាមេ សំគច្ច មាណវា
អរញ្ញេ និម្មនុស្សម្ហិ   កោ នុ មំ សារយិស្សតិ" ។

"កន្លងមក អញតែងយល់ថា "អញមិនទាន់ចាស់ នឹងមិនស្លាប់" តែថ្ងៃនេះអញឃើញសុវណ្ណសាមស្លាប់ ទើបអញយល់យ៉ាង

ប្រចក្ស[២៨] ថា សេចក្ដីស្លាប់មានមែន មិនមែនទាល់តែចាស់ទើបបានស្លាប់នោះទេ ខ្លួនអញក្ដី អ្នកដទៃក្ដី គ្មានរឿងអ្វីដែលថាសេចក្ដីស្លាប់មិនមកដល់ ថ្ងៃនេះ អញដឹងដំណើរមកនៃសេចក្ដីស្លាប់ហើយ ពី ដើមឡើយ អញមិនដឹងថាសេចក្ដីស្លាប់មានសភាពដូច្នេះសោះ ។ ថ្ងៃនេះ សាមដែលថ្នាំពិសចូលជ្រួតជ្រាបពេញខ្លួន កំពុងចរចាជាមួយនឹងអញអម្បាញ់មិញនេះសោះ ឥឡូវស្រាប់តែនិយាយពាក្យអ្វីបន្ដិចបន្តួចលែងកើតទៀតហើយ ។ អញមុខជានឹងទៅកាន់នរកពុំខាន ឥតមានសេចក្ដីសង្ស័យក្នុងដំណើរនេះទេ ព្រោះថាអំពើបាបដែលអញធ្វើទុកហើយក្នុងគ្រានេះ នឹងជាទោសឲ្យផលដ៏លាមកឃោរឃៅក្ដៅឈឺផ្សាអស់កាលជាអង្វែង ។ បើក្នុងស្រុកវិញ គង់មានពួកអ្នកតិះដៀលអញថា "អញជាអ្នកធ្វើអំពើអាក្រក់បែបនេះ" តែក្នុងព្រៃដែលឥតមនុស្សតើមាននរណាតិះដៀល អញ ? បើមានមែន ចូរតិះដៀលខ្ញុំមកចុះ ។ បើក្នុងស្រុក ឬនិគមវិញ គង់មានមនុស្សម្នាប្រជុំគ្នាចោទប្រកាន់នូវអំពើរបស់អញថា អញធ្វើអំពើមនុស្សឃាត ប្រព្រឹត្តអំពើឃោរឃៅ សមដាក់ទោសទណ្ឌបែបនេះ បែបនោះពុំខាន

[២៨] (កិ. វិ.), (គុ.) ដែលជាក់, ប្រាដក, ច្បាស់, មែន, ពិត : ហេតុប្រចក្ស គឺហេតុដែលប្រាកដ; ឃើញប្រចក្ស គឺឃើញច្បាស់; ដឹងប្រចក្ស គឺដឹងជាក់; មនុស្សប្រត្យក្ស គឺមនុស្សអ្នកដឹងកិច្ចការជាក់ ។

តែក្នុងព្រៃដែលឥតមនុស្ស តើនឹងមាននរណាចោទប្រកាន់
អញ?"

ទេពធីតាពហុសុន្ទរី

គ្រានោះ ទេវធីតាមួយអង្គនាមថា **ពហុសុន្ទរី** អាស្រ័យនៅឯភ្នំគន្ធមាទន៍ ដែលធ្លាប់ជាម្តាយរបស់ព្រះមហាសត្ត ក្នុងអត្តភាពទី ៧ រាប់ពីជាតិសុវណ្ណសាមនេះថយក្រោយ ។ ទេវធីតានោះ ព្រោះហេតុតែស្រឡាញ់កូន ក៏តែងចាំឃ្លាំមើលរក្សានូវសុវណ្ណសាមពោធិសត្វជានិច្ច ប៉ុន្តែ ក្នុងថ្ងៃនោះ ដោយជាប់រវល់ក្នុងការសោយទិព្វសម្បត្តិ ក៏មិនបានចាំឃ្លាំមើល ។ អាចារ្យខ្លះនិយាយថា "ព្រះនាងរវល់ទៅកាន់ទេវសមាគម" ។ លុះដល់ពេលដែលសុវណ្ណសាមសន្លប់បាត់មាត់ឈឹងនោះ ទើបព្រះនាងរំពឹងមើល ក៏បានដឹងច្បាស់ថា "ព្រះរាជានាមបីឡិយក្សនេះបានបាញ់កូនអញដោយព្រួញពិស ធ្វើឲ្យគេដួលស្លាប់លើពំនូកខ្សាច់ទៀបឆ្នេរស្ទឹងមិគសម្មតា រួចហើយទ្រង់បែរជាស្រែកខ្សឹកខ្សួលខ្លាំងៗទៅវិញ, បើអញមិនទៅជួយទេ, សុវណ្ណសាមកូនរបស់អញ ប្រាកដជាស្លាប់ក្នុងទីនោះមិនខាន ។ ឯព្រះរាជាក៏នឹងបែកហឫទ័យ ចំណែកម្តាយឪពុករបស់សាម នឹងអត់អាហារ អត់ទឹក រហូតដល់ស្លាប់ដែរ ។ តែបើអញទៅដល់ទីនោះ, ស្តេចនឹងកាន់យកក្អមទឹកទៅកាន់សម្នាក់របស់ម្តាយឪពុកសុវណ្ណសាម លុះទៅដល់ហើយស្តេចនឹងប្រាប់ម្តាយឪពុក

សាមថា "កូនរបស់លោក ត្រូវបានយើងបាញ់សម្លាប់ហើយ", លុះប្រាប់យ៉ាងនេះ ស្តេចនឹងបានស្តាប់ពាក្យពេចន៍របស់ម្តាយឪពុកសាម ហើយនឹងនាំម្តាយឪពុកសាមមកកាន់ទីកន្លែងដែលសាមដេកដួលនៅ, កាលបើដូច្នេះ ទាំងម្តាយឪពុកសាម ទាំងអញ នឹងធ្វើសច្ចកិរិយា កម្លាំងពិសក្នុងខ្លួនសាមនឹងសាបរលាបដោយអានុភាពនៃសច្ចវាចានោះ, កាលបើយ៉ាងនេះ កូនអញនឹងរួចផុតពីគ្រោះថ្នាក់ រស់រានមានជីវិតវិញ ។ រីឯម្តាយឪពុករបស់សាម នឹងមានភ្នែកភ្លឺឡើងវិញ ទាំងព្រះរាជា ក៏នឹងបានស្តាប់នូវធម្មទេសនារបស់សុវណ្ណសាម លុះទ្រង់យាងត្រឡប់ទៅកាន់នគរវិញ នឹងចំណាយទ្រព្យធ្វើទានជាច្រើន មានឋានសួគ៌ជាគតិសន្សឹម ព្រោះដូច្នោះ អញត្រូវតែទៅកាន់ទីនោះឲ្យខាងតែបាន" ។ រំពេចនោះ ទេពធីតាក៏បាត់ខ្លួនពីភ្នំគន្ធមាទន៍ ទៅឈរឰដ៏អាកាសដោយកាយមិនប្រាកដ ទៀបឆ្នេរស្ទឹងមិគសម្មតា ថ្លែងវាចាជាមួយនឹងព្រះរាជាថា ៖

"អាគុំ កិរ មហារាជ　　　អការិ កម្មទុក្កដំ
អទូសកា បិតាបុត្តា　　　តយោ ឯកូសុនា ហតា ។
ឯហិ តំ អនុសិក្ខាមិ　　　យថា តេ សុគតី សិយា
ធម្មេនន្ធេ វនេ បោស　　　មញ្ញេហំ សុគតី តយា" ។

"បពិត្រមហារាជ ឮថា ព្រះអង្គបានធ្វើនូវបាបកម្មដ៏ធ្ងន់លាមក

អាក្រក់ក្រៃលែង ព្រោះព្រះអង្គបានសម្លាប់ជនគ្មានកំហុស ៣ នាក់គឺម្តាយ ឪពុក និងកូន ឲ្យអស់ជីវិតដោយព្រួញតែមួយពិតណាស់ កាលបើសាមស្លាប់ ម្តាយឪពុកសាមក៏ឈ្មោះថាស្លាប់ដែរ ព្រោះជីវិតលោកទាំងពីរពឹងផ្អែកលើសាមយ៉ាងសំខាន់ ។ សូមទ្រង់យាងមក ខ្ញុំម្ចាស់នឹងថ្វាយយោបល់ ដើម្បីញ៉ាំងព្រះអង្គឲ្យបានទៅសុគតិភព គឺសូមទ្រង់ចិញ្ចឹមថែទាំជនខ្វាក់ទាំងពីរនាក់នោះដោយធម៌ ដូចដែលសុវណ្ណសាមធ្វើសព្វដង ខ្ញុំម្ចាស់យល់ថាសុគតិនឹងគប្បីមានដល់ព្រះអង្គពុំខាន ដោយវិធីនេះ" ។

ស្តេចបីឡិយក្សយកទឹកជូនម្តាយឪពុកសុវណ្ណសាម

ព្រះរាជាអង្គនោះ បានសណ្តាប់ ហើយជឿតាមពាក្យរបស់ទេពធីតា រួចទ្រង់ព្រះតម្រិះដោយតាំងព្រះទ័យយ៉ាងមាំថា កាលអញចិញ្ចឹមម្តាយឪពុករបស់សាមដោយល្អហើយ អញនឹងបានទៅកាន់ស្ថានសួគ៌ព្រោះថា រាជសម្បត្តិគ្មានប្រយោជន៍អ្វីដល់អញឡើយ ។ ស្តេចអង្គនេះមានវិប្បដិសារៈនិងខ្សឹកខ្សួលអួលអាក់យ៉ាងខ្លាំងឥតស្រាកស្រាន្ត លុះបន្ទោបង់សេចក្តីសោក ដកដង្ហើមធូរហើយ ដោយយល់ថាសាមស្លាប់ក៏ទ្រង់កាច់ផ្កានានាមកបូជាសរីរៈសុវណ្ណសាម ស្រោចស្រពដោយសុគន្ធវារី (ទឹកអប់ផ្កា) ធ្វើប្រទក្សិណ ៣ ជុំ ថ្វាយបង្គំទិសទាំង ៤ ។

ហើយទ្រង់កាន់ក្អមដែលសុវណ្ណសាមដងទឹកដាក់ពេញស្រាប់នោះ យាងឆ្ពោះទៅត្រង់ទិសខាងត្បូងតាមការចង្អុលប្រាប់របស់សុវណ្ណសាម ទាំងព្រះទ័យស្រពាប់ស្រពោន ។

តាមប្រក្រតីរបស់ព្រះរាជា មានឥរិយាបថបោះជំហានព្រះបាទាធ្ងន់ ៗ មិនសូវបេះថ្នមព្រះបាទ ។ ព្រះរាជាកាន់ក្អមទឹក យាងចូលទៅក្នុងអាស្រមបទ ឮសូរហាក់ដូចជាតន្ត្រី, កាលយាងដល់ទ្វារបណ្ណសាលារបស់ទុកូលតាបស ពេលនោះទុកូលតាបសកំពុងអង្គុយខាងក្នុង ឮស្នូរជើង ក៏លាន់មាត់ថា "នេះមិនមែនស្នូរជើងសាមទេ, តើនរណាហ្នុំ ?" ហើយគាត់សួរថា ៖

"កស្ស នុ ឯសោ បទសទ្ទោ មនុស្សស្សេវ អាគតោ
នេសោ សាមស្ស និគ្ឃោសោ កោ នុ ត្វមសិ មារិស ។
សន្តញ្ហិ សាមោ វជតិ សន្តំ ចានានិ នេយតិ
នេសោ សាមស្ស និគ្ឃោសោ កោ នុ ត្វមសិ មារិសា" ។

"សូរជើងនរណាដែលដើរមកនេះ មិនមែនសូរជើងតោ ខ្លាធំ ខ្លាដំបង យក្ស នាគ ឬកិន្នរទេ ពិតជាសូរជើងមនុស្ស តែមិនមែនសូរជើងសាមទេ ។ ម្នាលអ្នកនិរទុក្ខ[២៩] អ្នកជានរណា ? ដ្បិតសាម

[២៩] ដែលឥតទុក្ខ, ឥតព្រួយ ។

កូនរបស់យើង តែងដើរថ្នមៗ លើកដាក់ជើងស្រាលៗ ។ សូរជើង
នុ៎ះ ពិតជាមិនមែនសូរជើងសាមកូនយើងទេ ម្នាលអ្នកនិរទុក្ខ
តើអ្នកជានរណា ? ចូរប្រាប់យើងឲ្យដឹងផង" ។

ព្រដូច្នោះ ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះចិន្តាថា "ប្រសិនបើអញមិនប្រាប់ថា ខ្លួនជាស្តេចសិនទេ, ហើយប្រាប់ថាអញសម្លាប់កូនគាត់តែម្តង មុខជាពួកគាត់ក្រោធខឹង ហើយនឹងនិយាយពាក្យគ្រោតគ្រាតទ្រគោះបោះបោក ឬជេរប្រទេចអញ ។ អញនឹងក្រោធតបចំពោះពួកគាត់, កាលបើអញក្រោធខឹងតប អញអាចនឹងបៀតបៀនពួកគាត់, ដែលជាអំពើអកុសលរបស់អញកាន់តែច្រើនឡើង ។ ប៉ុន្តែកាលបើអញប្រាប់ថា ខ្លួនអញជាស្តេចផែនដី អ្នកណាក៏កោតខ្លាចដែរ, ព្រោះដូច្នោះ អញនឹងប្រាប់ថា អញជាស្តេចផែនដីជាមុន" ។ កាលស្តេចតម្កល់ក្អមទឹកលើជើងរង្វួច ទ្រង់មកឈរទៀបទ្វារបណ្ណសាលា មានព្រះរាជឱង្ការថា ៖

"រាជាហមស្មិ កាសីនំ		បីឡិយក្ខោតិ មំ វិទូ
លោភា រដ្ឋំ បហិត្វាន		មិគមេសំ ចរាមហំ ។
ឥស្សត្ថេ ចស្មិ កុសលោ		ទឡ្ហធម្មោតិ វិស្សុតោ
នាគោបិ មេ ន មុច្ចេយ្យ		អាគតោ ឧសុបាតនំ" ។

"យើងជាព្រះរាជារបស់ពួកអ្នកដែនកាសី គេហៅយើងថាបីឡិ-
យក្ស យើងលះបង់ដែន ត្រាច់ចរស្វែងរកម្រឹគ ព្រោះល្មោភ
សោយសាច់ ។ ម្យ៉ាងទៀត យើងជាអ្នកឈ្លាសវៃក្នុងសិល្បធ្នូ
មានឈ្មោះល្បីល្បាញថាជាខ្លាន់ធ្នូដ៏ស្ទាត់ជំនាញ ទ្រទ្រង់ធ្នូដ៏មាំ
សូម្បីដំរីមកចំពីមុខព្រួញរបស់យើងហើយ មិនអាចរួចរស់ជីវិត
បានទេ" ។

ចំណែកទុកូលតាបស ក៏ធ្វើបដិសណ្ឋារកិច្ចចំពោះព្រះរាជា ដោយ
ពោលពាក្យថា ៖

"ស្វាគតំ តេ មហារាជ អថោ តេ អទុរាគតំ
ឥស្សរោសិ អនុប្បត្តោ យំ ឥធត្ថិ បវេទយ ។
តិន្ទុកានិ បិយាលានិ មធុកេ កាសុមារិយោ
ផលានិ ខុទ្ទកប្បានិ ភុញ្ជ រាជ វរំ វរំ ។
ឥទម្បិ បានីយំ សីតំ អាភតំ គិរិគព្ភរា
តតោ បិវ មហារាជ សចេ ត្វំ អភិកង្ខសិ" ។

"បពិត្រមហារាជ ព្រះរាជដំណើរមករបស់ព្រះអង្គល្អហើយ
ព្រះរាជដំណើរមករបស់ព្រះអង្គមិនអាក្រក់ទេ ព្រះអង្គជាធំ
ទ្រង់យាងមកដល់ហើយ វត្ថុណាមានក្នុងទីនេះ សូមទ្រង់មាន

ព្រះបន្ទូលចុះ ។ បពិត្រព្រះរាជា ផលាផលគឺផ្លែទន្ទាប់ មាក់ប៉ែន ស្រគំ សឹងមានរសផ្អែមឆ្ងាញ់ដូចទឹកឃ្មុំ អាត្មាភាពបានប្រមូលមក ទុកក្នុងទីជាមួយគ្នា ។ នេះទឹកត្រជាក់ដែលដងមកអំពីជ្រោះភ្នំ បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គស្ដេចទ្រង់សោយក្រសាលចុះ ក្រាបទូល" ។

សូមអ្នកអាន មើលសេចក្ដីនៃគាថានេះបន្ថែមនៅក្នុងសត្តិគុម្ពជាតក ។ ទឹកជ្រោះក្នុងទីនេះ គឺម្ដាយឪពុកសាមនិយាយសំដៅទឹកដែលសាមដងពីស្ទឹងមិគសម្មតា ព្បិតទឹកស្ទឹងនេះហូរមកពីជ្រោះភ្នំ ដូច្នេះ នឹងនិយាយថា ទឹកជ្រោះភ្នំ ក៏បាន ។

កាលបើទុកូលតាបសធ្វើបដិសណ្ឋារកិច្ចយ៉ាងនេះ ស្ដេចទ្រង់ព្រះចិន្ដាថា "ការដែលអញប្រាប់ជាមុនថា 'កូនរបស់លោកខ្ញុំសម្លាប់ហើយ' នេះមិនសមសោះ, ដូច្នេះអញត្រូវធ្វើដូចជាមិនដឹង ហើយសន្ទនាគ្នាសិន សឹមប្រាប់" រួចទ្រង់ត្រាស់សួរថា ៖

"នាលំ អន្ធា វនេ ទដ្ឋុំ   កោ នុ វោ ផលមាហរិ
អននុស្សេវយំ សម្មា   និវាតោ មយ្ហ ខាយតិ" ។

"លោកទាំងពីរជាមនុស្សខ្វាក់ មិនអាចមើលឃើញអ្វីក្នុងព្រៃទេ ចុះនរណាប្រមូលផលាផលទាំងនេះមកជូនលោក ?

ព្រោះអាហារផលាផលបរិសុទ្ធគួរទំពាដែលបានមកដោយផ្ចិតផ្ចង់នេះ ខ្ញុំមើលទៅដូចជាមិនមែនលោកទាំងពីរជាអ្នក (មនុស្សពិការភ្នែក)ប្រមូលមកទេ" ។

ព្ទដូច្នោះ ទុកូលតាបសទូលតបថា ៖

"បពិត្រមហារាជ ផលាផលនេះ មិនមែនពួកទូលបង្គំជាអ្នកប្រមូលមកខ្លួនឯងទេ គឺកូនរបស់ទូលបង្គំជាអ្នកប្រមូលមកទេតើ ក្រាបទូល" ។

ហើយគាត់បានទូលបន្តថា ៖

"ទហរោ យុវា នាតិព្រហា	សាមោ កល្យាណទស្សនោ
ទីឃស្ស កេសា អសិតា	អថោ សូនគ្គវេល្លិតា ។
សោ ហវេ ផលមាហរិត្វា	ឥតោ អាទាយ កមណ្ឌលុំ
នទឹ គតោ ឧទហារោ	មញ្ញេ ន ទូរមាគតោ" ។

"សាមកូនរបស់ទូលបង្គំនៅក្មេងមិនខ្ពស់ពេក មិនទាបពេក ជាមនុស្សមានរូបល្អ គួរគយគន់ មានសក់វែងខ្មៅស្រិលរលើបរលង់ទាំងមានចុងទន់ល្មៀយ ។ សាមនោះឯង តែងស្វែងរកផលាផលរួចបានកាន់ក្អមទៅដងទឹកនៅឯស្ទឹង ឥឡូវនេះប្រហែលជាជិតមកដល់វិញហើយ" ។

ឮដូច្នោះ ព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់ថា ៖

"អហំ តំ អវធឹ សាមំ   យោ តុយ្ហំ បរិចារកោ
យំ កុមារំ បវេទេថ   សាមំ កល្យាណទស្សនំ ។
ទីឃស្ស កេសា អសិតា   អថោ សូនគ្គវេល្លិតា
តេសុ លោហិតលិត្តេសុ   សេតិ សាមោ មយា ហតោ" ។

"លោកនិយាយសំដៅកុមារឈ្មោះសាម ដែលមានរូបល្អគួរគយគន់ ហើយជាអ្នកបម្រើលោក សាមនោះ យើងបាញ់ស្លាប់ដោយសរពិសហើយ ។ សាម ដែលមានសក់វែង ពណ៌ខ្មៅ ចុងទន់ល្មើយ ឥឡូវនេះ យើងបាញ់ស្លាប់ ដួលដេកលើសក់ប្រឡាក់ដោយឈាម នៅលើពំនូកខ្សាច់ ក្បែរឆ្នេរស្ទឹងមិគសម្មតា" ។

នាងបារិកា អង្គុយនៅក្នុងបណ្ណសាលារបស់ខ្លួន ដែលនៅមិនឆ្ងាយពីទុកូលតាបស ក៏បានឮពាក្យព្រះរាជា ហើយចង់ដឹងព្រឹត្តិការណ៍នោះឲ្យកាន់តែច្បាស់ នាងចេញអំពីបណ្ណសាលារបស់ខ្លួន ដើរស្ទួតាមខ្សែទៅកាន់សម្នាក់របស់ទុកូលតាបស បានពោលថា ៖

"កេន ទុកូល មន្តេសិ   ហតោ សាមោតិ វាទិនា
ហតោ សាមោតិ សុត្វាន   ហទយំ មេ បវេធតិ ។
អស្សត្ថស្សេវ តរុណំ   បវាឡំ មាលុតេរិតំ
ហតោ សាមោតិ សុត្វាន   ហទយំ មេ បវេធតិ" ។

"បពិត្រទុកូល អ្នកប្រឹក្សាជាមួយនឹងនរណា ដែលនិយាយថា គេសម្លាប់សាមកូនយើង ។ បេះដូងខ្ញុំញាប់ញ័រចំប្រប់ ហាក់ដូចត្រួយពោធិ៍បាយ[៣០] ខ្ចី ត្រូវខ្យល់បោកបក់ ព្រោះឮថា សាមកូនយើងស្លាប់" ។

ទុកូលតាបស ឲ្យដំបូន្មាននាងបារិកាថា ៖

"ចារិកេ កាសិរាជាយំ　　សោ សាមំ មិគសម្មតេ
កោធសា ឧសុនា វិជ្ឈិ　　តស្ស មា បាបមិច្ឆិម្ហា" ។

"ម្នាលនាងបារិកា នេះជាព្រះរាជា ជាធំក្នុងដែនកាសី ព្រះអង្គបាញ់សាមនឹងព្រួញ ក្បែរឆ្នេរស្ទឹងមិគសម្មតាដោយសេចក្ដីក្រោធចំពោះម្រឹគ យើងទាំងពីរមិនចង់ឲ្យបាបកើតមានដល់ព្រះអង្គឡើយ" ។

នាងបារិកានិយាយទៀតថា ៖

"កិច្ឆា លទ្ធោ បិយោ បុត្តោ　យោ អន្ធេ អភរី វនេ
តំ ឯកបុត្តំ ឃាតិម្ហិ　　កថំ ចិត្តំ ន កោបយេ" ។

---

[៣០] (ន.) (ពោ--) *អស្សត្ថព្រឹក្ស ។ ខ្មែរច្រើនហៅពោធិ៍មួយប្រភេទស្លឹកតូច ៗ ថា ពោធិ៍បាយ; ពោធិ៍ដែលមានស្លឹកធំ ៗ ច្រើនហៅថា ពោធិ៍ធំ ។*

"កូនប្រុសតែមួយ ជាទីស្រឡាញ់របស់យើង ជាអ្នកចិញ្ចឹមយើង ដែលងងឹតភ្នែកទាំងពីរនៅក្នុងព្រៃ ជាបុត្ររកបានដោយកម្រក្រៃណាស់ តើមិនឲ្យខ្ញុំរំជួលចិត្តខឹងចំពោះអ្នកសម្លាប់កូនតែមួយរបស់យើងដូចម្ដេចបាន ?"

ទុកូលតាបសតបថា ៖

"កិច្ឆា លទ្ធោ បិយោ បុត្តោ យោ អន្ធេ អភរី វនេ
តំ ឯកបុត្តំ ឃាតិម្හិ អក្កោធំ អាហុ បណ្ឌិតា" ។

"ម្នាលនាងបារិកា កូនបណ្ដូលចិត្តតែមួយរបស់យើង ត្រូវស្លាប់ដោយក្សត្របាញ់ក៏ពិតមែន ប៉ុន្តែបណ្ឌិតទាំងឡាយ តែងពោលសរសើរនូវសេចក្ដីមិនក្រោធតបថាជាគុណជាតិដ៏ឧត្តមថ្លៃថ្លាក្រៃលែង, ធម្មតា សេចក្ដីក្រោធ ជាទោសជាតិទាញឲ្យធ្លាក់នរក ព្រោះហេតុនោះ បណ្ឌិតទាំងឡាយពោលថា បុគ្គលមិនត្រូវធ្វើនូវសេចក្ដីក្រោធ ត្រូវធ្វើនូវសេចក្ដីមិនក្រោធឲ្យខានតែបាន ចំពោះអ្នកដែលសម្លាប់កូនរបស់ខ្លួន" ។

លុះនិយាយយ៉ាងនេះហើយ តាបសទាំងពីរនាក់នោះ លើកដៃទាំងពីរគក់ទ្រូង ខ្សឹកខ្សួល ពោលរៀបរាប់អំពីគុណសម្បត្តិទាំងឡាយរបស់សុវណ្ណសាមយ៉ាងច្រើន ។ គ្រានោះ ព្រះរាជាលួងលោមតាបសទាំងពីរនាក់នោះថា ៖

"មា ពាឡ្ហំ បរិទេវេថ   ហតោ សាមោតិ វាទិនា
អហំ កម្មករោ ហុត្វា   ភរិស្សាមិ ព្រហាវនេ ។
ឥស្សត្ថេ ចស្មិ កុសលោ   ទឡ្ហធម្មោតិ វិស្សុតោ
អហំ កម្មករោ ហុត្វា   ភរិស្សាមិ ព្រហាវនេ ។
មិគានំ វិឃាសមន្វេសំ   វនមូលផលានិ ច
អហំ កម្មករោ ហុត្វា   ភរិស្សាមិ ព្រហាវនេ" ។

"អ្នកទាំងពីរ សូមកុំសោយសោកខ្សឹកខ្សួលខ្លាំងពេកឡើយ ចំពោះខ្ញុំដែលពោលថា សាមគឺខ្ញុំសម្លាប់ សូមកុំខ្សឹកខ្សួលថា កូនរបស់យើងបរិបូណ៌ដោយគុណសម្បត្តិយ៉ាងនេះ ត្រូវព្រះរាជាបាញ់ស្លាប់ តើឥឡូវនេះ នរណានឹងចិញ្ចឹមយើងដូច្នេះជាដើមឡើយ ។ ខ្ញុំនឹងជានាធ្វើការងារចិញ្ចឹមអ្នកទាំងពីរក្នុងព្រៃធំជំនួសសាម ព្រោះខ្ញុំជាអ្នកឈ្លាសវៃក្នុងសិល្បធ្នូ មានឈ្មោះល្បីល្បាញថាជាខ្មាន់ធ្នូដ៏ស្ទាត់ជំនាញ ខ្ញុំនឹងធ្វើការងារចិញ្ចឹមអ្នកទាំងពីរក្នុង

ព្រៃធំ ៗ ខ្ញុំនឹងស្វែងរករំពាម្រឹគ មើមឈើ ផ្លែឈើទាំងឡាយ ហើយចិញ្ចឹមអ្នកក្នុងព្រៃធំ" ។

ព្រះរាជាលួងលោមជនទាំងពីរនាក់បន្ថែមថា ៖

"សូមអ្នកទាំងពីរ កុំគិតឡើយ, ខ្ញុំមិនត្រូវការរាជសម្បត្តិទៀតទេ, ខ្ញុំនឹងចិញ្ចឹមអ្នកទាំងពីររហូតអស់ជីវិត"

តាបសទាំងពីរសម្តែងសេចក្តីស្និទ្ធស្នាលជាមួយនឹងព្រះរាជា ហើយនិយាយថា ៖

"នេស ធម្មោ មហារាជ នេតំ អម្ហេសុ កប្បតិ
រាជា ត្វមសិ អម្ហាកំ ចាទេ វន្ទាម តេ មយំ" ។

"បពិត្រមហារាជ នេះមិនមែនជាទំនៀមទេ កិរិយាធ្វើនូវអំពើរបស់ព្រះអង្គនេះ មិនសមគួរ មិនល្អ ដល់ពួកទូលបង្គំឡើយ ព្រោះព្រះអង្គជាព្រះរាជារបស់ពួកទូលបង្គំ ៗ សូមថ្វាយបង្គំព្រះបាទារបស់ព្រះអង្គ" ។

តាបសទាំងពីរ ហេតុតែត្រូវសេចក្តីសោកស្តាយកូនគ្របសង្កត់ និងមានមានះដាក់ចុះ ទោះបីបិតក្នុងភេទបព្វជិតក៏ដោយ ក៏និយាយថា "សូមថ្វាយបង្គំព្រះបាទារបស់ព្រះរាជា" ។

កេចិអាចារ្យ (អាចារ្យខ្លះ) ពោលថា "តាបសទាំងពីរនិយាយយ៉ាង នោះ ដើម្បីញ៉ាំងសេចក្តីស្និទ្ធស្នាលរបស់ព្រះរាជាឲ្យកើតឡើង" ។ ទ្រង់សណ្តាប់ដូច្នោះហើយ ព្រះរាជាសព្វព្រះហឫទ័យត្រេកអរយ៉ាង ក្រៃលែង ទ្រង់ព្រះតម្រិះថា "ឱហ្ន៎! អស្ចារ្យអ្វីម៉្លេះ, លោកទាំងពីរនេះ មានគុណធម៌ខ្ពស់ណាស់ ពាក្យគ្រោតគ្រាតសូម្បីបន្តិចបន្តួចរបស់ពួក គាត់ ពុំមានសោះឡើយ មកលើអញដែលជាអ្នកធ្វើកំហុសដ៏ធ្ងន់យ៉ាង នេះ, ពួកគាត់នៅតែផ្គងអញ្ជលីចំពោះអញ" ហើយទ្រង់ក៏មានព្រះរាជ-ឱង្ការទៀតថា ៖

"ធម្មំ ភេសាទា ភណថ   កតា អបចិតី តយា
បិតា ត្វមសិ អម្ហាកំ   មាតា ត្វមសិ ចារិកេ" ។

"បពិត្រតាបសទាំងពីរ អ្នកពោលនូវធម៌និងធ្វើនូវសេចក្តីគោរព ចំពោះខ្ញុំ ខ្ញុំសូមទុកអ្នកទាំងពីរជាមាតាបិតារបស់ខ្ញុំ ចាប់តាំងពីថ្ងៃ នេះតរៀងទៅ" ។

គឺព្រះរាជាត្រាស់ចំពោះតាបសមួយ ៗ ថា បពិត្រលោកទុកូល តាបស តាំងពីថ្ងៃនេះទៅ សូមលោកឋិតក្នុងឋានៈជាព្រះបិតារបស់ខ្ញុំ ព្រះម៉ែម្ចាស់បារិកា សូមឋិតក្នុងឋានៈជាព្រះមាតារបស់ខ្ញុំ ចំណែកឯខ្ញុំ វិញ សូមឋិតក្នុងឋានៈរបស់សាមដែលជាកូនរបស់លោក ខ្ញុំនឹងធ្វើកិច្ច

ការសព្វសារពើ មានការលាងជើងជាដើម សូមកុំសម្គាល់ខ្ញុំថាជាព្រះរាជាឡើយ សម្គាល់ខ្ញុំថាជាសាមចុះ ។

ម្ដាយឪពុកសុវណ្ណសាមតាំងសច្ចាធិដ្ឋាន

តាបសទាំងពីរនោះ ផ្គងអញ្ជលីថ្វាយបង្គំអង្វរព្រះរាជាថា ៖

> "បពិត្រមហារាជ ព្រះអង្គមិនចាំបាច់ធ្វើកិច្ចការងារចំពោះពួកទូលបង្គំទេ, សូមព្រះអង្គមេត្តាជួយកាន់ចុងឈើច្រត់ នាំពួកទូលបង្គំទៅជួបសាមផង" ។

ពួកតាបសពោលបន្តថា ៖

"នមោ តេ កាសិរាជត្ថុ នមោ តេ កាសិវឌ្ឍន
អញ្ជលឹ តេ បគ្គណ្ហាម យាវ សាមានុបាបយ ។
តស្ស បាទេ សមជ្ជន្តា មុខញ្ច ភុជទស្សនំ
សំសុម្ភមានា អត្តានំ កាលមាគមយាមសេ" ។

> "បពិត្រព្រះរាជា ជាធំក្នុងដែនកាសី ពួកទូលបង្គំសូមថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ បពិត្រព្រះអង្គទ្រង់ចម្រើនក្នុងដែនកាសី ពួកទូលបង្គំសូមថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ ទូលបង្គំទាំងឡាយ សូមប្រណម្យអញ្ជលី

ចំពោះព្រះអង្គ សាមនៅទីណា សូមព្រះអង្គនាំទូលបង្គំទៅជួប សាម នៅទីនោះ ។ ទូលបង្គំទាំងពីរ នឹងបានច្របាច់ជើង ស្ទាប មុខរបស់សាមដ៏ល្អផូរផង់ គួរពិតពិលរមិលមើល ទូលបង្គំទាំងពីរ ត្រៀមខ្លួនរង់ចាំតែសេចក្ដីស្លាប់ប៉ុណ្ណោះ" ។

កាលដែលជនទាំងនោះ កំពុងតែនិយាយគ្នាយ៉ាងនេះ សុរិយាក៏ទន់ទាបអស្ដង្គត ។ គ្រានោះ ព្រះរាជាមានព្រះតម្រិះថា ៖

"ប្រសិនបើអញនាំតាបសទាំងពីរនេះទៅទីនោះឥឡូវ, អ្នកទាំងពីរ នឹងបែកទ្រូងស្លាប់ជាក់ជាពុំខានឡើយ ព្រោះបានជួបនឹងស្ថាន-ភាពរបស់សុវណ្ណសាមនោះ, កាលបើជនទាំងបីនាក់នោះស្លាប់ អញប្រាកដជានឹងកើតក្នុងនរកមិនខាន, ព្រោះហេតុនោះ អញ មិនគួរនាំអ្នកទាំងពីរទៅជួបសុវណ្ណសាមទេ" ។

លុះព្រះតម្រិះដូច្នេះហើយ ស្ដេចបានពោលនូវគាថា ៤ នេះ ៖

"ព្រហា វាឡមិគាកិណ្ណំ អាកាសន្តំវ ទិស្សតិ
យត្ថ សាមោ ហតោ សេតិ ចន្ទោវ បតិតោ ឆមា ។
ព្រហា វាឡមិគាកិណ្ណំ អាកាសន្តំវ ទិស្សតិ
យត្ថ សាមោ ហតោ សេតិ សូរិយោវ បតិតោ ឆមា ។
ព្រហា វាឡមិគាកិណ្ណំ អាកាសន្តំវ ទិស្សតិ

យត្ថ សាមោ ហតោ សេតិ បំសុនា បតិកុន្ថិតោ ។
ព្រហា វាឡមិគាកិណ្ណំ អាកាសន្តំវ ទិស្សតិ
យត្ថ សាមោ ហតោ សេតិ ឥធេវ វសេថស្សមេ" ។

"សាមបានដួលដេកស្លាប់ក្នុងព្រៃស្រោងស្រឹង ដូចជាព្រះចន្ទធ្លាក់ចុះលើប្រឹថពី ព្រៃនោះសឹងសម្បូរដោយម្រឹគីម្រឹគាកាចសាហាវ ថែមទាំងនៅឆ្ងាយដូចដើងមេឃ" ។

"សាមបានដួលដេកស្លាប់ក្នុងព្រៃស្រោងស្រឹង ដូចជាព្រះអាទិត្យធ្លាក់ចុះលើប្រឹថពី ព្រៃនោះសឹងសម្បូរដោយម្រឹគីម្រឹគាកាចសាហាវ ថែមទាំងនៅឆ្ងាយដូចដើងមេឃ" ។

"សាមបានដួលដេកស្លាប់ប្រឡាក់ប្រឡូសដោយអាចម៍ដីក្នុងព្រៃស្រោងស្រឹងសឹងសម្បូរដោយម្រឹគីម្រឹគាកាចសាហាវ ថែមទាំងនៅឆ្ងាយដូចដើងមេឃ" ។

"សាមបានដួលដេកស្លាប់ក្នុងព្រៃស្រោងស្រឹងសឹងសម្បូរដោយម្រឹគីម្រឹគាកាចសាហាវ ថែមទាំងនៅឆ្ងាយដូចដើងមេឃ ព្រោះហេតុនោះ សូមលោកទាំងពីរនៅតែក្នុងអាស្រមនេះចុះ" ។

គ្រានោះ តាបសទាំងពីរនិយាយអះអាងនូវភាពនៃខ្លួនជាអ្នកពុំភ័យខ្លាចអំពីម្រឹគកាចសាហាវទាំងនោះ ចំពោះព្រះរាជាថា ៖

"យទិ តត្ថ សហស្សានិ សតានិ និយុតានិ ច
នេវម្ហាកំ ភយំ កោចិ វនេ វាឡេសុ វិជ្ជតិ" ។

"បើទុកណាជាព្រៃនោះ មានម្រឹគកាចសាហាវ រាប់រយ រាប់ពាន់ រាប់ម៉ឺនក៏ដោយ ក៏ទូលបង្គំទាំងពីរនាក់ ពុំមានសេចក្ដីភិតភ័យខ្លាចរអាដល់តិចតួចក្នុងតំបន់ណាឡើយ" ។

ព្រះរាជា កាលមិនអាចឃាត់តាបសទាំងពីរបាន ក៏ចាប់ដឹកដៃតាបសទាំងពីរនាំទៅក្នុងព្រៃធំ ត្រង់កន្លែងដែលសុវណ្ណសាមដេកស្លាប់ ហើយទ្រង់ប្រាប់ថា "នេះជាកូនរបស់លោកទាំងពីរ" ។ គ្រានោះ ឪពុកលើកក្បាល ម្ដាយលើកជើងដាក់លើភ្លៅ យល់ជាក់ជាសុវណ្ណសាមដួលប្រឡាក់ប្រឡូសដោយអាចម៍ដីតែម្នាក់ឯងក្នុងព្រៃធំ ហាក់ដូចព្រះចន្ទឬព្រះអាទិត្យធ្លាក់មកលើផែនដី តាបសទាំងពីរក៏អង្គុយផ្ទួងដើមដៃយំរៀបរាប់ទង្គឹះខ្សឹកខ្សួលពិលាបគួរឲ្យអាណិតថា ៖

"ពាឡ្ហំ ខោ ត្វំ បមត្តោសិ សាម កល្យាណទស្សន
យោ អជ្ជេវំ គតេ កាលេ ន កិញ្ចិ មភិភាសសិ ។
ពាឡ្ហំ ខោ ត្វំ បទិត្តោសិ សាម កល្យាណទស្សន
យោ អជ្ជេវំ គតេ កាលេ ន កិញ្ចិ មភិភាសសិ ។
ពាឡ្ហំ ខោ ត្វំ បកុទ្ធោសិ សាម កល្យាណទស្សន
យោ អជ្ជេវំ គតេ កាលេ ន កិញ្ចិ មភិភាសតិ ។

ពាឡ្ហំ ខោ តំ្វំ បសុត្តោសិ   សាម កល្យាណទស្សន
យោ អជ្ជេវំ គតេ កាលេ   ន កិញ្ចិ មភិភាសសិ ។
ពាឡ្ហំ ខោ តំ្វំ វិមនោសិ   សាម កល្យាណទស្សន
យោ អជ្ជេវំ គតេ កាលេ   ន កិញ្ចិ មភិភាសសិ ។
ជដំ វលិនំ បំសុគតំ   កោទានិ សណ្ឋបេស្សតិ
សាមោ អយំ កាលកតោ   អម្ហាកំ បរិចារកោ ។
កោ មេ សម្មជ្ជមាទាយ   សម្មជ្ជិស្សតិ អស្សមំ
សាមោ អយំ កាលកតោ   អម្ហាកំ បរិចារកោ ។
កោទានិ ន្ហាបយិស្សតិ   សីតេនុណ្ហោទកេន ច
សាមោ អយំ កាលកតោ   អម្ហាកំ បរិចារកោ ។
កោទានិ ភោជយិស្សតិ   វនមូលផលានិ ច
សាមោ អយំ កាលកតោ   អម្ហាកំ បរិចារកោ" ។

"ហៃកូន ការស្លាប់នេះមិនសមសោះ ។ ហៃបាសាម អ្នកមានរូបល្អ ជាទីពិតពិលរមិលមើល បាងង៉ភ្លេចស្មារតីពេកទេដឹង ទើបបានជាដល់ក្ដីស្លាប់ក្នុងថ្ងៃនេះ មិននិយាយរកយើងបន្តិចបន្តួចសោះ ដូចជាភ្លេចស្មារតីព្រោះផឹកសុរាសជាតិខ្លាំង ។ ហៃបាសាម អ្នកមានរូបល្អ ជាទីពិតពិលរមិលមើល បាងង៉ភ្លើតភ្លើនពេកទេដឹង ទើបបានជាដល់ក្ដីស្លាប់ក្នុងថ្ងៃនេះ មិននិយាយរកយើងបន្តិច

បន្ទួចសោះ ។ ឱបាសាម អ្នកមានរូបល្អ ជាទីពិតពិលរមិលមើល បាឯងខឹងខ្ញាំងពេកទេដឹង ទើបបានជាដល់ក្តីស្លាប់ក្នុងថ្ងៃនេះ មិននិយាយរកយើងបន្តិចបន្ទួចសោះ ។ ឱបាសាម អ្នកមានរូបល្អ ជាទីពិតពិលរមិលមើល បាឯងដេកលក់ស៊ប់ពេកទេដឹង ទើបបានជាដល់ក្តីស្លាប់ក្នុងថ្ងៃនេះ មិននិយាយរកយើងបន្តិចបន្ទួចសោះ។ ឱបាសាម អ្នកមានរូបល្អ ជាទីពិតពិលរមិលមើល បាឯងអាក់អន់ចិត្តពេកទេដឹង ទើបបានជាដល់ក្តីស្លាប់ក្នុងថ្ងៃនេះ មិននិយាយរកយើងបន្តិចបន្ទួចសោះ ។ ឥឡូវនេះ តើនឹងបាននរណា រៀបចំជម្រះធ្វើឲ្យត្រង់នូវផ្នួងសក់របស់យើង ដែលប្រឡាក់ប្រឡូសដោយមន្ទិលអាចម៍ដី ព្រោះសាម ដែលតែងតែបម្រើយើងជាមនុស្សងងឹតនេះ ដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ហើយ ។ តើបាននរណានឹងបោសសម្អាតអាស្រមឲ្យយើង ព្រោះសាម ដែលតែងតែបម្រើយើងជាមនុស្សងងឹតនេះ ដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ហើយ ។ ឥឡូវនេះ តើនឹងបាននរណាបម្រើទឹកក្តៅទឹកត្រជាក់ដល់យើង ព្រោះសាម ដែលតែងតែបម្រើយើងជាមនុស្សងងឹតនេះ ដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ហើយ ។ ឥឡូវនេះ តើនឹងបាននរណាឲ្យយើងបរិភោគ មើមឈើផ្លែឈើ ព្រោះសាមដែលតែងតែបម្រើយើងជាមនុស្សងងឹតនេះ ដល់នូវសេចក្តីស្លាប់ហើយ" ។

ជនទាំង ៣ ធ្វើសច្ចាធិដ្ឋាន

គ្រានោះ ម្ដាយសុវណ្ណសាម ពិលាប[៣១] រៀបរាប់ជាច្រើន យកដៃដាក់លើទ្រូងកូនស្ទង់មើលកម្ដៅ ហើយគិតថា "ខ្លួនកូនអញនៅតែមានកម្ដៅនៅឡើយ, ប្រហែលជាគេមិនទាន់ស្លាប់ទេ គឺគ្រាន់តែសន្លប់បាត់ស្មារតីដោយកម្លាំងពិសទេដឹង ដូច្នេះ អញគួរតែធ្វើសច្ចកិរិយា ដើម្បីបន្សាបពិសឲ្យអស់ពីខ្លួនគេ" រួចអធិដ្ឋានដូចតទៅ ៖

"យេន សច្ចេនយំ សាមោ ធម្មចារី បុរេ អហុ
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន វិសំ សាមស្ស ហញ្ញតុ ។
យេន សច្ចេនយំ សាមោ ព្រហ្មចារី បុរេ អហុ
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន វិសំ សាមស្ស ហញ្ញតុ ។
យេន សច្ចេនយំ សាមោ សច្ចវាទី បុរេ អហុ
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន វិសំ សាមស្ស ហញ្ញតុ ។
យេន សច្ចេនយំ សាមោ មាតាបេត្តិភរោ អហុ
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន វិសំ សាមស្ស ហញ្ញតុ ។
យេន សច្ចេនយំ សាមោ កុលេ ជេដ្ឋាបចាយិកោ

---

[៣១] (ន.) សេចក្ដីខ្សឹកខ្សួលរៀបរាប់, ដំណើរយំបូរបាច់ឮខ្លាំង ៗ ដោយស្ដាយអាល័យ ឬដោយកើតទុក្ខតូចចិត្តណាស់ ។ ខ្មែរច្រើនប្រើជា កិ. ឬ កិ. វិ. : ពិលាបសោកស្ដាយ; យំពិលាប, ទួញពិលាប ។

ឯតេន សច្ចវជ្ជេន　　　　វិសំ សាមស្ស ហញ្ញតុ ។
យេន សច្ចេនយំ សាមោ　　ធាណា បិយតរោ មម
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន　　　　វិសំ សាមស្ស ហញ្ញតុ ។
យំ កិញ្ចិត្ថិ កតំ បុញ្ញំ　　មយ្ហញ្ចេវ បិតុច្ច តេ
សព្វេន តេន កុសលេន　　វិសំ សាមស្ស ហញ្ញតុ" ។

"ក្នុងកាលមុន សាមនេះ ជាអ្នកប្រតិបត្តិធម៌ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏ប្រសើរ គឺកុសលកម្មបថ ១០ ជាអ្នកពោលនូវពាក្យសត្យ ទាក់ទងនឹងប្រយោជន៍ មិនពោលនូវពាក្យកុហក ជាអ្នកបម្រើម្ដាយឪពុក ទាំងពេលយប់ទាំងពេលថ្ងៃ ដោយសេចក្ដីមិនខ្ជិលច្រអូស ជាអ្នកប្រព្រឹត្តកោតក្រែងធ្វើសក្ការៈដល់បុគ្គលជាធំក្នុងត្រកូល គឺម្ដាយឪពុក ដោយការពោលនូវពាក្យសច្ចៈនេះ សូមឲ្យពិសដែលមានក្នុងខ្លួនរបស់សាម សាបរលាបទៅ ។ សាមនេះ ជាទីស្រឡាញ់ដោយវិសេស ជាងជីវិតរបស់ខ្ញុំ ដោយការពោលនូវពាក្យសច្ចៈនេះ សូមឲ្យពិសដែលមានក្នុងខ្លួនរបស់សាម សាបរលាបទៅ ។ បុណ្យណាទីមួយដែលខ្ញុំផង ដែលឪពុករបស់អ្នកផង បានធ្វើហើយ ដោយកុសលទាំងអស់នោះ សូមឲ្យពិសដែលមានក្នុងខ្លួនរបស់សាមសាបរលាបទៅ" ។

កាលម្ដាយធ្វើសច្ចកិរិយាដោយ ៧ គាថាយ៉ាងនេះហើយ, សុវណ្ណសាមក៏ប្រែខ្លួនដេក ។ គ្រានោះ ឪពុករបស់សុវណ្ណសាមគិតថា "អ្ហា ! កូនអញនៅមានជីវិតទេតើ អញនឹងធ្វើសច្ចកិរិយាបន្ថែមទៀត ដើម្បីជួយសុវណ្ណសាម" រួចគាត់ក៏ធ្វើសច្ចកិរិយាតាមលម្អានតាបសិនីដូច្នេះ ៖

"យេន សច្ចេនយំ សាមោ ធម្មចារី បុរេ អហុ
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន វិសំ សាមស្ស ហញ្ញតុ ។
យេន សច្ចេនយំ សាមោ ព្រហ្មចារី បុរេ អហុ
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន វិសំ សាមស្ស ហញ្ញតុ ។
យេន សច្ចេនយំ សាមោ សច្ចវាទី បុរេ អហុ
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន វិសំ សាមស្ស ហញ្ញតុ ។
យេន សច្ចេនយំ សាមោ មាតាបេត្តិភរោ អហុ
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន វិសំ សាមស្ស ហញ្ញតុ ។
យេន សច្ចេនយំ សាមោ កុលេ ជេដ្ឋាបចាយិកោ
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន វិសំ សាមស្ស ហញ្ញតុ ។
យេន សច្ចេនយំ សាមោ បាណា បិយតរោ មម
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន វិសំ សាមស្ស ហញ្ញតុ ។
យំ កិញ្ចិត្ថិ កតំ បុញ្ញំ មយ្ហញ្ចេវ មាតុច្ច តេ
សព្វេន តេន កុសលេន វិសំ សាមស្ស ហញ្ញតុ" ។

"ក្នុងកាលមុន សាមនេះ ជាអ្នកប្រតិបត្តិធម៌ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តធម៌ដ៏ប្រសើរ ជាអ្នកពោលនូវពាក្យសត្យ ជាអ្នកបម្រើម្តាយឪពុក ជាអ្នកប្រព្រឹត្តកោតក្រែងបុគ្គលជាធំក្នុងត្រកូល ដោយការពោលនូវពាក្យសច្ចៈនេះ សូមឲ្យពិសដែលមានក្នុងខ្លួនរបស់សាម សាបរលាបទៅ ។ សាមនេះ ជាទីស្រឡាញ់ដោយវិសេស ជាងជីវិតរបស់ខ្ញុំ ដោយការពោលនូវពាក្យសច្ចៈនេះ សូមឲ្យពិសដែលមានក្នុងខ្លួនរបស់សាម សាបរលាបទៅ ។ បុណ្យណានីមួយ ដែលខ្ញុំផង ដែលម្តាយរបស់អ្នកផង បានធ្វើហើយ ដោយកុសលទាំងអស់នោះ សូមឲ្យពិសដែលមានក្នុងខ្លួនរបស់សាមសាបរលាបទៅ" ។

កាលបើតាបសជាឪពុកធ្វើនូវសច្ចកិរិយាយ៉ាងនេះ ព្រះមហាសត្តបានប្រែខ្លួនទៅម្ខាងទៀត ។ បន្ទាប់មក ទេវតាពហុសុន្ទរីដែលនៅអាស្រ័យលើភ្នំគន្ធមាទន៍ បានមកបង្ហាញខ្លួនចំពោះមុខជនទាំងនោះ ហើយធ្វើនូវសច្ចកិរិយាលើកទី ៣ ដើម្បីអនុគ្រោះសុវណ្ណសាមដែរថា៖

"បព្វត្យាហំ គន្ធមាទនេ ចិររត្តនិវាសិនី
ន មេ បិយតរោ កោចិ អញ្ញោ សាមេន វិជ្ជតិ
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន វិសំ សាមស្ស ហញ្ញតុ ។
សព្វេ វនា គន្ធមយា បព្វតេ គន្ធមាទនេ
ឯតេន សច្ចវជ្ជេន វិសំ សាមស្ស ហញ្ញតុ" ។

"ខ្ញុំបាននៅអាស្រ័យលើភ្នំគន្ធមាទន៍នេះ អស់កាលជាយូរអង្វែង ហើយ ឥតមានអ្នកដទៃណាជាទីស្រឡាញ់របស់ខ្ញុំវិសេសជាង សាមនេះទេ ដោយការពោលនូវពាក្យសច្ចៈនេះ សូមឲ្យពិសក្នុង ខ្លួនសាម សាបរលាបទៅ ។ នៅភ្នំគន្ធមាទន៍នេះ សព្វព្រៃព្រឹក្សា ទាំងឡាយសុទ្ធសឹងមានក្លិនក្រអូប ពុំមានឈើណាមួយឥតក្លិន ក្រអូបនៅទីនោះទេ ដោយការពោលនូវពាក្យសច្ចៈនេះ សូមឲ្យ ពិសក្នុងខ្លួនសាម វិនាសសាបសូន្យទៅ" ។

សុវណ្ណសាមដឹងស្មារតីឡើងវិញ

កាលបើតាបសទាំង ២ រូបនោះ កំពុងពិលាបរៀបរាប់នូវពាក្យ ប្រកបដោយសេចក្តីករុណាយ៉ាងច្រើនបែបនេះ និងក្នុងពេលចប់សច្ចកិរិយារបស់ទេវតា សុវណ្ណសាមកំលោះ មានរូបល្អ គួរពិតពិលរមិល មើល ក៏ក្រោកឡើងភ្លាម ក្នុងទីនោះ, ពិសក្នុងខ្លួនក៏ប្រែជាសាបរលាប អាពាធការឈឺចាប់ ក៏ជាស្រឡះផង បីដូចទឹករអិលធ្លាក់ពីស្លឹកឈូក ស្វាកស្វាមមុតសរ ក៏ឥតឃើញប្រាកដត្រង់នេះត្រង់នោះ ។

ហេតុអស្ចារ្យ ៤ យ៉ាងក៏កើតឡើងក្នុងពេលដំណាលគ្នាគឺ ៖

១- ព្រះមហាសត្តបានជាសះស្បើយស្រឡះដូចដើម

២- ភ្នែកទាំង ៤ របស់ម្តាយឪពុកសុវណ្ណសាម បានភ្លឺឡើងវិញ

៣- ព្រះអរុណក៏រះឡើង

៤- ជនទាំង ៤ នាក់នោះ ក៏មានប្រាកដក្នុងអាស្រម ដោយ អានុភាពនៃទេវតា

ម្ដាយឪពុកសាមត្រេកអរយ៉ាងក្រៃលែងថា "ភ្នែកយើងភ្លឺវិញហើយ, ទាំងសុវណ្ណសាមកូនយើងក៏ជារបួសដែរ" ។ គ្រានោះ សាមបណ្ឌិត បានពោលចំពោះជនទាំងនោះថា ៖

"សាមោហមស្មិ ភទ្ទំ វោ　　សោត្ថិនាម្ហិ សមុដ្ឋិតោ
មា ពាឡ្ហំ បរិទេវេថ　　មញ្ជុនាភិវទេថ មំ" ។

"ខ្ញុំឈ្មោះសាម សេចក្ដីចម្រើនចូរមានដល់លោកទាំងឡាយ ខ្ញុំក្រោកឡើងដោយសុខសួស្ដីហើយ សូមលោកទាំងឡាយឈប់ខ្សឹកខ្សួលទៀតទៅ សូមលោកទាំងឡាយនិយាយមករកខ្ញុំដោយទឹកមុខរីករាយ" ។

គ្រានោះ សុវណ្ណសាមបានធ្វើបដិសណ្ឋារកិច្ចចំពោះព្រះរាជាហើយ ក្រាបទូលថា ៖

"ស្វាគតំ តេ មហារាជ　　អថោ តេ អទុរាគតំ
ឥស្សរោសិ អនុប្បត្តោ　　យំ ឥធត្ថិ បវេទយ ។
តិន្ទុកានិ បិយាលានិ　　មធុកេ កាសុមារិយោ
ផលានិ ខុទ្ទកប្បានិ　　ភុញ្ជ រាជ វរំ វរំ ។

អត្ថិ មេ ចានីយំ សីតំ អាភតំ គិរិគព្ភរា
តតោ បិវ មហារាជ សចេ ត្វំ អភិកង្ខសិ" ។

"បពិត្រមហារាជ ព្រះរាជដំណើររបស់ព្រះអង្គមកក្នុងទីនេះ ល្អហើយ ទ្រង់យាងមកនេះ មិនអាក្រក់ទេ ព្រះអង្គជាធំទ្រង់យាងមកដល់ហើយ ព្រះអង្គមានសេចក្ដីត្រូវការដោយវត្ថុណាដែលមានក្នុងទីនេះ សូមទ្រង់មានព្រះបន្ទូលមកចុះ ។ បពិត្រមហារាជ ផលាផល មានផ្លែទន្លាប់ មាក់ប្រ៉ែន ស្រគំ សឹងមានរសផ្អែមល្ហុយឆ្ងាញ់ រីឯទឹកដែលទូលព្រះបង្គំបាននាំមកអំពីជ្រោះភ្នំ មានភាពត្រជាក់គួរសោយ សូមព្រះអង្គទ្រង់សោយតាមសប្បាយក្នុងព្រះទ័យចុះ ក្រាបទូល" ។

ចំណែកព្រះរាជាទតឃើញនូវភាពអស្ចារ្យនោះ ទ្រង់បានត្រាស់ថា ៖

"សម្មុយ្ហាមិ បមុយ្ហាមិ សព្វា មុយ្ហន្តិ មេ ទិសា
បេតំ តំ សាម មទ្ទក្ខិំ កោ នុ ត្វំ សាម ជីវសិ" ។

"នែសាម ខ្ញុំភាន់ភាំងស្មារតី វង្វេងទិសអស់ហើយ ព្រោះបានឃើញសាមធ្វើមរណកាលហើយ ម្ដេចទើបអ្នករស់ឡើងវិញ ?"

សុវណ្ណសាមគិតថា "ព្រះរាជាអង្គនេះ សម្គាល់ថាអញស្លាប់ អញនឹងប្រកាសអំពីភាពនៃខ្លួនដែលមិនទាន់ស្លាប់" ហើយក៏ក្រាបទូលថា ៖

"អបិ ជីវំ មហារាជ　　បុរិសំ គាឡ្ហវេទនំ
ឧបនីតមនសង្កប្បំ　　ជីវន្តំ មញ្ញតេ មតំ ។
អបិ ជីវំ មហារាជ　　បុរិសំ គាឡ្ហវេទនំ
តំ និរោធគតំ សន្តំ　　ជីវន្តំ មញ្ញតេ មតំ" ។

"បពិត្រមហារាជ សត្វលោកតែងសម្គាល់នូវបុរសដែលនៅមានជីវិត តែមានទុក្ខវេទនាធ្ងន់គ្របសង្កត់ ឬមានចិត្តធ្លាក់ចុះក្នុងភវង្គ[៣២]ថា "ស្លាប់" ។ បពិត្រមហារាជ ម្យ៉ាងទៀត សត្វលោកតែងសម្គាល់នូវបុរសដែលនៅរស់ តែមានទុក្ខវេទនាធ្ងន់គ្របសង្កត់ ឬចូលនិរោធសមាបត្តិស្ងប់រលត់ខ្យល់ដង្ហើមចេញនិងខ្យល់ដង្ហើមចូលថា "ស្លាប់" សត្វលោកតែងសម្គាល់ខ្ញុំដែលកំពង់រស់ថាស្លាប់យ៉ាងនេះ" ។

[៣២] *អង្គនៃភព ។ តាមគោលនៃព្រះអភិធម្មបានសម្ដែងថា ចិត្តដែលនៅត្រង់រវាងចន្លោះបដិសន្ធិនិងចុតិ គឺមានតាំងពីកើតរហូតដល់ស្លាប់ ក្នុងវេលាដែលមិនបានសោយអារម្មណ៍តាមទ្វារទាំង ៦ មានចក្ខុទ្វារជាដើម ។ តែកាលណាបើមានការទទួលអារម្មណ៍ដូចជាបានឃើញនិងបានឮជាដើម ក៏កើតជាវិថីចិត្តឡើងជំនួសឲ្យភវង្គចិត្ត ។ កាលបើវិថីចិត្តរលត់ទៅ ក៏កើតជាភវង្គចិត្តឡើងដូចដើម ។*

សុវណ្ណសាមថ្វាយរាជធម៌

លុះពោលយ៉ាងនេះហើយ សុវណ្ណសាមមានបំណងចង់ឲ្យព្រះរាជាទទួលបាននូវប្រយោជន៍, ទើបសម្ដែងព្រះធម៌ថ្វាយបន្តទៀតថា ៖

"យោ មាតរំ បិតរំ វា　　មច្ចោ ធម្មេន បោសតិ
ទេវាបិ នំ តិកិច្ឆន្តិ　　មាតាបេត្តិភរំ នរំ ។
យោ មាតរំ បិតរំ វា　　មច្ចោ ធម្មេន បោសតិ
ឥធេវ នំ បសំសន្តិ　　បេច្ច សគ្គេ បមោទតិ" ។

"សត្វណា តែងចិញ្ចឹមនូវមាតានិងបិតាដោយធម៌ ទេវតាទាំងឡាយ តែងរក្សានូវសត្វនោះ ។ សត្វណា តែងចិញ្ចឹមមាតានិងបិតាដោយធម៌ បណ្ឌិតទាំងឡាយក្នុងលោកនេះឯង តែងសរសើរនូវសត្វនោះ សត្វនោះលុះលះបង់លោកនេះទៅ រមែងរីករាយក្នុងឋានសួគ៌" ។

ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់នូវឱវាទជាធម៌នោះហើយ មានព្រះតម្រិះថា "អស្ចារ្យម៉្លេះហ្ន៎ ! ទេវតាទាំងឡាយ តែងព្យាបាលនូវរោគដែលកើតឡើងដល់ជនអ្នកចិញ្ចឹមម្ដាយឪពុក, សាមនេះពិតជារុងរឿងក្រៃលែងណាស់" ផ្គងអញ្ជលីហើយសំណូមពរថា ៖

"ឯស ភិយ្យោ បមុយ្ហាមិ　　សព្វា មុយ្ហន្តិ មេ ទិសា
សរណំ តំ សាម គច្ឆាមិ　　ត្វញ្ច មេ សរណំ ភវ" ។

"ព្រោះហេតុតែខ្ញុំបានប្រព្រឹត្តខុសចំពោះអ្នកដែលបរិបូណ៌ដោយសីលគុណបរិសុទ្ធដូច្នោះ ទើបខ្ញុំរឹងរឹតតែភាន់កាំងស្មារតី វង្វេងទិសអស់ ម្នាលសាម ខ្ញុំសូមយកអ្នកជាទីពឹង អ្នកចូរជាទីពឹងរបស់ខ្ញុំ សូមជួយបង្ហាញផ្លូវទៅកាន់ទេវលោក" ។

គ្រានោះ ព្រះមហាសត្តក្រាបទូលថា ៖

"បពិត្រមហារាជ ប្រសិនបើព្រះអង្គមានព្រះរាជបំណងចង់ទៅកាន់ទេវលោក ចង់សោយនូវទិព្វសម្បត្តិដ៏ធំ, សូមទ្រង់អនុវត្តនូវរាជធម៌ ១០ ប្រការដូចតទៅ" ៖

"ធម្មំ ចរ មហារាជ　　មាតាបិតូសុ ខត្តិយ
ឥធ ធម្មំ ចរិត្វាន　　រាជ សគ្គំ គមិស្សសិ ។
ធម្មំ ចរ មហារាជ　　បុត្តទារេសុ ខត្តិយ
ឥធ ធម្មំ ចរិត្វាន　　រាជ សគ្គំ គមិស្សសិ ។
ធម្មំ ចរ មហារាជ　　មិត្តាមច្ចេសុ ខត្តិយ
ឥធ ធម្មំ ចរិត្វាន　　រាជ សគ្គំ គមិស្សសិ ។
ធម្មំ ចរ មហារាជ　　វាហនេសុ ពលេសុ ច

ឥធ ធម្មំ ចរិត្វាន   រាជ សគ្គំ គមិស្សសិ ។
ធម្មំ ចរ មហារាជ   គាមេសុ និគមេសុ ច
ឥធ ធម្មំ ចរិត្វាន   រាជ សគ្គំ គមិស្សសិ ។
ធម្មំ ចរ មហារាជ   រដ្ឋេសុ ជនបទេសុ ច
ឥធ ធម្មំ ចរិត្វាន   រាជ សគ្គំ គមិស្សសិ ។
ធម្មំ ចរ មហារាជ   សមណព្រាហ្មណេសុ ច
ឥធ ធម្មំ ចរិត្វាន   រាជ សគ្គំ គមិស្សសិ ។
ធម្មំ ចរ មហារាជ   មិគបក្ខីសុ ខត្តិយ
ឥធ ធម្មំ ចរិត្វាន   រាជ សគ្គំ គមិស្សសិ ។
ធម្មំ ចរ មហារាជ   ធម្មោ ចិណ្ណោ សុខាវហោ
ឥធ ធម្មំ ចរិត្វាន   រាជ សគ្គំ គមិស្សសិ ។
ធម្មំ ចរ មហារាជ   សឥន្ទា ទេវា សព្រហ្មកា
សុចិណ្ណេន ទិវំ បត្តា   មា ធម្មំ រាជ ប្បាមទោ” ។

“បពិត្រមហារាជ ជាក្សត្រ សូមព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ ចំពោះមាតា និងបិតា បពិត្រព្រះរាជា លុះព្រះអង្គបានប្រព្រឹត្តធម៌ក្នុងលោកនេះហើយ នឹងទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។ បពិត្រមហារាជ ជាក្សត្រ សូមព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ចំពោះបុត្រនិងភរិយា បពិត្រព្រះរាជា លុះព្រះអង្គបានប្រព្រឹត្តធម៌ក្នុងលោកនេះហើយ នឹងទៅកាន់

ឋានសួគ៌ ។ បពិត្រមហារាជ ជាក្សត្រ សូមព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ចំពោះមិត្រនិងអាមាត្យទាំងឡាយ បពិត្រព្រះរាជា លុះព្រះអង្គបានប្រព្រឹត្តធម៌ក្នុងលោកនេះហើយ នឹងទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។ បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ចំពោះសត្វពាហនៈនិងពល បពិត្រព្រះរាជា លុះព្រះអង្គបានប្រព្រឹត្តធម៌ក្នុងលោកនេះហើយ នឹងទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។ បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ចំពោះស្រុកនិងនិគមទាំងឡាយ បពិត្រព្រះរាជា លុះព្រះអង្គបានប្រព្រឹត្តធម៌ក្នុងលោកនេះហើយ នឹងទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។ បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ចំពោះអ្នកដែននិងអ្នកជនបទទាំងឡាយ បពិត្រព្រះរាជាលុះព្រះអង្គបានប្រព្រឹត្តធម៌ក្នុងលោកនេះហើយ នឹងទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។ បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ចំពោះសមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ បពិត្រព្រះរាជា លុះព្រះអង្គបានប្រព្រឹត្តធម៌ក្នុងលោកនេះហើយ នឹងទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។ បពិត្រមហារាជសូមព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ចំពោះម្រឹគនិងបក្សី បពិត្រព្រះរាជា លុះព្រះអង្គបានប្រព្រឹត្តធម៌ក្នុងលោកនេះហើយ នឹងទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។ បពិត្រ

មហារាជ សូមព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ ធម៌ដែលប្រព្រឹត្តល្អហើយតែង
នាំមកនូវសុខ បពិត្រព្រះរាជា លុះព្រះអង្គបានប្រព្រឹត្តធម៌ក្នុង
លោកនេះហើយ នឹងទៅកាន់ឋានសួគ៌ ។ បពិត្រមហារាជ សូម
ព្រះអង្គប្រព្រឹត្តធម៌ ព្រោះទេវតាឥន្ទព្រហ្មដែលបានដល់នូវឋាន
សួគ៌ ក៏ព្រោះធម៌ដែលខ្លួនប្រព្រឹត្តល្អហើយ បពិត្រព្រះរាជា
ព្រះអង្គកុំប្រហែសធ្វេសនឹងធម៌ឡើយ" ។

អត្ថន័យនៃគាថាទាំងនេះ មានបែងពិស្តាររួចហើយ ក្នុង
តេសកុណជាតក ។

លុះសម្តែងនូវរាជធម៌ ១០ ប្រការថ្វាយព្រះមហាក្សត្រស្តេចផែនដី
យ៉ាងនេះហើយ សុវណ្ណសាមបានផ្តល់ដំបូន្មានបន្ថែមទៀត ហើយឲ្យ
នូវសីល ៥ ។ ព្រះរាជាស្តេចបីឡិយក្ស ទទួលឱវាទរបស់សុវណ្ណសាម
ដោយសិរសា ថ្វាយបង្គំសូមខមាទោសព្រះមហាសត្តហើយ ស្តេចទ្រង់
យាងទៅកាន់ក្រុងពារាណសីវិញ ខិតខំសាងព្រះរាជកុសលទាំងឡាយ
មានការប្រទានអំណោយជាដើម ហើយក៏បានទៅកាន់ឋានសួគ៌
នាពេលអស់ព្រះជន្ម ។ ចំណែក សុវណ្ណសាមព្រះពោធិសត្វនៃយើង
លោកប្រណិប័តន៍បម្រើម្តាយឪពុករហូតអស់ជីវិត, បានញុំាងអភិញ្ញា

៥ និងសមាបត្តិ ៨ ឲ្យកើតឡើង ជាមួយនឹងម្តាយឪពុក, លុះដល់ទីបំផុតព្រះជន្ម ក៏ទៅកើតនៅឯព្រហ្មលោកនាយ ។

ព្រះសាស្តាប្រជុំជាតក

កាលព្រះសាស្តា ស្តេចទ្រង់នាំធម្មទេសនានេះ មកបរិយាយហើយ ទ្រង់បញ្ជាក់ថា "ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ជាធម្មតា ការចិញ្ចឹមម្តាយឪពុក គឺជាវង្សរបស់បណ្ឌិត" រួចទ្រង់ប្រកាសចតុរារិយសច្ចៈ ។

ក្នុងពេលសម្តែងសច្ចៈចប់ ភិក្ខុចិញ្ចឹមម្តាយ បានសម្រេចសោតាបត្តិផល ។ ព្រះសាស្តាទ្រង់ប្រជុំជាតកក្នុងពេលនោះថា ៖

តទា រាជា អានន្ទោ អហោសិ, ទេវធីតា ឧប្បលវណ្ណា,
សក្កោ អនុរុទ្ធោ, ទុក្ខុលបណ្ឌិតោ មហាកស្សបោ,
ចារិកា ភទ្ទកាបិលានី ភិក្ខុនី, សុវណ្ណសាមបណ្ឌិតោ
បន អហមេវ សម្មាសម្ពុទ្ធោ អហោសិ ។

- ស្តេចផែនដីបីឡិយក្សត្រនោះ បានជាអានន្ទ
- ទេពធីតា បានមកជាឧប្បលវណ្ណាថេរី,
- សក្កទេវរាជ បានមកជាអនុរុទ្ធ,
- ទុក្ខុលតាបស បានមកជាមហាកស្សបត្ថេរ,
- បារិកា បានមកជាភទ្ទកាបិលានីភិក្ខុនី,

- ចំណែកឯបណ្ឌិតសុវណ្ណសាម គឺជាតួអង្គអញ្ញតថាគតអរហន្ត សម្មាសម្ពុទ្ធនេះឯង ។

សុវណ្ណសាមជាតកពិស្តារ ចប់តែប៉ុណ្ណេះ ។

PAÑÑĀSĀSTRA UNIVERSITY

នេះកាលកិន្នរកិន្នរីនាំព្រះសុវណ្ណសាម
ទៅងូតទឹក និងថែរក្សា

ISBN 9789996341014

PUC Press